

P. b. b.
Verlagsort: 1080 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

10-11

říjen – listopad

2009

29. ročník

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

14. 12. POUZE v 19:30

Bajaja (ČSSR, 1950, 87 min., česky)

Režie a scénář: Jiří Trnka

Český loutkový film podle pohádky Boženy Němcové, oceněný v roce 1954 Cenou filmové kritiky na MFF v Locarnu.

Promítání se uskuteční u příležitosti 40. výročí úmrtí vynikajícího českého loutkaře, malíře, grafika, sochaře, ilustrátora a režiséra **Jiřího Trnky**.

Předběžné termíny promítání na velvyslanectví v roce 2010:

vždy druhé pondělí v měsíci.

Začátek představení **vždy v 19:30, pouze v prosinci ještě v 17:00 pro děti**. Změna vyhrazena.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41

www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112

www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00**

KALENDÁŘ AKCÍ

- So 28. 11.** SALESIANUM: **Dětská mše svatá** v kapli v 17:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3. – *Vyrábíme adventní věnce (od 15:00 hodin).* – *Zkoušíme vánoční koledy.*
- Ne 13. 12.** SALESIANUM: **3. neděle adventní – svátek svatého MIKULÁŠE:** Dětská mše svatá v kapli v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3. – *Mikulášská nadílka pro děti.*
- So 19. 12.** DON BOSCO-HAUS: **Mládežnická mše svatá** v 18:30 hodin v St. Veit-Gasse 25, Vídeň 13.
- Čt 24. 12.** **Vánoční mše svatá** pro děti a rodiče v 16:00 hodin v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3. – **Půlnoční mše svatá** ve 22:00 hodin v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 63, Vídeň 3. – *Chrámový sbor zpívá vánoční mši „Hej, Mistře“ od J. J. Ryby.*
- Pá 25. 12.** **Slavnost NAROZENÍ PÁNĚ** – Mše svatá v 10:00 hodin v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 63, Vídeň 3. – *Zpíváme tradiční vánoční koledy.*
- So 26. 12.** **Rodinné setkání** (Familientreff), St. Pölten.
- Ne 10. 01.** DON BOSCO-HAUS: **Mládežnická mše svatá** v 11:00 hodin, St. Veit-Gasse 25, Vídeň 13.
- So 16. 01.** **Školní ples** od 15:00, Komenského škola.
- Ne 31. 01.** FULPMES: **Mládežnická mše svatá**
- So 06. 02.** FULPMES: **Mládežnická mše svatá**

Na přední straně obálky: **Josef SUDEK, Podzimní vzpomínka**, fotografie, kolem 1932, 18 × 13 cm, Moravská galerie v Brně
Na zadní straně obálky: **Petr SÍS, Zed' – Jak jsem vyrůstal za železnou oponou**, Praha: Labyrint 2007

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

srdečně Vás zveme 14. 12. 2009 na český loutkový film *Bajaja* režiséra a scenáristy Jiřího Trnky, natočený podle pohádky Boženy Němcové; filmový večer pořádné ve spolupráci s velvyslanectvím ČR a Českým centrem. Začátek představení je v 19:30 hodin, rezervace není možná. Tento film je promítán u příležitosti 40. výročí úmrtí vynikajícího českého loutkaře, malíře, grafika, sochaře, ilustrátora a režiséra Jiřího Trnky.

Pro nedostatek místa nemůžeme v tomto čísle referovat o akcích, které jsme uspořádali nebo na nichž jsme spolupracovali – z poslední doby jmenujme např. literární pořad k Evropskému dni jazyků, kulatý stůl u příležitosti 20. výročí sametové revoluce, setkání s českým disidentem, písničkářem, spisovatelem a malířem Vlastou Třešňákem a jeho rozhovor s redaktorkou Českého rozhlasu Alenou Zemančíkovou, fotografickou výstavu Bohdana Holomíčka k výročí roku 1989 atd. K těmto akcím a k dalším zajímavým pořadům Českého centra, velvyslanectví ČR či jiných organizací, jako např. k prezentaci knihy *Sametová revoluce v Československu*, výstavám *Zapomenutí hrdinové / Vergessene Helden* nebo *Grenzgeschichten. Fall des Eisernen Vorhangs*, se vrátíme v prosincovém čísle. V něm Vám také oznámíme jméno nového prezidenta Rakousko-české společnosti, připomeneme výročí úmrtí světoznámé slovenské sopranistky Lucie Popp a 60. výročí vzniku Slovenské filharmonie.

V tomto čísle jsme načas přerušili šňůru umělců, které Vám v abecedním pořadí představujeme od lednového čísla *Klubu* na titulní straně a kteří vystavili svá díla na výstavě *40 Jahre Rückblick 1968-2008 – Integration in der Emigration*, uspořádané Kulturním klubem v Galerii TIME. Doufáme, že se k této tradici budeme moci vrátit v *Klubovém dvojčísle leden – únor 2010*: tato prezentace je totiž spojena s barevným tiskem, což znamená vyšší náklady...

V tomto čísle jsou přiloženy složenky na předplatné na rok 2010 – 33 EUR pro členy Kulturního klubu a 35 EUR pro nečleny-abonenty časopisu. Prosíme, abyste předplatné uhradili co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované vkládání a rozesílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Omlouváme se za zvýšení předplatného, které je zaviněno nejen všeobecným zvýšením nákladů, jako např. tisku, poštovního atd., ale také důvody uvedenými již v minulém čísle. Nezapomeňte, prosím, na složenke označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

Příjemné posezení nad stránkami Kulturního klubu všem přeje

Helena Basler, šéfredaktorka

Obsah

Klub připravuje	2
Církevní kalendář: listopad – prosinec 2009	2
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Kalendář: listopad – prosinec 2009	4
Rozhovor	6
Kultura	9
Události	20
Zajímavosti	25
Ekonomika	30
Správy zo Slovenska	34
Sokol & sport	43
Úvahy & postřehy	46
Z české a slovenské Vídně a okolí	48
Oznámení	52
Informace & inzerce	55

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
 Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
 Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Jaroslav Bulíček, Praha
 Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
 Verlagsort: 1080 Wien
 Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek,
 Znojmo, Tschechische Republik
 Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,
 mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
 Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis
 Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka), Anna Krivanová (asistentka)
 Technická redakce: František Písařík, Ing. Kurt Mattola, Richard Basler
 Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,
 Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda,
 manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
 Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová,
 Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová, Mgr. Tomáš Vaněk,
 Marie Woodhams, Ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek
 Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola
 Distribuce: Tiskárna Sládek

VÝSTAVY:

do 30. 11. **fotovýstava „Sametová revoluce“ a Slovensko dnes**
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

do 17. 12. **putovní výstava Zapomenutí hrdinové Vergessene Helden ... auch sie waren gegen den Faschismus**

Der allgemeine Teil stellt die Lage der deutschen Minderheit in der Tschechoslowakischen Republik in der Zwischenkriegszeit. Viel Raum wird den dramatischen Schicksalen einzelner Zeitzeugen gewidmet.

Foyer der Universitätsbibliothek, Dr. Karl Lueger-Ring 1, 1010 Wien
www.zapomenutihrdinove.cz

do 23. 12. **Olejové obrazy od Jiřího LUKEŠE a Vánoční trh**

Jesličky z různých materiálů

Po - Pá 16:30-18:30, tel./fax: 522 51 89, mobil: 0664 1537758

Atelier A, Zum blauen Pfau am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchberggasse 17/II

01. 12. - 14. 01 **Vladimír HAVRILLA: November 1989**

Kurátor Dušan Brozmann, ve spolupráci SI a ČC.

01. 12. 17:00 **Vernisáž** (Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien)

01. 12. 18:00 **Vernisáž** (České centrum, Herrengasse 17, 1010 Vídeň)

do 10. 01. **Impressionismus - Wie das Licht auf die Leinwand kam**

Po - Ne 10:00-18:00, St 10:00-21:00, tel.: 534 83-0

www.albertina.at, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

do 12. 01 **Nástup umění v Čechách. Malířství a sochařství na dvoře císaře Rudolfa II.**

Hans von Aachen, Adrien de Vries, Joseph Heintz der Ältere, Bartholomäus Spranger: díla umění manýrismu.

Lichtenstein Museum, Fürstengasse 1, 1090 Wien

do 18. 01. **Edvard MUNCH und das Unheimliche**

denně mimo úterý 10:00-18:00, ve čtvrtek do 21:00

www.leopoldmuseum.org, Leopold Museum

do 14. 02. **Gender Check - Rollenbilder in der Kunst Osteuropas**

Česká účast: Veronika Bormová, Milena Dopitová, Eva Kmentová, Bela Kolárová, Jan Mlčoch, Zorka Ságlová, Adriana Šimotová, Jitka Válová, Květa Válová

MUMOK, Museumpalms 1, 1070 Wien, www.mumok.at

do 31. 03. **Grenzg Geschichten. Fall des Eisernen Vorhangs**

Kuratorin: Mag. Regina Wonisch

Mo, Do, Fr 10:00-18:00, So 13:00 - 19:00

Forschungszentrum f. hist. Minderheiten, Kohlgasse 27-29, Wien 1050

JEDNOTLIVÉ AKCE:

25. 11. 17:00-19:00 **Werbefilmzyklus: Tschechien anders gesehen**

II: Brno a jižní Čechy (N. Dolanská)

www.czechtourism.com, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

28. 11. 15:00 **120 let trvání Sokola Vídeň XVI/XVIII** (oslava)

Steinergasse 7, Vídeň 1170

28. 11. 20:00 **70th Clubbing: Miro Gavran - Vergiss Hollywood**

Deutschsprachige Erstaufführung. Es spielen - Gabriel: Ludvik Kavin, Matthias: Lukas Kavin, Regie: Nika Brettschneider, Übersetzung: Yvonne Strujic, Nika Brettschneider. Mit viel Humor zeigt der Autor die Sehnsucht vieler Schauspieler nach Erfolg.

Theater Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, theaterbrett@gmx.at, www.theaterbrett.at, phone: 6767345566

29. 11. 16:00 **Mikulášske stretnutie a divadelné predstavenie Kocúr v čizmách**

Theater Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

Nutná rezervácia (RSKL, tel.: 59613 15), vstupné: 5 € na osobu, členovia 3 €

29. 11. 16:00 **Vánoční koncert: SLUK Bratislava a jeho hosté**
Pfarre Marie Hietzing, Am Platz 1, 1130 Wien

30. 11. 19:00 **Klavírní recitál: Prof. M. LAPŠANSKÝ**

Díla Fibicha, Brahmse, Suchoně, Janáčka a Albénize.

Altes Rathaus, Wipplingerstr. 6-8, 1010 Wien, na pozvání

03. 12. 19:00 **Generálne zhromaždenie RSKS a SOVA**

RSKS, Otto-Bauergasse 23/11, 1060 Wien

04. 12. 20:00 **1989-2009 Alles bleibt anders**

Filmové představení v rámci filmového festivalu This human world.

www.thishumanworld.com, Burgkino, Opernring 19, 1010 Wien

04. 12. 22:00 **Koncert: DG 307**

Legendární česká undergroundová skupina s Pavlem Zajíčkem.

Nachtasyl, Stumpergasse 53, 1060 Wien

06. 12. 13:00 **Film / Architektura**

Profil (ČR, 2004, 52 min., OmeU), režie: Jakub Wágner

Oko nad Prahou (ČR, 2009, 57 min., OmeU), režie Olga Špátová

09. 12. 18:00 **Kulatý stůl: Významní Češi ve Vídni**

Herečka Renata Olárová v rozhovoru s Hanušem Borem, s filmovými ukázkami. Pořádá ČC a KK.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

09. 12. 18:00 **Valná hromada Akademického spolku**

V prostorách Menšinové rady.

10. 12. 18:00 **Gespräch Haydn** (37 min., 2009, DF)

Režie: Ctibor Turba, klavír: Caspar Guyer (Ch). Filmové představení u příležitosti 200. výročí úmrtí Josepha Haydna. Za přítomnosti režiséra.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Vídeň

11., 12., 13. 12. **Pád železné opony**

Dokumentární a celovečerní filmy ze země střední Evropy.

Topkino, Schikaneder, Palais Wittgenstein

12. 12. 15:00 **Tradiční vánoční oslava**

Pořádají Sokol III/XI a České srdce III/XI.

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

12. 12. 17:00 **Vianočný punč**

RSKS, Otto-Bauergasse 23/11, 1060 Wien

13. 12. 11:00 **Petra HŮLOVÁ čte ze svých knih**

Unabh. Literaturhaus NÖ, Steiner Landstraße 3, 35004 Krems/Stein

13. 12. 17:00-21:00 **Čaj o páté - Vlastenecká omladina**

Velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

www.omladina.at, tel.: 02273 7604

14. 12. 19:30 **Bajaja** (ČSSR, 1950, 87 min., česky)

Český loutkový film podle pohádky Boženy Němcové, režie a scénář: Jiří Trnka. Pořádají KK, ZÚ a ČC.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

15. 12. 19:30 **Radošinske naivné divadlo: Niekto to rád slovenské**

Divadelné predstavenie. Poriadajú RSKS a ŠsK.

Miesto: Divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Predpredaj: Kancelária spolku Komenský, 8:00-16:00

16. 12. 18:00 **Ruční krajky Márie Čižmarovičové + Vánoční koncert rodiny Čižmarovičové**

Výstava spojená s koncertem, kurátorka: Lydia Thienen-Adlerfycht.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

19. 12. 15:00 **Předvánoční koncert**

Pod záštitou velvyslance ČR J. E. dr. Jana Koukala. Na pozvání, pořádá Vel-

vyslanectví ČR v Rakousku a Krajská organizace Nová vlast.
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Podrobnosti a další programy a akce naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznámení.*

ČESKÉ CENTRUM:

www.tschechischeszentrum.at, e-mail: ccwien@czech.cz, Herrngasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNÝ SPOLOK

www.slovaci.at, e-mail: rsks@slovaci.at, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien, tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.sivieden.mfa.sk, e-mail: sivien@gmx.at, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel.: 535 40 57

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien, tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

DIVADLO BRETT

www.theaterbrett.at, e-mail: theaterbrett@eunet.at, út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55

Další důležité adresy a kontakty naleznete v oddílu *Inzerce*.
Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí a zároveň za neúplnost kalendária. Změna programu vyhrazena. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zasláné články po stránce gramatické i stylistické.

Jubilejní rok 2009: 100 let českých bohoslužeb v českém kostele na Rennwegu, Vídeň 3.

SONNTAG DER VÖLKER – NEDĚLE NÁRODŮ

Ve Vídni jsme oslavili svátek svatého Václava, hlavního patrona českých zemí, v neděli 28. září v katedrále svatého Štěpána při mši svaté se světicím biskupem dr. Franzem Scharlem. Také v přímělových zaznělo jméno českého světce, jehož socha se nachází ve vídeňské katedrále již přes 500 let. Koncelebrovali duchovní správci cizojazyčných farností ve Vídni, mezi nimi i správce české farnosti P. Dr. Jan Horák, z kongregace Salesiánů Dona Bosca. Zvláště zaujaly krojované děti, které nesly obětní dary k oltáři pod vedením pastorační asistentky paní Pavly Carmignato. Naše mládež zpívala česky a hrála na kytary a bubny. Průběh mše svaté byl vysílán v přímém přenosu rakouskou rozhlasovou stanicí „Radio Stephansdom“. Po bohoslužbě následovalo na prostranství arcibiskupského paláce taneční vystoupení a příjemné občerstvení, které se každoročně těší velkému zájmu veřejnosti.

Jubiläumsjahr 2009: 100 Jahre tschechische Gottesdienste in der Erlöserkirche am Rennweg, Wien 3.

40 JAHRE SEELSORGE IN LINZ – 40 LET DUCHOVNÍ SLUŽBY V LINCI

Am 3. Oktober 2009 fand zum 40-Jahr-Jubiläum ein Festgottesdienst in der Kirche und eine Festveranstaltung im Speisesaal und im Seminarraum des Krankenhauses der Barmherzlichen Brüder statt. Gäste waren Nationaldirektor der kath. fremdsprachigen Seelsorge in Österreich Prof. Dr. László Vencser, P. Dr. Michal Kaplánek SDB und Kaplan Martin Talnagi. Darüber hinaus konnten viele Kirchenbesucher aus Linz und Festgäste aus Wien begrüßt werden. Ein Rückblick von dem Generalvikar der Diözese Linz Univ. Prof. Dr. Severin Lederhiller und eine Begrüßung aus der Tschechenseelsorge in München wurden gelesen. Das Jubiläum war auch Anlass, die Geschichte der Seelsorge und das Leben von Dr. Josef Valerian SDB, den Gründer der Seelsorge für Tschechen und Slowaken in Linz, durch Projektionen zu präsentieren. Zum 40-Jahr-Jubiläum erschien eine neue Homepage unter <http://home.pages.at/seelsorgelinz>.

Nenápadné legendy,

tak lze nazvat dva hosty dnešního rozhovoru – Dipl. Ing. Tomislava Vašíčka a jeho manželku, paní Taťanu Vašíčkovou-Němcovou, věrné příznivce Kulturního klubu. Legendami se dnes stali díky své činnosti v dobách mladické nerozvážnosti v totalitním Československu. Spoluzaložili a působili v první rock'n'rollové skupině v komunistickém Československu – SPUTNICI – před neuvěřitelnými padesáti lety. Tak jako tehdy, tak i dnes se Sputnici rozhodli k odvážnému činu – zaznamenat celou historii a seznámit s ní co nejširší veřejnost. Výsledkem je čtivá publikace *Sputnici – náš kamarádský rock'n'roll*, která je vybavena dvěma CD se sputnickým repertoárem. Postavení a význam skupiny Sputnici byl nyní v ČR náležitě zhodnocen. Dopad skupiny na půdu totalismu ocenil mj. publicista Ferdinand Peroutka jr., synovec novinářské veličiny Ferdinanda Peroutky, slovy: Skála a rohlík bouraly režim. Manželé Vašíčkovi nezavřeli svoje hudební aktivity do zásuvky ani po emigraci do Rakouska. Hudební nadání „předali“ svým dětem. Štafetu přejala v tomto směru dcera Caroline, jež se stala oblíbenou rakouskou muzikálovou hvězdou, která mluví česky.

Skála a rohlík je moc příhodný příklad, jak se dá dělat v totalitě jinotaj. Tento originální titul pásma je jedním z mnoha, které uváděla na československou hudební scénu skupina Sputnici, jejímž jste zakladatelem. Vzpomenete si, kdy se poprvé objevily první představy o vytvoření hudební skupiny?

DI T. Vašíček: Trošku Vás musím opravit, neboť jsem byl spoluzakladatelem. Byli jsme studenti jedenáctiletky na Vinohradech (jedenáctiletá střední škola – za totality název pro gymnázium), kteří začali hrát podomácku rock'n'roll ještě předtím, než skupina Sputnici vznikla. Měl jsem ale tu čest tuto skupinu tři roky vést. K založení skupiny nás vedla samotná hudba svou jednoduchostí a muzikalitou, prostřednictvím ní na nás dýchl jiný svět. Byli jsme mladí, chtěli jsme něco jiného než jen častušky nebo dechovku. Proto jsme vyhledávali místa, kam nedosáhly vlny rušiček, abychom mohli zachytit na vlnách Radia Luxem-

bourg či AFN Munich ty největší šlágrů rock'n'rollu a „přivést“ tento styl také do Československa.

Onen titul Skála a rohlík je nejenom doslovným překladem výrazu rock'n'roll, ale současně v něm vidím i jistou symboliku. Neboť vaše rozhodnutí a cílevědomost byly jako skála a vlastně jste všudypřítomný režim opjeli rohlíkem. První „ústupek“ byl v tom, že jste písně překládali či přebásňovali do češtiny. Kde jste se učili v padesátých letech angličtinu?

DI T. Vašíček: Anglicky jsem se začal učit jako malé dítě, mí rodiče mi zajistili kanadskou učitelku. Bylo to ještě před padesátým rokem, takže jsem se stihl tento jazyk naučit. Musím říci, že jsme skutečně nedělali překlady anglických textů, připadaly nám totiž velmi banální. Náš dvorní textař Eda Krečmar vytvářel hlavně nové varianty. Tak např. píseň *Bird Dog* vyprávěla o tom, že se jeden malý chlapec choval ve škole na jedné straně jako ptáček, zpíval do ouška učiteli, aby se zalíbil, na druhé straně jako pes. Eda Krečmar z toho udělal text *Psopták* o fantastickém zvířeti. Já jsem přeložil píseň *Jailhouse Rock*, volně by se dalo říci Věžeňský rock, také do jiné polohy. Protože jsme slovo rock vyslovovali jako „rak“, rock'n'roll se nesmělo říkat, vytvořil jsem nový text *Krvežíz-nivej rak*, což byl samozřejmě obsahový posun textu.

Hrát rock, to jsou především kytary. Kdy jste se začal učit hrát na kytaru? V padesátých letech nebyla kytara

běžným hudebním nástrojem na hudebních školách.

DI T. Vašíček: Na kytaru jsem byl samouk, ale jinak jsem měl klasickou nástrojovou výchovu, rodiče opět zařídili výuku na klavír. Cvičil jsem podle Bayerovky, Kurze, trápil jsem se na etudami Carla Czerného – připsal jsem tam poznámku, že pan Czerny je největší pitomec, jakého znám, neboť mi to vše šlo velmi na nervy. Ale později, když jsme začali poslouchat z rádia cizí hudbu, jsem zjistil, že to bylo k něčemu dobré: mohl jsem ji zkoušet hrát na piano. Vedle toho jsem si sám brnkal na kytaru, v tomto směru nastal rychlý vývoj poté, co jsem se dostal do Třebáně, do chatové osady, kde se zpívaly trampské písně a kde jsem se seznámil se sestrami Němcovými, z nichž jedna se potom mnohem později stala mojí ženou.

Koupit hudební nástroje v tehdejší době také nebylo tak jednoduché. Obchody s hudebními nástroji do stávaly po kusech tu ten, tu onen nástroj. Kde jste všichni sehnali kytary, bicí, saxofony?

DI T. Vašíček: To jste udeřila, jak se říká, hřebík na hlavičku. Náš saxofonista neměl svůj saxofon. Měl jen klarinet, který po někom zdědil, na něj cvičil. Na vystoupení, protože jsme potřebovali tenorsaxofon, šel do půjčovny a za deset korun si tento nástroj vypůjčil. S bicími nástroji to bylo podobně.

Vedle instrumentálního obsazení jste se brzy rozhodli rozšířit vokální sekci o ženské hlasy. Byly tyto skutečně určeny jen na ono duwap, duwap?

DI. T. Vašíček: Jak už jsem uvedl, počátky naší první skupiny na gymnáziu – Komety, když jsme ještě nevystupovali veřejně, i té druhé, slavnější – Sputnici, byly spojeny s muzicírováním na chatě v Třebáni. Tam jsme se seznámili se sestrami Němcovými a už tehdy jsme zpívali čtyřhlasně. Když jsme založili skupinu Sputnici, povolali jsme obě sestry k nám, kde zpívaly jak sóla, dua, tak ve čtyřhlasých kusech, ale také samozřejmě i běžné duwap, duwap. Prostě skupina Sputnici tímto momentem měla ve svých řadách na rozdíl od jiných skupin ženský element a vokální rock'n'roll.

Když jste začínala zpívat se skupinou *Sputnici*, byla jste ještě v útlém věku.

T. Němcová-Vašíčková: Ne, ne, já jsem byla ve stejném věku jako kluci, jenom moje setra Naděžda byla o čtyři roky mladší. U nás na chatě se zpívalo pořád, trampské písně, Ježkovy písničky. Můj otec hrál dobře na kytaru, sousedé také. Doma jsme zpívali i klasické věci, třeba Dvořáka. S maminkou jsme zpívaly také při všech domácích pracích, přitom jsme se sestrou vymýšlely k daným melodiím druhé a třetí hlasy. Takže jsme dokázaly opravdu zpívat a držet jakýkoliv zpěvní hlas a to se klukům ze skupiny *Sputnici* líbilo.

Kdo zapisoval odposlouchané písně z rádia? Kdo prováděl jejich instrumentaci?

DI T. Vašíček: Dělal jsem to já.

Kde jste se vzdělával v hudební teorii?

DI T. Vašíček: Měl jsem kamaráda, jehož tatínek hrál na lesní roh v Českém nonetu a ten mi vysvětlil, co to je tonika, dominanta a subdominant. Ukázal mi, jak si lze zharmonizovat melodii. Potom jsem si zakoupil *Nauku o harmonii* od prof. Kofroně a studoval. Později jsem chodil na Lidovou konzervatoř.

T. Němcová-Vašíčková: Dodala bych k tomu, že jsme na začátku vymýšleli sami druhé a třetí hlasy. Pak ale se ukázalo, když s námi zpívali jiní, že se tak dobře „nechytají“, takže bylo potřeba jednotlivé hlasy přesně zapřesat, aby se to všichni mohli naučit zpívat.

Uvedla jste, že jste se setrou zpívaly při jakékoliv situaci. Hrály jste také na nějaký nástroj?

T. Němcová-Vašíčková: Ano, hrály jsme obě na klavír i kytaru.

Skupina *Sputnici* se postupně začala zapisovat do povědomí posluchačstva. Vystupovala na různých místech – v sálech ROH, ale brzy se dostala i do rozhlasu a televize. Na jednom snímku jste zachyceni s R. A. Dvorským, legendou české taneční hudby swingové éry.

DI T. Vašíček: Bylo to při nějaké soutěži ve Slovanském domě, myslím, že tam byl R. A. Dvorský buď v porotě,

anebo jako host, se kterým jsme se rádi vyfotili. Do televize jsme se dostali opravdu náhodou. Totiž když někdo chtěl založit nějaký soubor, musel mít provozovatele. Náš provozovatel byla Tesla Strašnice, kde jsem po maturitě učil, protože jsem se svým neúnosným kádrovým posudkem nemohl jít na vysokou školu, čímž jsem si tento vylepšoval. V té době byl v Československé televizi populární pořad *Zvědavá kamera*, jehož redakce chodila po různých závodech a objevovala zajímavosti. Nevím, kdo nás tehdy z Tesly do tohoto pořadu nominoval, bylo v tom plno nedorozumění – Tesla nevěděla, co vlastně hrajeme, „uklidňoval“ ji zřejmě náš název *Sputnici*, a také si samozřejmě chtěla vysloužit pochvalu, že podporuje mládež. Zkrátka nás vyslala do pořadu, který se vysílal live. I když jsme zvolili pro vystoupení českou píseň *Pramínek vlasů* od Suchého a Šlitra a umírněné cizí písně, byl jsem druhý den volán na kobereček, co jsem si to dovolil hrát za Teslu. Obhajoval jsem demagogickým způsobem, že hrajeme hudbu, která vznikla v těžkých dobách amerického proletariátu, navíc vkládáme do interpretace skupinový zpěv, a to je přece kolektiv, který utužuje atd., zkrátka plácání na plácání. Bohužel to nepomohlo a my jsme museli Teslu Strašnice opustit. Přešli jsme potom na Karlovu univerzitu, na Přírodovědeckou fakultu, která byla naším dalším provozovatelem.

To je neuvěřitelný skok. Továrna Tesla vás nechtěla, ale univerzita si vás „vzala“.

T. Němcová-Vašíčková: Čtyři kluci studovali na přírodovědecké fakultě a těm se podařilo příslušné oddělení obalamutit tak, že se fakulta stala naším provozovatelem.

Patrně zde musel být nějaký dobrý člověk, který příliš nepátral po vaší minulosti.

DI T. Vašíček: Musím to potvrdit, byl to opravdu dobrý člověk, i když komunist. Podporoval nás a dokonce mě tento člověk doporučil ke studiu na vysoké škole. Prosadil toto doporučení i oproti uličnímu výboru.

Oba dva jste měli hudbu jako zálibu, přesto se z vás nikdo nevydal na hudební dráhu.

T. Němcová-Vašíčková: Neměla jsem bohaté rodiče, jako měl Tom, mí rodiče byli intelektuálové – lékaři, právníci, což tehdy nebylo příliš výhodné pozadí. Proto jsem také nedostala doporučení ke studiu na vysoké škole. A to i přesto, že můj tatínek, když odmítl vstup do strany a „byl odejit“ do výroby, do sléváren, neplatilo toto dělnické zaměstnání pro mě jako plus bod. Asi proto, že ve slévárnách, kde dělali kotle, byla nóblová společnost – profesori, doktoři, docenti, prostě špičky ze všech oborů. Po maturitě jsem dělala střední školu – obor rehabilitace – a po jejím ukončení jsem šla pracovat na 4. internu na kardiologii. V roce 1964, když přišel Chruščov, mě můj šéf upozornil, že je vhodná doba přihlásit se na vysokou, ale že si musím zvolit něco, co by souviselo s rehabilitací, tedy cvičením. Přihlásila jsem se na Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy na obory přírodní vědy a tělesná výchova. Studovala jsem samozřejmě dálkově, promovala jsem v roce 1967.

DI T. Vašíček: Do poslední chvíle jsem nevěděl, čemu bych se měl věnovat ve smyslu budoucí profese, měl jsem plno zájmů. Vyhraněně muzikální jsem nebyl, ale měl jsem přece jenom určitou představu – chtěl jsem spojit muziku s technikou. To jsem dělal, když mi to dovolili, na elektrotechnické fakultě, na slaboproudu, specializaci RFT – rádio, film, televize, speciálně akustiku a elektroakustiku. Po promoci jsem dostal umístěnku do Výzkumného ústavu pro zvukovou, obrazovou a reprodukční techniku, kde jsem pracoval rok. Když jsem viděl z okna 21. srpna 1968 přijíždět po Příkopech sovětské tanky, vzal jsem si neplacenou dovolenou a společně s manželkou, krátce před tím jsme se brali, odjel do Rakouska.

Rakousko či Německo byly nejbližší země pro odjezd. Chtěli jste odsud pokračovat jinam?

DI T. Vašíček: Důvod k odchodu nebyl jen onen pohled, ale i to, že jsme byli například prvními členy KANu, náš původ, takže rodiče nás obou nám doporučili odchod. Do Rakouska jsme šli cíleně, neboť jsme k němu měli vztah.

T. Němcová-Vašíčková: Můj dědeček se narodil v Zierlu, vystudoval medicínu v Innsbrucku. Moje babička přišla

z Litvy a vystudovala v Innsbrucku také medicínu. Tady se oba poznali a odtud šli na Moravu. Dědeček dostal jako neurolog místo na psychiatrii v Kroměříži. Koncem první světové války byla tato psychiatrická léčebna přebudována na lazaret, babička tam pracovala jako lékařka také. Potom přešli oba do Prahy. Příbuzné jsem tedy v době 1968 v Rakousku neměla. Můj pradědeček má v Zierlu svoji ulici – Skopgasse. Jmenoval se prof. Wenzel Skop, vedl zde hudební školu. Měl čtyři děti, dva syny, ti vystudovali v Innsbrucku medicínu, a dvě dcery, jedna z nich byla vychovatelkou u císařovny Zity. Patrně to vše hrálo citově nějakou roli, že jsme se rozhodli v Rakousku zůstat.

Jak jste zde začínali?

DI T. Vašíček: V roce 1968 byla v Rakousku velká konjunktura, takže nebyl problém dostat hned nějaké umístění. Měli jsme zde několik známých, kterým jsme ještě z Prahy zatelefonovali, že přijedeme. Oni hned prošli inzeráty s volnými místy, takže jsem za dva dny po příjezdu mohl nastoupit u firmy Schrack.

Ovládali jste německý jazyk?

DI T. Vašíček: Němčinu jsem se učil soukromě v Praze. V roce 1966 měla elektrofakulta styk se Západním Německem, s továrnou AGFA, kde se vyráběly magnetofonové pásky. Před obhajobou v létě 1966 mě a ještě jednoho kolegu pustili na tříměsíční praxi do Kolína nad Rýnem. Tam jsem měl možnost ověřit si své znalosti němčiny. Zjistil jsem, že německy dokážu mluvit. Kromě jazykových zkušeností jsem zde „získal“ i možnost uložit si pár marek. V roce 1967 jsme udělali s Táňou předsvatební cestu do Německa, samozřejmě na pozvání, měl jsem zde přece „kapitál“. Zpátky jsme to vzali přes Vídeň, která se nám moc líbila. Ovšem netušili jsme, že zde za necelý rok budeme opět.

T. Němcová-Vašíčková: Tom to má s jazyky lehké, má nadání, ovládá jich pět. Se mnou to bylo problematictější. Němčinu jsem zvládala postupně, musela jsem se ji denně učit. Jedna známá mi sice nabídl, že mě bude učit německy, ale když mi v Prátru řekla, abych se podívala na strom, že je tam dubová kočička, tedy veverka, začala jsem raději samovýuku. Chtěla

jsem také pracovat, Tom mě informoval o tom, že by bylo místo pomocné dělnice na pokládání telefonních centrál. Při tomto zaměstnání jsem narazila na Wienerisch a Niederösterreichisch a byla jsem zoufalá. Ale našla jsem dobrou duši, která mě při motání opravovala v mém německém projevu na dané téma – postupovala jsem podle textu pohádek. Za rok a půl jsem byla schopna si udělat nostrifikaci mého rehabilitačního diplomu. Při té zastávce naší předsvatební cesty jsem ve Vídni dostala od známých svatební šaty. Byl to pařížský model, do které jsem byla trochu silnější. Ale šaty se v Praze upravily, vdávala jsem se v nich nejenom já, ale řekla bych s trochou nadsázky půl Prahy.

Požadoval po Vás někdo nostrifikaci Vašeho diplomu?

DI T. Vašíček: Ne, nikdo žádnou nostrifikaci nepožadoval. Po svém příchodu jsem pošilhal po vědecké dráze, proto jsem se z vlastního zájmu zapsal na zdejší techniku (Technische Universität). V momentě, kdy jsem dostal rakouské státní občanství a opět jsem na technice inskriboval, byl jsem zaskočen požadavkem, že musím mít nostrifikaci svého maturitního vysvědčení. To jsem samozřejmě u sebe neměl. Táňa měla tytéž zkušenosti, navíc tím, že neměla nostrifikovanou maturitu, měla menší plat, i když měla vlastně také vysokoškolské studium. Nostrifikovala potom na Pedagogickém institutu.

T. Němcová-Vašíčková: K tomu jen humorný dovětek. Předmětem nostrifikace byla písemná zkouška na téma *Knihy*, která mě fascinovala, druhý den měla být část ústní. Když jsem přišla na ústní zkoušku, uviděla jsem můj elaborát, který byl od shora až dolů červeně proškrtán. Neztratila jsem duchapřítomnost a zeptala se pana profesora, kdy je další termín na písemnou zkoušku. A on mi k mému údivu řekl, že přemýšlel a kdyby prý on uměl tolik česky, co já umím německy, byl by přešťastný. Říkal, že mé věty jsou krásné, že je vidět, že čtu, ale že můj pravopis je příšerný, ale na dobrou známku to stačí.

Když už jste měli jisté ekonomické zajištění, vrátili jste se ke svým hudebním aktivitám? Předpokládám, že jste do Rakouska nepřijeli s klaví-

rem či kytarou, ale jak se říká s kartáčkem na zuby.

DI T. Vašíček: Přijeli jsme se dvěma kufrů, máte však pravdu, že naší prvotní starostí bylo zajistit si existenci. Čtyři roky jsme bydleli v podnájmu v Hetzendorfu, potom jsme ve Fischamendu zaplatili byt a tam jsme si koupili elektronické piano, které mělo tu výhodu, že se dalo na něm hrát „bez zvuku“, tedy ten jsme si přepli do sluchátek. Bylo to nutné vzhledem k ostatním nájemníkům. V letech 1979-80 jsme si postavili dům v Gablitz a tam už nebyl žádný problém si hrát svoji hudbu. To už nám „přišlo“ křídlo z Prahy.

Máte rádi i vážnou hudbu?

DI T. Vašíček: Oba máme rádi klasickou hudbu, oblíbená je Beethovenova *Pastorální symfonie*, posloucháme Dvořáka, Bacha, Martinů, Janáčka, Debussyho. Máme řadu gramofonových desek a samozřejmě ještě gramofon. Mám program z koncertu v Gablitz, kde se v září 1986 hrál vedle Mozarta a Janáčka také Vašíček. Impuls vzešel od dirigenta orchestru Orchestra Puellarum Pragensis Leoše Svárovského, kterého jsem pozval ke koncertování do Gablitz a on mě vyzval, abych pro tuto příležitost něco složil. Napsal jsem skladbu *Gablitzsuite*. První věta je v klasické sonátové formě, další části jsou volnější. Jedna se jmenuje *Hexentanz* a právě tuto část si později zvolil dirigent Svárovský, když byl vyzván, aby něco na Hradě zahrál souboru Štrougalovi. Prostě soubor musel poslouchat skladbu emigranta.

Vy jste byli jedni z členů skupiny Sputnici, kteří emigrovali. Byli i další?

DI T. Vašíček: Ano, Zdeněk Leiš, který vymyslel název skupiny Sputnici, odešel do Austrálie, náš saxofonista Jan Obermayer emigroval do Německa, první basista skupina Jirka Koníček odešel do Ameriky. Povídkář a částečně textař skupiny Ivan Jonáš skončil ve Švédsku.

Po roce 1989 jste se opět všichni sešli.

DI T. Vašíček: Jednak soukromě, ale také jako skupina, neboť tehdy Československá televize uskutečnila program – retrospektivu rockových skupin. Vystupovali jsme v Lucerně.

Jak dlouho trvala příprava vzpomínkové knihy *Sputnici – náš kamarádský rock'n'roll? Kdo ji sponzoroval?*

DI T. Vašíček: Jirka Klíma, tzv. Ir, knihu vydal. Byl kronikářem skupiny. To, co je v knize vytištěno magenta purpur, je právě ona kronika. Společně s Eduardem Krečmarem to dali dohromady. Knihu jsme si sponzorovali sami. Pracovali jsme na ní rok. Nahrávky jsem dělal já. Zde nebyl problém technický – provést digitalizaci původních nahrávek, ale získat autorizaci původních písní. Znamenalo to tedy přeložit naše české texty do angličtiny a předložit je původním autorům k vyjádření, zda-li souhlasí s posunem jejich textů. Často nastaly doslova detektivní situace, když jsme

hledali nakladatelství, kterým tehdy patřilo zastoupení autorů.

Kdybyste žil v této době – v roce 2009 – jako student gymnázia v Česku, jakou hudební skupinu byste založil?

DI T. Vašíček: Nevím, jestli by mi nescházelo ono průkopnictví. Nechci působit arogantně, ale často si říkám, že náš rock'n'roll měl něco navíc než dnešní projev. Dnes neexistuje zpěvák, který „nemá video“. Mně schází volnost představitosti. Ona videa vlastně něco vnucují. Zřejmě bych zkoušel něco s divadlem, jak jsme dělali v roce 1987 v Gablitz první muzikál *Joseph*, v němž začínala naše Kaja (Caroline Vasicek) svoji kariéru. Myslím, že amatérismus musí jít z vnitřku, méně přemýšlet o tom, aby se to li-

dem líbilo, tedy žádnou show. Naše skupina měla to štěstí, že dělala, co se jí líbilo, a to, co se jí líbilo, se také líbilo ostatním lidem.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ, ARCHITEKTURA

Eva Jiříčná a Vladimír Kopecký získali Státní cenu v oblasti výtvarného umění

Státní ceny ministerstva kultury v oblasti výtvarného umění se letos poprvé udělovaly dvě. Jedna za výtvarné umění a z ní byla vyčleněna cena za architekturu. První získal sklář Vladimír Kopecký a druhou architektka Eva Jiříčná. Cena za architekturu se přidává k ministerským oceněním v oblasti kultury, které založil bývalý ministr kultury Pavel Dostál v roce 2004. Ceny byly původně tři – pro divadlo, hudbu a oblast výtvarného umění a architektury. Letos se osamostatnila cena za přínos v oblasti architektury. Po loňském pokusu udělit cenu architektu Janu Kaplickému, který ji ale odmítl, je to druhá podobně významná česká osobnost působící v zahraničí ve stejném oboru. Podle členky výtvarné poroty Heleny Koenigsmarkové vytvořila

Jiříčná řadu významných architektonických děl i v České republice, zejména rekonstrukcí historických objektů.

Finalisté z Čech postoupili do Vídně

Tři Češi postoupili do finále umělecké soutěže Henkel Art. Award. V letošním roce byl vyhlášen osmý ročník této výtvarné soutěže v pěti kategoriích. Za Českou republiku se celkem přihlásilo dvaosmdesát autorů maleb, kreseb, fotografií, videoartu a instalací. Reprezentovat ji budou Ondřej Maleček se svou vtipnou verzí takzvané neumělecké malby, Dominik Lang a jeho zajímavé proměny reálných architektonických prostorů v nové typy objektů a Pavel Tichoň s tragikomickými performancemi. Dílo celkového letošního vítěze soutěže Henkel Art. Award bude vystaveno ve vídeňském Muzeu moderního umění. (mk)

IN MEMORIAM

Ve věku třiaosmdesáti let zemřel 8. září v Bratislavě nestor slovenské architektury **Štefan Svetko**. Společně se Štefanem Ďurkovičem a Barnabášem Kisslingem navrhl známou „obrácenou pyramidu“, bratislavskou budovu Slovenského rozhlasu. S ní v roce 2001 vyhrál anketu Stavba století v kategorii Občanské stavby. Projektovat též sídliště Februárka, vysokoškolský internát Družba, náměstí Svobody nebo hotely Bórik a Javorina. V šedesátých letech byl náměstkem v bratislavském Ústavu hlavního architekta. Za normalizace se dostal do odborné izolace. V roce 1998 se stal laureátem Ceny Emila Belluše za celoživotní dílo, loni o něm natočil dokument Juraj Lehotský.

Ve věku čtyřiaosmdesáti let zemřel po dlouhé nemoci malíř a grafik **Karel Chaba**. Chaba, který byl znám jako malíř Prahy, se narodil 3. srpna 1925 v Sedlci-Prčici na Benešovsku. Původně se vyučil kuchařem a ve výtvarném umění byl samoukem. Na jeho tvorbu měli výrazný vliv malíři Jan Zrzavý, Karel Černý a Marc Chagall. Po druhé světové válce přišel Karel Chaba do Prahy, zde žil a Praha se stala jeho věčnou inspirací. Romantická zákoutí, atmosféra zapadlých uliček, plácků a poezie všedního dne, to znamenalo pro začínajícího malíře vše, co hledal. Karel Chaba měl poslední výstavu v Galerii U Lužického semináře v předloni v únoru. V květnu 2001 vystavoval poetické obrazy na zámku v Dobříši a tři roky předtím představil svá zákoutí v Uherském Hradišti. (mk)

VÝSTAVY

Retrospektiva Josefa Čapka

V Jízdárně Pražského hradu byla otevřena dosud největší retrospektiva díla Josefa Čapka. Výstava obsahuje kolem 930 položek a představuje tak kompletní přehled tvorby Josefa Čapka. Její součástí jsou i dosud méně známá díla tohoto autora. Expozice se zabývá také úsekem tvorby tohoto umělce z třicátých let, dosud nereflektované. K výstavě, která bude otevřena do 17. ledna 2010, vychází katalog a první svazek soupisu Čapkova výtvarného díla, dokumentující autorské grafické listy v nejvýznamnějších veřejných a soukromých sbírkách. (mk)

Jindřich Štreit v Kroměříži vystaví snímky z doby (ab)normalizace

Muzeum Kroměřížska připravilo k 20. výročí sametové revoluce výstavu předního českého fotografa Jindřicha Štreita. Dosud nevystavované a nepublikované velkoformátové fotografie přiblíží život v ČSSR v letech 1967-1989. Vznikaly převážně v době takzvané normalizace, která byla ve skutečnosti něčím abnormálním, proto spisovatel Ludvík Vaculík vymyslel výstavě název *(AB)normalizace*.

Výstava nejen posledních ilustrací Jiřího Trnky

Ilustrace, první vydání knih i záměry nerealizované jsou k vidění na výstavě, která v Galerii Lazarská připomíná čtyřicet let od smrti Jiřího Trnky. Přes osm desítek originálních ilustrací připomíná, že Jiří Trnka (1912-1969), malíř, scénograf, loutkař, filmový tvůrce a spoluzakladatel studia

Bratří v triku, sochař i spisovatel, se ilustrační tvorbě věnoval po celý život.

Výstava je otevřena do 28. listopadu 2009.

Poslední práce pro knižní ilustrace připravoval Jiří Trnka v roce své smrti 1969, ilustroval *Alenku v říši divů*

FOTOGRAFIE

Fotoamatérské výročí

V letošním roce slaví nejen česká, ale i světová fotografie významné výročí – před sto sedmdesáti lety byl v Paříži předán světu vynález daguerrotypie a ve stejný den byl v Praze před sto dvaceti lety založen první klub fotografů amatérů v Čechách.

Klub fotografů amatérů v Praze provázely velmi skromné začátky, ale poměrně brzy vyrostl v početnou a respektovanou organizaci, která udržovala kontakty mezi pražskými i mimopražskými fotoamatéry a cílevědomě se snažila zvyšovat úroveň jejich činnosti. Po počátečním pionýrském období, které se soustředilo především na zvládnutí technické stránky, zaměřil klub svoji pozornost na uměleckou stránku fotografie a snažil se jí v dalších letech co nejvíce kultivovat. Klub spolupracoval s významnými osobnostmi v oblasti fotografie, například s V. J. Bufkou, F. Drtikolem nebo Čechoameričanem D. J. Růžičkou. Za dobu jeho existence jím prošlo množství fotoamatérů a zároveň i vynikající mistři české fotografie, například Jaro-

slav Fabinger, Karel Hájek, Jiří Jeníček, Václav Jírů, Jaroslav Krupka, Jan Lauschmann, Jan Lukas, Adolf Schneeberger a také zde začínal Josef Sudek.

Klub udržoval pro potřeby členů ateliér s knihovnou, vydával odborný časopis a pravidelně pořádal fotografické kurzy. Po celou dobu jeho existence se mu podařilo uchovávat převážnou část písemných dokumentů a sbírku fotografií. Vynikající český fotograf, filmař a teoretik Jiří Jeníček kdysi prohlásil, že dějiny Českého klubu fotografů amatérů jsou v podstatě dějinami české fotografie.

V současnosti se klub jmenuje První český klub fotografů amatérů – Nekázanka, o. s., a pro letošní jubileum sto dvaceti let připravil ve spolupráci s Národním archivem České republiky ojedinělou výstavu. Na této expozici mají návštěvníci možnost spatřit nejzajímavější dochované dokumenty a fotografie z jeho stodvacetiletého působení. Výstava nese název *120 let prvního klubu fotoamatérů v Čechách*, je umístěna v budově Národního archivu v Praze 4 – Chodovec a přístupná veřejnosti byla do 14. listopadu 2009. I po tomto termínu

je ale možné po telefonické domluvě (tel. 731 847 192, 776 215 516, 974 847 412) zhlédnout výstavu až do konce ledna 2010. (mk)

Hlavní cenu Czech Press Photo získal reportér AFP Joe Klamar

Hlavní cenu novinářské soutěže Czech Press Photo získal fotoreportér francouzské agentury AFP Joe Klamar za snímek z pražské návštěvy amerického prezidenta Baracka Obamy. Mezinárodní porota ho vybrala z více než 4 300 přihlášených fotografií od 271 autorů. Do konce ledna příštího roku je výstava umístěna ve Staroměstské radnici v Praze.

Robert Vano v pražském Mánesu

V pražském Mánesu proběhl před nedávnem „měsíc Roberta Vana“. Leica Gallery Prague si dala do vínku představovat v Česku významná jména světové fotografie a každoročně i jednoho fotografa tuzemského. Expozice Roberta Vana obsahovala 199 fotografií realizovaných technikou ručních platinových printů, která měla název *The Platinum Collection*. Po celou dobu trvání výstavy byl Robert Vano přítomen a v Mánesu se každý středeční podvečer konaly tematické programy – uskutečnil se tu křest a autogramiáda efektní publikace *Platinová kolekce*, Robert Vano vyprávěl o svém odchodu do zahraničí – téma

večera bylo „Jak se stát světovým fotografem“ – a dále pak Robert Vano vysvětloval podstatu výroby platinových fotografií.

Robert Vano se narodil v roce 1948 v Nových Zámčích na Slovensku, v roce 1967 emigroval a od roku 1984 pracoval jako samostatný fotograf v New Yorku, Paříži a Miláně. Retrospektivní výstava byla připravena k loňským fotografovým šedesátým narozeninám. (mk)

LITERATURA

Kniha Filipa Blažka *Plakáty sametové revoluce*

Ručně malované a psané, ale i tištěné, zprvu pololegální cestou, byly plakáty, které v listopadu a prosinci 1989 visely po většině českých měst. Z dnešního pohledu tvořily kulisu tehdejších revolučních dní, tehdy chtěly informovat tam, kam se jinou cestou informace ještě nedostaly. Volaly po svobodě, po zrušení vlády komunistické strany nebo vyzývaly ke generální stávce koncem listopadu. Plakáty z doby před dvaceti lety nyní shrnuje kniha Filipa Blažka *Plakáty sametové revoluce*. Mnohé z plakátů zejména v počátcích revoluce vytvářeli anonymní tvůrci, často studenti vysokých škol, při okupační stávce. Přidali se ale i výtvarníci, z nichž jsou dnes renomovaní tvůrci, například Aleš Najbrt, Michal Cihlár, Pavel Šťastný, Rostislav Vaněk, Ivan Král nebo František Skála. Publikace obsahuje reprodukce sedmačtyřiceti plakátů, okolnosti vzniku plakátů zachycují rozhovory s třinácti autory, kontext dodávají eseje teoreticky designu Ivy Knoblochové a historika Jiřího Suka. Atmosféru listopadu a prosince 1989 připomínají snímky významných českých fotografů Tomkiho Němce, Karla Cudlína, Miloše Fikejze a Pavla Štechy, které zachycující proměnu šedých českých měst na obrovské pestré plakátovací plochy. Knihu sestavil grafický designér Filip Blažek, který plakáty osobně shromáždil na konci roku 1989, kdy jako student pomáhal v pražské výstavní síni Mánes, která se přes noc stala jedním z několika neformálních center odporu vůči totalitnímu režimu.

Havlovy hry, eseje a další texty jsou volně dostupné na internetu

Hry, eseje, básně, projevy a další texty Václava Havla jsou volně přístupné na internetu. Zájemci je najdou v digitálním archivu Knihovny Václava Havla na webových stránkách www.vaclavhavel-library.org. Už nyní si lze na internetové stránce Havlovy knihovny přečíst například dopisy, které Havel psal své manželce Olze v době, kdy byl ve vězení kvůli kritice komunistického režimu. Lidé si mohou zdarma vyhledat také Havlovu nejnovější hru *Odcizení*, ale i některé jeho méně známé texty.

Byla udělena Cena Karla Kyncla

Letošní ročník mezinárodního festivalu rozhlasové tvorby Prix Bohemia Radio 2009, který se konal v Poděbradech, nesl název „Na počátku bylo slovo“. Na závěr festivalu byla udělena také novinářská Cena Karla Kyncla.

Zpravodaj Českého rozhlasu v Polsku Martin Dorazín získal ocenění za významný a dlouhodobý přínos v oblasti rozhlasového zahraničněpolitického zpravodajství a publicistiky a stejně tak byl oceněn in memoriam také duchovní otec moderní rozhlasové tvorby Milan Weiner – v letošním roce uplynulo již čtyřicet let od jeho předčasné smrti. Milan Weiner působil v někdejší Československém rozhlase v letech 1963-1969 jako vedoucí Redakce mezinárodního života a jeho kolegou byl jak samotný Karel Kyncl, tak i další legendy tehdejší žurnalistiky – například

Jan Petránek, Luboš Dobrovský nebo Věra Štovičková. Kolegou Milana Weinera byl v určité době i exministr zahraničí a dnes senátor Jiří Dienstbier. Jiří Dienstbier v souvislosti s udělením ceny Milanu Weinerovi napsal, že zahraniční rubrika Československého rozhlasu se pod jeho vedením stala „objektivním a odpovědným médiem“. Weiner se obklopil mladými začínající novináři, kterým dal šanci stát se zároveň výraznými komentátory. Zasadil se také o živé vysílání, do kterého již nemohla zasahovat cenzura, zavedl večerní komentované zpravodajství a nové diskusní pořady. (mk)

Cena Franze Kafky za rok 2009

Cenu Franze Kafky za rok 2009 obdržel spisovatel, básník a dramatik rakouského původu Peter Handke. Toto ocenění by si měl autor převzít při slavnostním ceremoniálu v Brožíkově sále Staroměstské radnice v Praze. Tuto cenu uděluje Společnost Franze Kafky od roku 2001, a to autorovi, který svým dílem oslovuje čtenáře bez ohledu na jejich původ, národnost a kulturu. Jejimi nositeli jsou Philip Roth, Ivan Klíma, Péter Nádas, Elfriede Jelinek, Harold Pinter, Haruki Murakami a Arnošt Lustig. (mk)

Státní cenu za literaturu získal básník Zdeněk Rotrekl

Státní cenu za literaturu ministerstva kultury obdržel významný brněnský tvůrce Zdeněk Rotrekl. Narodil se v roce 1920 v Brně, po absolvování klasického gymnázia byl totálně nasazen. Po válce začal studovat filozofii a historii. Byl kulturním referentem Svazu vysokoškolského studentstva, členem výboru Moravského kola spisovatelů

a zástupcem Sdružení katolických spisovatelů a publicistů. Po roce 1948 ho z politických důvodů vyloučili ze studia, o rok později byl zatčen, ve vykonstruovaném procesu odsouzen k trestu smrti, který byl změněn v doživotní vězení. Prošel uranovými doly a po třinácti letech v roce 1962 byl amnestován. Během normalizace se podílel na činnosti disentu. V době, kdy si připomínáme 20. výročí sametové revoluce, byl tak oceněn literát, u něhož bývá zdůrazňován silný morální kredit. Je autorem básnické sbírky *Kyvadlo duše, Žalmy, Kamenný erb, Malachit, Nezděné město* či *Basic Czech* a dalších.

Státní cenu získal překladatel Miroslav Jindra

Státní cenu ministerstva kultury obdržel překladatel Miroslav Jindra za překlad poezie Leonarda Cohena s přihlédnutím k celoživotnímu dílu na poli překladu z angličtiny. Ocenění se však netýká jen této knihy, ale také pětapadesáti let, během kterých přeložil více než padesát britských a amerických titulů, hlavně románů, ale i moderní poezie, mezi nimiž nechybí i překlad další Cohenovy knihy *Květiny pro Hitlera* či romány Josepha Hellera nebo Johna Updika a mnoha dalších. Miroslav Jindra přednáší na katedře anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde se v posledních letech specializuje na kanadská studia.

Seifertova cena pro Ludvíka Kunderu

V pořadí již devětadvacátým nositelem prestižní literární Ceny Jaroslava Seiferta, kterou uděluje Nadace Charta 77, se stal autor spojený s brněnským kulturním prostředím Ludvík Kundera. Porotou v čele s Jiřím Brabencem bylo oceněno jeho „celoživotní literární dílo, vydávané ve Spisech L. K.“

Ludvík Kundera (1920) zahájil studia na pražské FF UK, poté přešel na brněnskou Masarykovu univerzitu. Po uzavření vysokých škol se vyučil drogistou, dále pracoval jako mzdový účetní a korespondent, byl totálně nasazen. Po válce dokončil studia a pracoval postupně jako redaktor časopisu *Blok*, deníku *Rovnost* a *Hosta do domu*. Stal se členem surrealistické skupiny Ra. Od roku 1955 se věnoval pouze spisovatelské a překladatelské činnosti. V letech 1968-1970 se stal hlavním dramaturgem činohry

Státního divadla v Brně, v sedmdesátých letech byla jeho publikační činnost velmi omezena. I proto v roce 1976 zvolil dobrovolný exil v Halasově Kunštátu, kde žije dodnes. Mezi jeho nejznámější díla patří divadelní hra *Totální kuropění*, dramatický přepis spisu Jana Amose Komenského *Labyrint světa a lusthauz srdce*, básnická sbírka *Klínopisný lampáš* či próza *Odjezd*. Jeho nejnovějším počinem je loňský soubor veršů z let 2000-2008 s názvem *Onde*. Další významnou položku díla Ludvíka Kundery jsou překlady.

Pětašedesát let Magora Jirouse

Ivan Martin Jirous je významná vůdčí osobnost českého undergroundu, ale uznání se mu dostává až v průběhu posledních let. Ivan Martin Jirous, přáteli přezdíváný Magor, se narodil 23. září 1944 v Humpolci. Původně chtěl studovat na FAMU, ale nakonec zvolil obor dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Literaturu však nemohl provozovat jako profesi kvůli svému otevřenému postoji k totalitnímu režimu a byl tak nucen střídát nejrůznější zaměstnání. Koncem šedesátých let se stal uměleckým vedoucím skupiny The Plastic People of the Universe, byl iniciátorem vzniku samizdatového časopisu *Vokno* a podepsal Chartu 77.

Za svoji uměleckou činnost, kterou provozoval bez ohledu na tehdejší všudypřítomnou cenzuru, se Jirous pětkrát ocitl před soudem. Ve vězení strávil dohromady osm a půl roku, z toho čtyři roky v nejpřísnější nápravné výchovné skupině ve Valdicích.

Svoji první sbírku básní *Magorův ranní zpěv* vydal v roce 1975. Pak následovaly další, například *Magorovy labutí písně* – za ty obdržel v roce 1985 cenu Toma Stopparda. Tato sbírka vznikla během Jirousova pobytu

ve valdickém vězení a ven se dostávala pomocí motáků. Odtud také napsal básně svým dcerám, které byly vydány v roce 1987 ve sbírce *Magor dětem*. Jeho dílo začalo vycházet oficiálně až po revoluci v roce 1989 a hned dvakrát se úspěšně umístilo v anketě Kniha roku Lidových novin – poprvé *Magorova summa* a podruhé *Magorovy dopisy*.

V roce 2006 obdržel Ivan Martin Jirous prestižní ocenění Nadace Charty 77, Cenu Jaroslava Seiferta. A letos v září mu jeho rodné město Humpolec udělilo titul čestného občana.

Pro mnohé vynikající literát, pro jiné nevypočitatelný výtržník proslulý svým výstředním vystupováním na veřejnosti, to je Ivan Martin Jirous. V každém případě se jako představitel českého undergroundu stal symbolem odporu proti komunistickému režimu. (mk)

Osmdesátiny herečky Květy Fialové

Před nedávnem byla v pražském klubu Krásný ztráty pokřtěna nová kniha *Květa Fialová: Štěstí tady a teď*. Autorkou publikace je spisovatelka a etnoložka Pavlína Brzáková. Jakousi společnou inspirací pro obě ženy byla Sibiř. Zde Brzáková působila jako etnoložka a kniha rovněž začíná vyprávěním Květy Fialové o její matce Květoslavě, která část života strávila na Sibiři – byla i s rodiči zavřena v sibiřském vyhnanství v Permu a prošla velkým utrpením. V Rusku se také setkala s buddhismem. Setkání se s něčím novým a zaujetí pro nové věci dostalo tuto známou herečku do jiné roviny její momentální osobní svobody. Knihu, kterou vydalo nakladatelství Eminent, doplňuje množství fotografií z hereččina archivu. Křtu této knihy se mimo jiných známých osobností zúčastnil herec Jaroslav Dušek a spisovatel Arnošt Lustig. (mk)

Cenu Josefa Škvoreckého získal Tomáš Zmeškal

Cenu Josefa Škvoreckého, o níž se spisovatelé ucházeli již potřetí, převzal v úterý Tomáš Zmeškal za loňskou románovou prvotinu *Milostný dopis klínovým písmem*. Součástí ceny je prémie 250 000 Kč. Prémii 10 000 získali další čtyři finalisté: Radka Denemarková s knihou *Smrt, nebudeš se báti aneb Příběh Petra Lébla*, Martin Ryšavý (*Cesty na Sibiř*, *Revolver Revue*), Petra Soukupová se svojí letošní prózou *Zmizet* (Host) a Jáchym Topol s novelou *Chladnou zemí* (Torst).

IN MEMORIAM

24. září zemřela v Praze na následky nedávného úrazu při dopravní nehodě ve věku devětatřicetileté česká spisovatelka a scenáristka **Ljuba Štíplová**. Spolu s kreslířem Jaroslavem Němečkem byla autorkou legendárních komiksových příběhů zvířecích kamarádů Fifinky, Myšpulína, Pindi a Bobíka z Třeskoprsk. Ljuba Štíplová se narodila 30. dubna 1930 v Chrudimi. Studovala so-

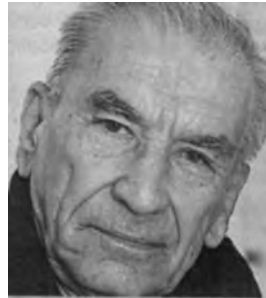
chařství na UMPRUM, ale školu opustila a vdala se. Věnovala se dětské tvorbě téměř půl století. V měsíčníku *Sluníčko* zprvu publikovala cyklus *Atomíci*. Nejprve publikovala pod jménem syna Miloše ve *Čtyřlístku* takřka jediný komiks této doby, který pravidelně vycházel. Napsala též první československé večerníčky. V její neuvěřitelné rozsáhlé bibliografii najdeme téměř pět set položek včetně leporel, pohádkových knih ad. Předloni jí nakladatelství Albatros udělilo svou cenu za celoživotní dílo v oblasti dětské literatury.

Ve věku sedmasedmdesáti let zemřel televizní dramaturg, scenárista a spisovatel **Miloš Smetana**. Miloš Smetana se narodil 1. března v Kroměříži. Zpočátku pracoval jako divadelní dramaturg, potom byl redaktorem *Divadelních novin*. Jeho život byl však především spjat s televizními seriály – před devíti lety jim věnoval knihu, v níž popsal jejich domácí historii od konce

padesátých let až do roku 2000. Jako dramaturg se Miloš Smetana podílel například na seriálech *Nejmłodší z rodu Hamrů*, *Život na zámku*, *Šípková Růženka* a *Příkopy*. Na televizních inscenacích a seriálech spolupracoval například s Jaroslavem Dietlem, Zdeňkem Mahlerem, Romanem Rážem nebo Zdeňkem Svěrákem. Miloš Smetana je také autorem asi třiceti televizních a rozhlasových her a autorem dlouholetého cyklu *Zveme vás do divadla*. Naposledy spolupracoval Miloš Smetana s režisérem Jaroslavem Hanušem před dvěma lety – tehdy vznikl seriál *Příkopy*. (mk)

Ve věku nedožitých dvaosmdesáti let zemřel v Praze dlouholetý redaktor *Hospodářských novin* **Miroslav Jelínek**. Svoji novinářskou dráhu zahájil Miroslav Jelínek v roce 1949 v redakci deníku *Práce*. V letech 1951-1971 pracoval v *Mladé frontě*, zpočátku jako redaktor a později se stal šéfredaktorem. Během normalizace byl donucen z deníku odejít – vrátil se v roce 1990. Krátkou dobu pak působil v tehdejší *Právu lidu* (1991-1992) a poté přešel

do *Hospodářských novin*, kde pracoval až do svých posledních chvil jako vedoucí oddělení styku se čtenáři. Od roku 2001 vykonával Miroslav Jelínek funkci předsedy Syndikátu novinářů ČR. (mk)

Ve věku osmasedmdesáti let zemřel v Praze dlouholetý ředitel *Lyry Pragensis* a recitátor **Milan Friedl**. Milan Friedl se narodil 13. března 1931 v Brně a posléze vystudoval herectví na pražské DAMU. Svůj profesní život zasvětil uměleckému přednesu, který také spolu s hlasovou technikou vyučoval mnoho let na DAMU i na pražské konzervatoři.

Soustavně také spolupracoval již od padesátých let s rozhlasem a televizí jako recitátor a moderátor hudebních pořadů. Velký divácký ohlas mělo vystupování Milana Friedla například v pořadu *Hudba z respira* nebo na koncertech Pražského jara. Milan Friedl založil v roce 1967 *Lyru Pragensis*, poté byl dlouholetým předsedou umělecké rady a posléze i ředitelem a zakladatelem Nadace *Lyra Pragensis*, nyní *Polyhymnia*. *Lyra* si kladla za cíl kultivovat člověka 20. století a stala se také útočištěm mnoha umělců, kteří se po sovětské okupaci v roce 1968 nemohli plně věnovat svojí profesi. Například po zákazu *Krejčova Divadla Za branou* převzala podstatnou část jeho souboru. K činnosti *Lyry* a Milana Friedla jako hlavního dramaturga patřila i tvorba grafických listů nebo edicí bibliofilii, kolibříků, špičkově výtvarně vypravených knížek, v nichž našli svoji cestu ke čtenářům William Shakespeare, Karel Čapek nebo Antoine de Saint-Exupéry. (mk)

Komiksový scenárista a publicista, spoluorganizátor komiksových výstav a festivalů **Tomáš „Hibi“ Matějček** zemřel 10. října ve věku jednadvaceti let v Praze na rakovinu. Spoluzaložil nejvýznamnější komiksový festival *Komiks!-Fest*, napsal scénář k parodickému albu *Šifra mistra Hanky* a publikoval stripovou sérii *Mauzoleum s Kokourem*. Významně pomohl sjednotit nevelkou, ale různorodou českou komunitu komiksových tvůrců, vydavatelů a teoretiků.

Ve věku osmaosmdesáti let zemřel 7. října editor a nakladatelský redaktor, zakladatel Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, později Odeon (které jako první v padesátých letech začalo vydávat překlady autorů z nesocialistických zemí) **Jan Řezáč**. Založil revue *Světová literatura*, jejímž šéfredaktorem byl v letech 1956-1961. V letech 2004 a 2005 publikoval memoáry

nazvané *Deliria*, v roce 2005 obdržel cenu Magnesia Litera za přínos české literatuře.

Ve věku sedmasedmdesáti let dne 27. října zemřel v pražské Thomayerově nemocnici spisovatel a humorista **Miloslav Švandrlík**. V posledních letech byl nemocný, téměř nepohyblivý. I psaní se vzdal a nanejdříve upravoval reedice. Švandrlíka znají čtenáři především jako autora *Černých baronů*. Literární příběhy příslušníků někdejších armádních pomocných technických praporů mu zaručily, že se stal jedním z nejznámějších českých spisovatelů. Známy však byl zejména v době,

kdy s výjimkou humoristického časopisu *Dikobraz* nemohl publikovat, právě v něm otištěným množstvím kreslených vtipů. Vznikaly ve spolupráci s karikaturistou Jiřím Winterem-Nepraktou. Podle dalšího velmi čteného Švandrlíkova románu *Doktor od jezera hrochů* právě natáčí film režisér Zdeněk Troška. Humoristický román vypráví o mladém lékaři, jímž manipulují ambiciózní manželka a tchyně. Děti se už řadu let zase baví příhodami žáků Kopyta a Mňouka a ze Švandrlíkova pera pocházejí i horory. Pražský rodák se chtěl původně po vzoru otce, který byl ochotnickým divadelníkem, stát hercem. Na DAMU ale z herectví přešel na režii, již se však věnoval jen u zájezdového Vesnického divadla v roce 1953. Týž rok nastoupil na vojnu k takzvaným pomocným technickým praporům (PTP), do kterých byli soustředěni ti, jimž ze zdravotních nebo ideologických důvodů nebylo dovoleno vykonávat službu se zbraní v ruce. Pak pracoval jako vychovatel a od šedesátých let se věnoval výhradně literatuře.

DIVADLO

Divadlo Semafor oslavilo padesátiny galakonzertem největších hitů

Legendární Divadlo Semafor oslavilo své padesáté výročí galakonzertem největších hitů. K půlstoletí přišly popřát známé hvězdy semaforové éry Karel Štědrý, Pavlína Filipovská nebo Eva Pilarová. Na dvou vyprodaných představeních zazněly v Obecním domě šlágry jako *Pramínek vlasů* nebo *Včera neděle byla* v doprovodu Českého národního symfonického orchestru. Téměř dvouhodinový program složený ze scének a písniček uváděl Jiří Suchý s Jitkou Molavcovou, vystoupili i současní členové semaforového souboru. Galavečer začal vzpomínkou na zesnulé členy Semaforu, v retrospektivě nechyběl Jiří Šlitr, Jiří Grossman, Miroslav Horníček nebo Waldemar Matuška.

Národní divadlo uvedlo premiéru *Her o Marii* Bohuslava Martinů

Padesátému výročí úmrtí velikána české hudby Bohuslava Martinů věnovalo Národní divadlo v Praze čtyřdílný cyklus jednoaktových oper *Hry o Marii* v režii Jiřího Heřmana a v hudebním nastudování Jiřího Bělohávků. Celovečer-

ní tetralogie, jejímž ústředním tématem je mateřská láska a překračování hranice mezi přirozeným a nadpřirozeným, je svou formou ojedinělá v celé operní literatuře. Režisér Heřman propojil jednotlivé hry bohatou scénickou výpravou, v níž se představilo téměř dvě stě účinkujících. I proto patří inscenace ve „Zlaté kapličce“ k nevyjádřenějšímu v posledních letech.

Státní cenu v oblasti divadla získal profesor Ivan Vyskočil

Státní cenu ministerstva kultury v oblasti divadla letos získal zakladatel Divadla na Zábradlí, Nediadla a Ústavu pro výzkum a studium herectví při pražské DAMU, tvůrce text-appealů a metody dialogického jednání, autor mnoha her a povídkových knížek, profesor Ivan Vyskočil. Patřil k iniciátorům tzv. malých scén – divadel malých forem. Z hlediska světové divadelní historie je jeho působení nejvýraznějším českým podílem na tzv. druhé divadelní reformě. V současnosti učí na DAMU na katedře Autorské tvorby a pedagogiky, kterou založil a kam přivedl své spolupracovníky z Lidové konzervatoře. Je vedoucím Ústavu pro výzkum a studium autorského herectví na DAMU.

Socha herečky Kvapilové v novém

Před nedávnem byla slavnostně odhalena zrekonstruovaná socha herečky Kvapilové v zahradě Kinských v Praze. Sochu odhalil radní hlavního města Prahy pro životní prostředí Petr Štěpánek společně s akademickým sochařem Janem Bradnou, který toto dílo restauroval. Hana Kvapilová byla česká herečka světového významu. Svůj výrazný herecký talent projevila již v ochotnickém divadle v Malostranské besedě. V roce 1886 obdržela nabídku do Švandova divadla na Smíchově a stala se tak profesionální herečkou. Po dvou letech působení v tomto divadle získala Hana Kvapilová významnou hereckou průpravu a osvědčila se do té míry, že jí bylo nabídnuto angažmá v činohře

Národního divadla v Praze. Na jeho prknech vytvořila bezpočet charakterních rolí a byla i jednou z vůdčích osobností společenského života. Národnímu divadlu zůstala věrná až do své smrti. (mk)

Ocenění Cimrmani

V Divadle pod Palmovkou v Praze se udělovaly ceny za umělecké výkony v sezoně 2008/2009. V oblasti činohry slavil úspěch tandem Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák za nejnovější kus Divadla Járy Cimrmana *České nebe*. V hudebním divadle získal cenu režisér Jan Schmid za inscenaci *Faust a Markétka*. Jedná se o typicky ypsilonkovskou koláž, v níž se zábavnou formou prolíná osud skladatele Gounoda s faustovským tématem. Hlavní cenu za herecký výkon bez ohledu na žánr obdržela Kateřina Burianová, členka činohry Národního divadla. Cenu získala za svůj herecký výkon v inscenaci Národního divadla *Srpen v zemi indiánů*. V další oblasti, kterou byl tanec a balet, byl oceněn Jan Kodet: balet *Camoufl.AGE*. Za alternativní divadlo byl oceněn Rostislav Novák za inscenaci *La Putyka*. (mk)

Sedmdesátiny Vladimíra Křepky

Sedmdesáté narozeniny oslavil Vladimír Křepek, jeden z nejvýznamnějších představitelů české literatury a filmu posledních let. Scénárista a spisovatel Vladimír Křepek vystudoval dramaturgii na pražské FAMU u F. A. Dvořáka a Milana Kundery. Řada českých režisérů natočila své filmy podle jeho scénářů. Nejvýznamnější byla spolupráce Křepky s Františkem Vlácilem (*Údolí včel a Adelheid*), Miloslavem Lutherem (televizní seriál *Lékař umírajícího času*), Jiřím Svobodou (*Zánik samoty Berhof*), Antonínem Moskalykem (*Psí kůže*) nebo Milanem Cieslarem (*Pramen*

nebo *Tvář za sklem*. Z televizní tvorby Ludmily Píchové stojí za připomenutí její role učitelky čarodějnic ve Vorlíčkově komedii *Dívka na koštěti* a role sudičky v Rychmanově *Strakonickém dudákovi*. V roce 1985 odešla herečka se svým manželem, hercem a divadelním režisérem Františkem Miškou, do zahraničí a působila pak na německých scénách. (mk)

Ve věku šestaosmdesáti let zemřela česká herečka **Ludmila Píchová**. Ludmila Píchová působila v posledních čtrnácti letech v Německu a čeští diváci si ji pamatovali především jako dlouholetou členku Městských divadel pražských. Zde ztvárnila významné role hlavně jako Agáta Tichonovna v inscenaci *Ženitba* režiséra Radoka a Bubulína v muzikálu *Řek Zorba*. Do povědomí rozhlasových posluchačů se zapsala také jako partnerka Vladimíra Dvořáka ve veřejných rozhlasových kabaretech. Ludmila Píchová vytvořila také některé filmové postavy, poprvé se na plátnech kin objevila v epizodní roli ve filmu *Tři kamarádi*, dále pak hrála ve snímku Jiřího Slavíčka *Podobizna* a následovaly další filmy *Kasaři*, *Hvězda jede na jih*, *Čintamani* a *podvodník*

života, *Krev zmizelého*). Kromě scénářů je Vladimír Křepek autorem řady románů a povídek. V roce 2002 obdržel Vladimír Křepek Cenu Vladislava Vančury, kterou mu udělily Český filmový a televizní svaz FITES a Nadace Český literární fond za dlouhodobý přínos filmové a televizní tvorbě. Později se stal také laureátem Státní ceny za literaturu. V současné době natáčí režisér Jaroslav Brabec podle scénáře Vladimíra Křepky televizní historický film *Post Bellum*. (mk)

Šedesátiny Jiřího Schmitzera

Šedesátiny Jiřího Schmitzera

Svoje šedesáté narozeniny oslavil herec a písničkář Jiří Schmitzer koncertem v pražském Paláci Akropolis. Jiří Schmitzer, syn herce Jiřího Sováka, se narodil 25. září 1949. Ve filmu se poprvé objevil v roce 1970, hrál například ve filmech *Marečku, podejte mi pero*, *Postřižiny*, *Slavnosti sněženek*, *Vesničko má středisková*, *Černí baroni*, *Báječná léta pod psa*, *Kytice* nebo *U mě dobrý*. V roce 1997 byl oceněn jako nejlepší herec v hlavní roli Českým lvem za film *Bumerang* a to samé ocenění získal v roce 2006 za roli ve snímku *Kráska v nesázích*. Od roku 1985 je Jiří Schmitzer členem souboru Studia Ypsilon. Jako skladatel se podílí na hudbě pro několik divadelních inscenací, natočil čtyři vlastní alba a zpíval také na albu bratří Ebenů *Já na tom dělám*. V roce 2008 vydal soubor vlastních textů pod názvem *Kanimůra ze Šardonu*. Koncert k oslavě svých šedesátin předvedl Jiří Schmitzer již s kapelou (Pavel Skála – kytary, Jiří Veselý – basa a Jiří Zelenka – bicí, všichni členové známé kapely ETC). Především vystoupení absolvoval Schmitzer většinou jako sólista, pouze s kytarou. (mk)

IN MEMORIAM

IN MEMORIAM

Ve věku jednaosmdesáti let po dlouhé nemoci zemřel v Brně známý brněnský herec **Josef Karlík**. Více než čtyřicet let patřil k předním členům činohry brněnského Národního divadla a na své mateřské scéně vytvořil desítky žánrově rozmanitých rolí klasického i současného re-

pertoáru. Po roce 1989 působil jako pedagog herectví na JAMU. Natočil řadu filmů a televizních inscenací a seriálů, hrál například ve *Svědkoví umírajícího času*, širší publikum si ho pamatuje v roli dědečka v populární filmové komedii *Jak dostat tatínka do polepšovny* a také ze seriálů *Sanitka* a *Četnické humoresky*.

29. září ve věku dvaadvácti let zemřela divadelní scénografka a architektka **Klára Čulíková-Langová**. Spolupracovala zejména s ústeckým činoherním studiem, ale též i s pražským Činoherním klubem a dejvickým divadlem. Mezi její poslední výpravy patřila inscenace *Lagronové Pláč* v Národním divadle v režii Jana Kačera.

V Kalifornii po krátké nemoci zemřela česká herečka **Stella Májová**. Bylo jí šestaosmdesát let. Májová hrála v mnoha českých filmech. Nejvíce lidí si ji patrně pamatuje z role princezny Zpěvanky, kterou ztvárnila v legendární pohádce *Byl jednou jeden král*. Stella Májová se narodila

19. července 1923 v Havlíčkově Brodě jako Stella Weingärtnerová. Od dětství byla pohybově nadaná a už ve studentském věku hrála v ochotnickém divadle. První filmovou roli Jarmilky dostala v roce 1939 ve filmu *Příklady táhnou*. V roce 1943 nastoupila do divadla Oldřicha Nového, kde působila do konce války. V padesátých letech získala angažmá v divadle Na Fidlovačce. Hrála například ve filmech *Stříbrný vítr*, *Anděl na horách*, *Princezna se zlatou hvězdou*, *Pane, vy jste vdova*, *Co je doma, to se počítá, pánové...* nebo *Černí baroni*.

Ve věku osmasedmdesáti let zemřel 6. září v Plzni herec a politik **Jiří Samek**. V letech 1967-1985 působil v plzeňské činohře Divadla J. K. Tyla, poté pět roků v Městských divadlech pražských, vrátil se do plzeňské operety, působil ve filmu. V devadesátých letech byl za ČSSD v městském zastupitelstvu a neúspěšně kandidoval do Senátu. Vedl též Plzeňskou filharmonii. Je otcem herečky Martiny Samkové.

KINEMATOGRAFIE

Čeští třicátníci bilancují život v nové komedii *Zoufalci*

Určitou generační výpověď dnešních třicátníků se chce stát snímek mladé režisérky Jitky Rudolfové *Zoufalci*. Dokumentární formou natočená komedie se nechává inspirovat skutečnými příběhy lidí z režisérčina okolí, jejichž život se na prahu třicítky ocitá v krizi, kterou řeší radikální změnou. Do českých kin *Zoufalci* vstoupili 12. listopadu.

Američané chtějí točit film o 17. listopadu

Na jaře příštího roku by měl být hotov film o 17. listopadu 1989, který připravuje americká produkce. Na scénáři filmu spolupracuje i spisovatel Arnošt Lustig a jeho syn Josef bude celý snímek režisovat. Na nápad natočit film s touto tematikou přišel Američan Gary Keith Griffin, který v té době v Československu studoval FAMU. Filmaři chtějí do filmu použít záběry z oslav letošního 17. listopadu v Praze. (mk)

Zajímavý filmový projekt

Festival Fresh Film Walk, který od začátku léta putoval městy České republiky, dorazil do Prahy. Jeho organizátoři připravili v jeho rámci krátké juvenilní filmy Tomáše Vorla.

Tento festival je pokračovatelem takzvaného Cilectu, na který se ještě v dobách totality sjížděli mladí talentovaní režiséři z celé Evropy. Festival byl nakonec zakázán a v roce 2004 ho za podpory Tomáše Vorla obnovila skupina tehdejších studentů FAMU v čele s ředitelem Martinem Poštou, který festival vede dodnes.

Filmy z období studentských let Tomáše Vorla mohli diváci vidět na jednom z pilířů Karlova mostu, který se hrál i jednu z hlavních rolí v jeho filmu *Kamenný most*. Přehlídka obsahovala filmy, ve kterých debutovali známí herci, například v *Zákonu samurajů* (1978) David Váv-

ra, v *Kašpárkovi* (1980) Jitka Asterová, ve snímku *To můj Láda* (1982) Eva Holubová. V přehlídce se objevily ještě další tituly: *Rychlé šípy* (1979), *Dáreček* (1983) a *Dobrá, sladoučká* (1983).

Režisér Tomáš Vorel měl původně uvádět přehlídku osobně, ale v té době dokončoval svůj film *Ulovit miliardáře*. Po Praze se tento festival stěhuje ještě do dalších měst a jeho noční promítání na fasády budov bylo naplánováno v Ostravě a v Brně. (mk)

Americká *Libuše* v kinech

Od poloviny října byl v českých kinech uveden americko-český koprodukční snímek režiséra Constantina Wernera *Kněžna Libuše*. Scénář celovečerního snímku nezávislé americké produkce čerpal historické náměty z divadelních her Franze Grillparzera, Clemense Brentana a z próz Aloise Jiráska. Film se natáčel i v Česku pod názvem *Koruna Vyšehradu*. Z českých herců se v něm objeví například Marek Vašut a Pavel Kříž, Libuši ztvárnila americká herečka s českými kořeny Winter Ave Zoliová a Přemysla si zahrál maďarský herec Csaba Lukás. Filmování se kromě v Praze odbyvalo i v Adršpachu, v Uherském Hradišti a v Brdech. (mk)

Najbrtův *Protektor* měl v Londýně mezinárodní premiéru

Mezinárodní premiéru měl český snímek *Protektor* režiséra Marka Najbrta. Byl uveden v rámci Londýnského filmového festivalu. *Protektor* líčí manželství, které je po okupaci Československa v roce 1939 považováno za rasově smíšené – rozhlasového redaktora a jeho židovské manželky. Výtvarně výrazný film vrcholil po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha zápletkou kolem jednoho z atentátníků. Česká filmová a televizní akademie navrhla *Protektora* k nominacím na Oscara.

Festival Nadotek se letos věnuje hlavně Heleně Třeštíkové

Festival dokumentárních filmů Nadotek se letos bude věnovat hlavně tvorbě Heleny Třeštíkové. Návštěvníci Malé scény v Ústí nad Orlicí uvidí osm jejích filmů, včetně časosběrného dokumentu *Marcela* z cyklu *Manželské etudy*. Dokumentaristka si také odnese cenu za přínos českému dokumentu.

Marhoulův *Tobruk* získal cenu na festivalu v Austinu

Producent, režisér a scénárista Václav Marhoul byl oceněn za svůj válečný snímek *Tobruk* na filmovém festivalu v texaském Austinu, získal hlavní cenu poroty za scénář hraného filmu. *Tobruk* byl pozván i do soutěžní sekce festivalu v Seville, kde bude v listopadu vyhlášen mezi filmy nominovanými na Evropské filmové ceny. Poté ho čeká klání na festivalu v Damašku.

Cenu za nejlepší český dokument si z Jihlavy odveze Jan Gogola

Hlavní cenu pro nejlepší český dokument získal na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě režisér Jan Gogola za film *Mám ráda nudný život*. Cenu za přínos světové kinematografii obdržel dánský režisér a spisovatel Jorgen Leth. Cenu za nejlepší východoevropský dokument

udělila porota filmu *Hranice* slovenského režiséra Jaroslava Vojtky. Zvláštní uznání získal Jan Šípek za film *Souboj s mozkiem*. Filmoví nadšenci letos v Jihlavě zhlédli více než 220 dokumentárních filmů.

Jiří Krejčík dostal cenu za přínos české kinematografii

První Cenu za přínos v oblasti kinematografie udělil ministr kultury Václav Riedlbauch režisérovi Jiřímu Krejčíkovi. Jednadvadesátiletý režisér cenu spojenou s odměnou 300 000 korun převzal v pražském kině Ponrepo. Cena za kinematografii se přidává k ministerským oceněním v oblasti kultury, které založil bývalý ministr kultury Pavel Dostál v roce 2004. Cena za přínos v oblasti kinematografie se udílí k 27. říjnu u příležitosti Světového dne audiovizuálního dědictví. V prvním ročníku byli vedle Krejčíka nominováni ještě Břetislav Pojar a Jan Jíra.

Festival Oty Hofmana patří režisérům Janákovi a Procházkové

Nejvíce cen na 41. ročníku Dětského filmového a televizního festivalu Oty Hofmana v Ostrově získaly snímky *Ať žijí rytíři!* režiséra Karla Janáka a *Kdopak by se vlka bál* režisérky Marii Procházkové. Každý z nich obdržel po třech cenách v různých kategoriích. V hodnocení diváků ovšem ani jeden z těchto filmů neuspěl a nejvíce hlasů nasbírala pohádka *Kouzla králů* režiséra Zdeňka Zelenky.

HUDBA

Kapela Plexis slavila v Praze čtvrtstoletí existence

Kapela Plexis oslavila v pražském Kulturním centru Vltavská čtvrtstoletí své existence. Punkoví oslavenci si na pódiu pozvali kapely NVÚ, SPS, Demarche, MZH, Korupce, Gauneři, E!E, Do řady a Zakázané ovoce, dýdžeje Dawidek a dýdžeje Efka. Šňůru k pětadvaceti letům svého vzniku odstartovali Plexis svým vystoupením na začátku července na festivalu Rock for People v Hradci Králové. Skupina v čele s lídrem Petrem „Sidem“ Hoškem se poté zúčastnila i dalších festivalů a následně absolvovala klubové turné. Koncert v Praze, z něhož Plexis vydají své první oficiální DVD, je vyvrcholením akcí k jubileu idolů části tuzemských příznivců hnutí punk.

Irglová a Hansard zahájí v únoru v České republice evropské turné

Držitelé Oscara za skladbu *Falling Slowly* Markéta Irglová a Glen Hansard vystoupí 1. února příštího roku ve velkém sále pražské Lucerny a 2. února v brněnském Semilassu. V České republice zahájí rozsáhlé evropské turné, které zahrne dvaadvacet koncertů v prestižních sálech dvanácti zemí. ČTK to za pořadatele řekl Jiří Sedlák. „Důvodem, proč turné začíná právě u nás, je nejen to, že Markéta je zde doma, ale i podpora posluchačů a fanoušků v době,

kdy byl celosvětový úspěch v nedohlednu,“ uvedl Marek Irgl, otec Markéty, který Glena Hansarda a jeho The Frames přivedl na česká pódia. Duo vystupující pod hlavičkou The Swell Season doprovodí na pódiu další hudebníci, členové Hansardovy domovské kapely The Frames. The Swell Season představí nové album *Strict Joy*, které navazuje na jejich soundtrack k filmu *Once* a eponymní první album.

Hana Zagorová vydává album písní se svými texty

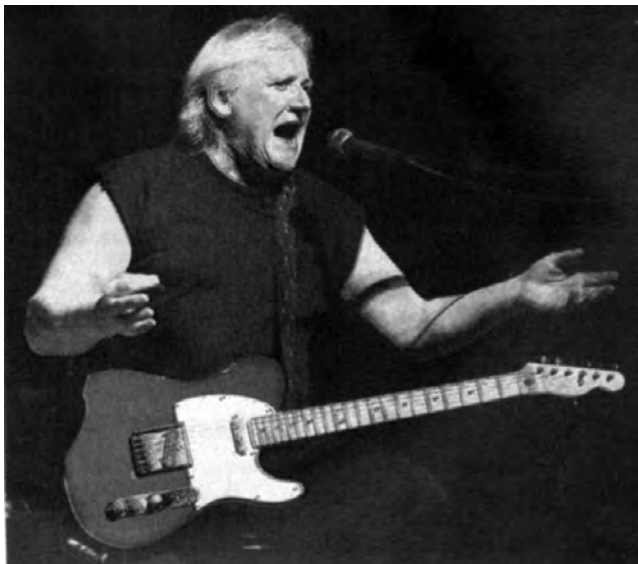

Speciální album s výběrem jednadvaceti písní, k nimž si sama napsala slova, vydává Hana Zagorová. Zpěvačka, svého času označovaná jako „bigbitová šansonierka“, nabízí pod názvem *Černý páv* průřez všemi nejdůležitějšími podobami její textové tvorby od roku 1969 do současnosti.

Hity i méně známé skladby doplňují i dvě letošní novinky. Zpěvačka za svoji čtyřicetiletou kariéru vytvořila téměř devadesát textů, ale mnoho posluchačů ani neví, že slova k hitům *Málokdo ví*, *To by nebylo fér* nebo *Dávné lásky* si napsala sama.

Katapult se vrací

Nekonečná přání fanoušků, aby se Katapult vrátil, byla vyslyšena. Ještě letos se trio v novém složení představí na pódiu a příští rok vyjede na turné. Původní sestavu bude reprezentovat pouze Říha, do kapely přišel pětadvacetiletý basista Andy Budka a třicetiletý bubeník Ondřej Timpl. Nové skladby zaznějí na čtyřech koncertech, jež kapela chystá do konce roku.

Oldřich Janota – 60

Oldřich Janota je solitér s kytarou a minulostí folkového písničkáře i alternativního experimentátora, kterého si váží i ti nejslavnější kolegové, píše *LN*. Nedávno oslavil šedesátiny a nadělil si novou desku a od kolegů dostal album předělávek. Má za sebou už téměř čtyřicetiletou hudební cestu. Nové album předělávek jeho písní *Ztracený ve světě* by mohlo jeho tvorbu přiblížit i mladším posluchačům.

Cena Gramophone

Mezzosopranistka Magdalena Kožená obdržela cenu britského časopisu *Gramophone* za nahrávku Supraphonu Tří fragmentů z opery *Juliette* od Bohuslava Martinů, kterou loni natočil s Českou filharmonií, Koženou a dalšími sólisty

sir Charles Mackerras. Ceny *Gramophone* udělují již třiačtyřicet let kritici píšíci pro tento hudební magazín. Kožená letos získala ještě jednu nominaci, a to v kategorii komorních písňových recitálů s albem *Když mě stará matka*.

Čestná plaketa pro Josefa Suka

Při příležitosti osmdesátých narozenin houslisty Josefa Suka mu prezident Václav Klaus předal Čestnou zlatou plaketu prezidenta republiky. Josef Suk se narodil 8. srpna 1929 v Praze. Jako dítě byl v houslové hře žákem Jaroslava Kociana a později studoval houslovou hru na pražské konzervatoři a na AMU. Po absolutoriu působil v první polovině padesátých let jako zástupce koncertního mistra činoherního orchestru Národního divadla, poté jako sólový hráč. V roce 1952 založil Josef Suk Sukovo trio. V letech 1961-1990 byl sólistou České filharmonie. Pravnuk Antonína Dvořáka a vnuk skladatele Josefa Suka je výraznou osobností mezi houslisty 20. století. Jeho doménou je klasická a romantická hudba (Mozart, Dvořák, Čajkovskij, Suk). Spolupracoval s mnoha předními hudebními osobnostmi, vystupoval po celém světě a nahrál množství desek a získal řadu ocenění. Od roku 1959 koncertoval Josef Suk na uměleckém turné s Českou filharmonií na třech kontinentech. V roce 1964 debutoval v Anglii a také v USA. Josef Suk v současné době již nekonzertuje, ale přesto se zcela výjimečně objeví na koncertních pódiích a o jeho nahrávky je stále mimořádný zájem. (mk)

Písničky Karla Hašlera si lidé zpívají už skoro sto let

Staropražské písničky a popěvky legendárního písničkáře, herce, kabaretisty Karla Hašlera jsou oblíbené a hrají se dodnes. Úspěch získal také jako filmový herec, k filmům skládal hudbu, psal scénáře. Od jeho narození uplynulo 31. října sto třicet let. Při této příležitosti byl na Starých zámeckých schodech odhalen jeho pomník od akademického sochaře Stanislava Hanzíka. Písničky, které ho tak proslavily, začal Hašler

skládat už daleko před první světovou válkou, především pod vlivem svého švagra, skladatele Rudolfa Frimla. Napsal víc než tři stovky skladeb, a písničky byly Hašlerovým osudem. Parodie na protektorát gestapo nemohlo přeslechnout, v roce 1941 byl zatčen, tentýž rok 22. prosince umírá v koncentračním táboře Mauthausen v Rakousku. Z iniciativy Kulturního klubu byla v roce 2005 ve spalovně bývalého koncentračního tábora Mauthausen odhalena jeho pamětní deska. Toto je prý jeho poslední píseň, kterou složil ještě v koncentráku: „**Hlava mi klesá uprostřed boje, dech poslední patří jen vám, vy Čechy krásné, vy Čechy krásné; ty Praho moje! Budete žít, já umírám...**“

IN MEMORIAM

Ve věku dvašedesáti let zemřel v Praze Milan Slavický

Skladatel, muzikolog, pedagog, hudební režisér, autor rozhlasových pořadů a mnoha odborných a popularizačních studií se narodil 7. 5. 1947 v Praze, v rodině s velkou hudební tradicí. Otec Milana Slavického byl hudební skladatel Klement Slavický a skladateli a učiteli byli i oba jeho dědečkové. Milan Slavický absolvoval studium hudební vědy na Karlově univerzitě, skladbu na Janáčkově akademii múzických umění v Brně u Jana Kapra a postgraduální hudební teorii na pražské AMU. Působil jako režisér v Supraphonu, jako rozhlasový dramaturg a od začátku osmdesátých let pak byl ve svobodném povolání. Od roku 1990 vyučoval na FAMU, FF UK a od roku 1994 na AMU. Od roku 2001 se stal také hostujícím profesorem New York University v Praze. Jméno Milana Slavického je v tiráži

více než pěti set nahrávek pro české a zahraniční vydavatelství. Letos na podzim byla Milanu Slavickému posmrtně udělena státní Cena ministerstva kultury v oblasti hudby. Porota ohodnotila jeho mimořádný přínos v oboru hudební kompozice, muzikologie a hudební režie. (mk)

Zemřel skladatel a hudební režisér Jaroslav Andrejs

Ve věku devadesáti let zemřel hudební skladatel, dlouholetý redaktor a hudební režisér Českého rozhlasu Hradec Králové Jaroslav Andrejs. Před rozhlasový mikrofon přivedl desítky tanečních, dechových či komorních orchestrů, ale i rockových skupin a pěveckých souborů. Stál u prvních nahrávek Heleny Vondráčkové a Marty Kubišové. Zapsal přes tři sta východočeských lidových písní, získal prestižní Cenu Bohuslava Martinů.

Prezident Klaus vyznamenal 23 lidí, mezi oceněnými je i Gott

Prezident Václav Klaus při příležitosti státního svátku 28. října vyznamenal na Pražském hradě třiatdvacet osobností. Nejvyšší státní vyznamenání, Řád Bílého lva 1. třídy, udělil in memoriam plukovníkovi Otakaru Černému, příslušníku bombardovacího letectva za druhé světové války. Stejný řád 3. třídy obdržel rovněž válečný letec, plukovník Imrich Gablech. Řád TGM 1. třídy převzala předsedkyně Českého svazu bojovníků za svobodu Anděla Dvořáková a 2. třídy účastník protinacistického a protikomunistického odboje František Šedivý. Masarykův řád 3. třídy obdrželi Josefína Naprávilová, která hledala české děti zavlčené nacisty po celé Evropě, a kněz a básník pronásledovaný komunistickým režimem Josef Veselý. Řád 4. třídy Klaus propůjčil doktoru Pavlu Žákovi, rovněž perzekvovanému za totality. Medaili Za hrdinství obdržel in memoriam dobrovolný hasič Boleslav Staněk z Vlčic na Jesenicku, který tragicky zahynul při zásahu během letošních povodní.

Medaile Za zásluhy získali vedle Karla Gotta a Evy Pilarové také malířka Helga Hošková-Weissová, kardiolog Michael Aschermann, internista a diabetolog Vladimír Bartoš, astronom Zdeněk Cepelcha, germanistka Květuše Hyršlová a účastník protinacistického a protikomunistického odboje Zdeněk Kovářík. Ocenění Klaus udělil také geologovi a spisovateli Jiřímu Krupičkovi, matematiku Petru Mandlovi, bývalému volejbalistovi Josefu Musilovi, bojovníkovi proti komunismu Miloslavu Neradovi, ortopedovi Václavu Smetanovi a kreslíři, režisérovi a spisovateli Ivanu Steigrovi. Medaili za zásluhy dostal i šestinásobný vítěz Velké pardubické Josef Váňa.

Volby nebudou, rozpočet ano?

Psát o čemkoli, co se týká české politické scény, je poznamenáno velkou mírou nejistoty, jak koneckonců jasně uká-

zal poslední vývoj. Proto je pravděpodobné, že až budete číst tyto řádky, bude i otázka českého státního rozpočtu na příští rok zase někde úplně jinde. Nicméně je skutečností, že jedním z oficiálních důvodů Jiřího Paroubka pro prudkou změnu postoje k otázce předčasných parlamentních voleb byla snaha zabránit rozpočtovému provizoriu a umožnit přijmout řádný rozpočet. Nechme nyní stranou otázku, zda tento důvod byl pouhou záminkou, nebo skutečně v úvahách předsedy sociálně demokratické strany skutečně hrál nějakou významnější roli. V každém případě překvapivý obrat a nerozpuštění sněmovny umožnilo poměrně pohodlnou možnost přijmout státní rozpočet ve zcela standardní podobě. To by bylo naopak zcela vyloučeno v případě, že by byla regularnost dalšího termínu voleb zpochybněna a při tom už by došlo k rozpuštění dolní komory českého parlamentu, tedy Poslanecké sněmovny. Samotná horní komora totiž nemůže schválit státní rozpočet, i když jinak by její pravomoci byly poměrně široké. Rozpočtové provizorium přitom skutečně děsilo a děsí značnou část ekonomů i představitelů veřejného sektoru. Provizorium by pravděpodobně vedlo k značné ekonomické a sociální nestabilitě s těžko odhaditelnými následky. Jenže přijmout rozpočet nebude nijak jednoduché ani v stávající situaci, kdy sice volby byly odsunuty, ale Poslanecká sněmovna je již dávno rozložena na nepřehledné skupiny různých stran a jejich přeběhlíků, kde často s jednou stranou hlasují poslanci dříve patřící do protilehlého tábora a naopak. Jasnou většinu vlastně dokážou dát dohromady jen dvě největší strany, mezi kterými ovšem vznikla jasně zřetelná propast vzájemné nedůvěry a nechuti. Vláda premiéra Jana Fischera, která byla původně plánovaná jako pouhý přechodný úřednický kabinet, předložila návrh rozpočtu, který počítá s hodně vysokým schodkem, pohybujícím se kolem 230 miliard korun (cca 9 miliard eur). Zároveň však ministr financí ve Fischerově kabinetu Eduard Janota, dlouholetý náměstek na ministerstvu, který připravoval rozpočty různých vlád již v devadesátých

letech, dal jasně najevo, že se s tak vysokým deficitem nemíní smířit a navrhl soubor dočasných opatření s platností většinou jeden rok, které by srazily schodek na přijatelnější výši kolem 170 miliard korun (cca 6,5 miliardy eur). Jenže samozřejmě se jedná o tvrdá restriktivní opatření, která se ani jedné z obou největších českých politických stran příliš nezamlouvá. Sociální demokracii se hlavně nelíbí plánované zmrazení důchodů a mechanismus zvyšování DPH, při kterém se mají sblížovat obě sazby – základní a snížená. To totiž znamená, že změny v DPH více pocítí chudší občané, u nichž vyšší procento spotřeby tvoří zboží a služby ve snížené sazbě (např. potraviny, léky apod.). Sociální demokraté kritizují také omezení sociálních dávek nebo zmrazení plateb státu na zdravotní pojištění. Občanská demokratická strana (ODS) na druhou stranu nijak nejásá nad plánem zvýšit strop pro placení sociálního pojištění nebo nad poměrně výrazným zvednutím daně z převodu nemovitostí. Nicméně výhrady občanských demokratů jsou zřetelně slabší než výhrady demokratů sociálních a předáci ODS dávají jasně najevo, že se „skřípěním zubů“ by pro balíček hlasovali. Nelze však vyloučit, že případné neschválení balíčku kvůli odporu sociálních demokratů by ve skutečnosti přivítali, protože by jim to umožnilo prezentovat svého hlavního oponenta jako hlavní příčinu ekonomických problémů. A to by pro ně mohlo být atraktivnější než hospodářská stabilizace státu. Obě strany se shodnou jen na minimu kroků, jako je například zvýšení spotřebních daní (alkohol, tabák, benzín) nebo omezení příspěvků státu na stavební spoření (tady však před Janotovými plány varují někteří právníci, protože by se mohlo jednat o protiústavní krok vzhledem k retroaktivnímu vstupování do jednotlivých smluv o stavebním spoření). To by však samozřejmě problémy ani v nejmenším nevyřešilo. Sociální demokraté přišli s vlastním plánem, který počítá mj. s novou sazbou daně z příjmu (tedy s obnovením progresivního zdanění), se zrušením slev firmám na pojistném nebo se zrušením snížení nemocenského pojištění. O tom všem však zase nic nechce slyšet ODS. Jednota neparuje ani v názoru, jak vlastně příslušné zákony schvalovat. Zatímco sociální demokraté požadují rozdělení jednotlivých opatření do zvláštních norem, o kterých bude parlament rozhodovat jednotlivě, Janota i ODS požadují sloučení všech návrhů do jednoho balíčku. Chtějí tak zabránit, aby prošla jen ta opatření, která vyhovují sociálním demokratům. Jak je tedy vidět, nalézt shodu bude asi mimořádně obtížné. Přitom se vláda, ODS a sociální demokraté zaklínají, že nepřipustí rozpočet s původně navrhovaným schodkem 230 miliard korun. Jak se bude tato zdá se bezvýchodná situace vyvíjet, nepochybně ukážou následující dny a v okamžiku, kdy k vám náš časopis doputuje, už snad bude poněkud jasněji. Jisté je, že tlak na zabránění provizoria bude z mnoha stran velmi silný. Situaci však mohou ještě více zkomplikovat některé další plány ministra Janoty, který chce navrhnout mimo jiné i několikaprocentní pokles platů ve veřejné sféře. To sice podporuje nezanedbatelná část lidí působících v soukromé sféře, ale na druhou stranu to může silně rozladit voliče pracující ve veřejném sektoru. I zde to tedy vypadá trochu tak, že sice ODS ústy svého předsedy Topolánka vyjádřila Janotovi podporu, ale zároveň tak trochu doufá, že opatření na základě odporu sociální demokracie neprojde. Jinak je totiž velká otázka, zda by dokázala ODS své voliče z řad učitelů a dalších

veřejných zaměstnanců přesvědčit, že jde o pouhé krátkodobé utažení opasků, které zachrání stát. Výsledek bitvy o rozpočet tak lze odhadnout jen stěží, zvláště když v parlamentě budou hlasovat i těžko odhadnutelní odpadlíci od svých poslaneckých klubů včetně bývalého hlavního ekonomického experta ODS Vlastimila Tlustého. Lze jen doufat, že se nakonec přece jen podaří mezi oběma znesvářenými stranami nakonec zprostředkovat nějaký přijatelný kompromis a k rozpočtovému provizoriu nedojde. Tomu možná věří i zahraniční investoři, protože po odvolání předčasných voleb česká koruna překvapivě výrazně posílila. Ale možná skutečně jenom kopírovala vývoj kurzů v celém regionu. První jednání ovšem ukázala, že prostor k jednání skutečně asi je a ministr Janota dokonce optimisticky tvrdil, že je dokonce možné srazit schodek až někam zhruba k 157 miliardám korun. Z balíku mezitím vypadlo snížení podpory stavebního spoření a došlo i k jiným změnám na základě jednání s představiteli hlavních politických stran – například nově se počítá s tím, že obě sazby DPH vzrostou shodně o jedno procento a jistým ústupkem sociální demokracii je také snaha o zavedení nové sazby daně pro nejbohatší poplatníky. Na druhou stranu však se součástí balíku navrhovaných opatření stal i plán na snížení platů ve veřejném prostoru o 4 %. Velmi ohrožené je i nedávno přijaté šrotovné. Jednání ukazují, že nejvíce výhrad mají stále sociální demokraté, kteří nadále nechtějí připustit zvýšení snížené sazby DPH, zmrazení důchodů, zvýšení spotřebních daně u benzínu nebo snížení rodičovského příspěvku či porodného. Jednání však nadále pokračují a tak snad není kompromis nedosažitelný. Rozhodující slovo budou mít poslanci, kteří o balíčku budou jednat v zkráceném řízení tzv. legislativní nouze. (MaFr)

Median: S politickou situací v ČR je nespokojeno 88 % lidí

Drtivá většina lidí, konkrétně 88 %, je nespokojena se současnou politickou situací, uvedl průzkum společnosti Median. Na kritickém postoji veřejnosti se podle Medianu podepsaly spory okolo předčasných voleb do sněmovny. Ty měly být v říjnu a byly odloženy na příští rok. „Pouze 12 % populace starší osmnácti let je se současnou politickou situací spokojeno,“ konstatoval průzkum. Více než dvě třetiny dotazovaných se také bojí, že domácí politické nejasnosti mohou poškodit postavení Česka v EU, konstatoval průzkum.

Lichtenštejn na lichtenštejnských panstvích

Vztahy Lichtenštejnska a České republiky, respektive předtím Československa, byly dlouhá desetiletí eufemisticky řečeno chladné. Přitom rod Lichtenštejnů hrál v českých dějinách významnou, i když ne vždy úplně pozitivní roli. Jenže pak došlo ke vzniku samostatné Československé republiky a především k první pozemkové reformě, která nezůstala bez vlivu na lichtenštejnské statky v Čechách a na Moravě. Výsledkem byla skutečnost, že poměr Lichtenštejnska a nově vzniklého státu se silně zkomplikovaly. Přesto rodina zůstala jedním z největších pozemkových vlastníků v celé republice – ještě v roce 1945 jí zde patřilo 65 tisíc hektarů pozemků a asi dvě desítky zámků. Jenže i tento majetek československý stát zabral

a Lichtenštejnsko s ním v odplatu neobnovilo po druhé světové válce diplomatické styky. Diplomatičtí mráz nenarušily viditelně ani změny po roce 1989, právě naopak se v devadesátých letech spor znovu vyhroutil, když roku 1991 lichtenštejnský kníže nechal zabavit v Německu obraz Pietera van Laera *Scéna kolem římské vápenky* ze začátku 17. století. Plátno, které tehdy půjčil brněnský památkový úřad na výstavu do Wallraf-Richartz museum v Kolíně nad Rýnem, kdysi byl v držení rodu Lichtenštejnů. Při svém pokusu zpochybnit Benešovy dekrety, na základě kterých byl lichtenštejnský majetek v Československu zabrán, kníže neuspěl, ale obraz se vrátil na své místo na zámku Valtice až po sedmi letech. Kníže Hans Adam II. požadoval jako náhradu za zkonfiskovaný majetek v devadesátých letech asi miliardu švýcarských franků, o tom však Československo a později Česká republika nechťela ani slyšet. Teprve v poslední době došlo v kontaktech mezi Prahou a Vadúzem k jistému prolomení ledů. Nejen že Česká republika a Lichtenštejnsko spolu navázali diplomatické kontakty, ale lichtenštejnský kníže Hans Adam II. dokonce navštívil Českou republiku a prohlédl si některé památky, které byly dříve v držení jeho rodu. Na ožehavé otázky, týkající se nároků na dřívější lichtenštejnský majetek, odpovídal velmi vyhýbavě a diplomaticky. Navštívil mimo jiné zámky Mikulov, Valtice a Lednice na jižní Moravě na česko-rakouském pomezí. Dřívější lichtenštejnská sídla v současnosti patří mezi největší turistické magnety v celém regionu a zavítají do nich ročně desetitisíce návštěvníků. Nedávno sbírky ve Valticích obohatily i některé předměty, které tvořily součást interiérů zámku před rokem 1945 a byly odvezeny na samém sklonku druhé světové války do Rakouska. Do aukce je nabídl právě panující lichtenštejnský kníže. Lze doufat, že jeho návštěva v České republice je předzvěstí zcela nové etapy česko-lichtenštejnských vztahů, které již nebudou tolik zatěžovat stíny minulosti. Spolupráce mezi památkovými objekty na území dřívějších lichtenštejnských statků v České republice a lichtenštejnskými sbírkami, jejichž nezanedbatelná část sídlí v Rakousku, by pak mohla podnítit řadu zajímavých společných projektů a expozic a utužit tak i vzájemnou česko-rakouskou spolupráci. Pouto společné historie, které bylo až dosud ve vztazích spíše překážkou, by se tak paradoxně mohlo přeměnit na jednu z největších předností. Zdá se při tom, že známky dobré vůle se již jasně projeví na obou stranách. (MaFr)

Pamětníci vzpomínali na boje o Dukelský průsmyk

Přímí účastníci bojů o Duklu se sešli v Praze u příležitosti 65. výročí vojenské operace, která měla podpořit Slovenské národní povstání. Příslušníci 1. československého armádního sboru pod vedením generála Ludvíka Svobody překročili na sklonku léta 1944 Dukelský průsmyk a vstoupili na okupované slovenské území. „Celou operaci provázely nepříznivé podmínky. Nebyl čas akci pořádně připravit, vojáci se potýkali se špatným počasím, do toho neshody velitelů a vysoké ztráty na životech,“ vypočítal úskalí dukelské operace zástupce náčelníka generálního štábu Josef Prokš. Jeho slova potvrdili i přímí účastníci bojů. „Zkušení velitelé byli v té době většinou ranění, scházelo opravdu bojem protřelé vedení. Navíc docházelo

jídlo a náboje,“ řekl novinářům Ondrej Hiadlovský. Problémem byl podle něj i chybějící průzkum.

Václav Havel dostal německou cenu za odvalu

Bývalého prezidenta Václava Havla ocenilo německé sdružení Werkstatt za občanskou odvalu a průkopnického ducha. Prestižní cenu Quadriga převzal v Berlíně, kromě něj si ji odvezli i bývalý sovětský prezident Michail Gorbačov a předseda Evropské komise José Manuel Barroso.

Václav Havel dostal cenu v den výročí sjednocení Německa před devatenácti lety

Zemřel bývalý ústavní soudce a chartista

V osmdesáti letech zemřel bývalý ústavní soudce, signatář Charty 77 a významný právník Vladimír Klokočka. Klokočka se na jaře roku 1968 stal poslancem České národní rady a děkanem brněnské právnické fakulty. V té době se zaměřil například na přípravu nového volebního zákona. Za normalizace přišel o všechny veřejné funkce a musel odejít z univerzity. Pracoval v České státní pojišťovně a po podpisu Charty 77 byl propuštěn. Rozhodl se pro emigraci, poté působil například na mnichovské univerzitě. V roce 1990 se vrátil do vlasti. U Ústavního soudu působil v letech 1993 až 2003. Klokočka byl jako soudce zpravodaj autorem prvního nálezu českého Ústavního soudu, v němž zkoumal zákon o protiprávnosti komunistického režimu. Jeho odborné názory usměřňovaly rozhodování soudu například ve volebních věcech a sporech o financování politických stran, položil také základy pojetí kompetenčních sporů.

Události koncem roku 1989

Čeští písničkáři 4. listopadu v Polsku:
Pavel Dobeš, Pepa Nos, Jaroslav Hutka, Karel Kryl, Petr Dopita,
Petr Rímský a Vladimír Veit ve Wroclawi, krátce předtím,
než se režim zhroutil i v Československu.

Revoluce bez násilí

Vysokoškolští studenti se 17. listopadu sešli, aby si připomněli uzavření vysokých škol nacisty před padesáti lety. Pak se však s výkřiky protikomunistických hesel vydali neplánově až do centra města. Následný zásah obušky proti nim vyvolal odpor ve společnosti a vedl k sametové revoluci.

Havel na Pražský hrad – 29. prosince

Když padla komunistická vláda a prezident Gustáv Husák přislíbil abdikaci, začal se hledat jeho nástupce. Vedle Václava Havla připadal v úvahu ještě Alexander Dubček. Nakonec se Občanské fórum shodlo na Havlovi. Po složitých vyjednáváních se podařilo přesvědčit komunistické poslance k volbě nedávného úhlavního nepřítele.

Skandál otřásá českými akademickými kruhy

Koncem září vypukl skandál, který otřásá celým českým akademickým světem. Náhodně bylo zjištěno, že proděkan Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni Ivan Tomažič opsal před několika lety značnou část své disertační práce. Jeho školitelem byl druhý proděkan fakulty, oblíbený a velmi vlivný právník Milan Kindl, a oponentem byl současný děkan Jaroslav Zachariáš. I s posudkem nebylo vše v pořádku – jednalo se opět o padělek, přesně řečeno o opis dvanáct let starého článku z časopisu *Právnický obzor*. Kindl se původně pokusil tvrdit, že ve skutečnosti jde o podvrh, který byl vyroben s cílem zjistit, kdo vynáší interní informace z fakulty. Ve skutečnosti prý Ivan Tomažič napsal jinou práci, která prošla standardní oponenturou. Později však Kindl přiznal, že vše bylo poněkud jinak. Událost pak spustila doslova lavinu, která odkryla obrovský chaos a nepořádky na plzeňské právnické fakultě. Ta se již

delší dobu těšila značně problematické pověsti a vrabci na střeše si štěbetali, že v Plzni práva studují především lidé, kteří se na jiné právnické fakulty, zejména na Univerzitu Karlově v Praze, neměli šanci dostat. Navíc tam získali své tituly také mnozí vysoce postavení politici včetně bývalého sociálnědemokratického premiéra Stanislava Grosse, bývalého ministra spravedlnosti za Občanskou demokratickou stranu Jiřího Pospíšila nebo třeba kontroverzního starosty městské části Prahy 5 z Občanské demokratické strany Milana Jančíka. Fakulta měla již dříve značné potíže s akreditační komisí, která odmítla schválit doktorský program na fakultě a vyslovovala dlouhodobě pochybnosti i o úrovni magisterského studia. Skandál s opsanou disertační prací pak nedůvěru ještě výrazně prohloubil. Navíc se ukázalo, že v knihovně fakulty chybí řada prací prominentních studentů (údajně i dílo Stanislava Grosse) a ty díla, která se zde vyskytují, vykazují často závažné nedostatky. A aby toho vše nebylo málo, došlo ke zjištění, že mnozí studenti,

především z řad policejních důstojníků, kteří pro výkon své funkce potřebovali vysokoškolské vzdělání, absolvovali studium v Plzni za neuvěřitelně krátkou dobu, často jen za pár měsíců. Rekordmanem byl v tomto ohledu kontroverzní podnikatel a konkursní správce Jan Harangozzo, který celý studijní cyklus stihl za pouhé dva měsíce. Celá záležitost je v současnosti prověřována a podle prvních zpráv velmi podezřele působí délka studia zhruba čtyřiceti bývalých studentů, kteří jsou v současné době prošetřováni. Jejich jména však dosud nebyla oznámena – to ovšem připadá i k tomu, že jsou v tisku paušálně obviňovány i osoby, které s celou kauzou spojuje pouze skutečnost, že fakultu vystudovali. Zatím jedinou osobou, u níž byly prokázány podvody při studiu, byl dnes už bývalý náčelník plzeňských městských strážníků Luděk Hosman, který prakticky opsal bakalářskou práci svého bývalého nadřízeného. Univerzita mu již odebrala bakalářský titul a jeví se dost pravděpodobné, že přijde i o titul magistra. Vedení právnické fakulty v Plzni po vypuknutí skandálu rezignovalo a jejím dočasným správcem se stal již zmiňovaný bývalý ministr Jiří Pospíšil, který slíbil, že se pokusí klubko skandálů rozplést. Někteří komentátoři však kritizují, že v krizovém období byl do čela fakulty postaven bývalý politik – přitom do značné míry její problémy způsobilo právě její silné napojení na politickou sféru. Celá aféra ovšem získala ještě další dynamiku kvůli různým spojení k dalším akademickým a jiným institucím. Významnou roli zde hrála zejména osoba bývalého prodávatele Kindla. Ten totiž například měl působit v tříčlenném česko-švýcarského senátu rozhodců, který má rozhodnout o přezkumu výsledku arbitráže mezi Českou republikou a firmou Diag Human, kde jde o miliardy korun. Navíc dalším rozhodcem se měl stát Kindlův žák, předseda Hospodářské komory Petr Kužel. Sám Kindl dokonce naznačoval, že v celé aféře má právě společnost Diag Human prsty, což však její představitelé pochopitelně odmítli. Jak zjistil český tisk, Kindl se vyjadřoval i k dosud nedořešené největší současné české veřejné zakázce na sanaci ekologických škod, která vzbuzuje značné diskuse. Kindl a Jaroslav Zachariáš také působili v Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, Zachariáš dokonce jako jeho ředitel. Ústav přitom není běžným akademickým pracovištěm, ale vypracovává řadu posudků pro veřejnou správu, v řadě případů i v kauzách, kde jde o miliardové záležitosti. Vedení Akademie věd ČR okamžitě aktéry skandálu vyzvala k rezignaci a odchodu z pracoviště, čehož dosáhla. V současnosti pracuje v ústavu komise, která prověřuje, zda nedošlo při působení obou pánů k nějakým pochybným rozhodnutím. Kindl byl také odvolán z vedení prestižního odborného časopisu *Právník*. Jako další podezřelý kontakt lidí z kauzy plzeňských práv se jeví jejich napojení na soukromou Vysokou školu Karlovy Vary, odkud přišla řada problémových studentů. Vlastníkem karlovarské instituce je prostřednictvím společnosti Karlovarský vzdělávací institut firma Iuris Praha, která sídlí na stejné adrese jako Kindlova advokátní kancelář. Předseda jejího představenstva Jiří Drábek navíc měl s Kindlem úzké obchodní kontakty, které se týkaly mimo jiné další kauzy, v níž Kindl figuruje – prodeje podnikových bytů energetické společnosti ČEZ. Objevila se i spekulace, že skutečným vlastníkem karlovarské vysoké školy je samotný Kindl. To Drábek odmítl, zároveň však měnil svá tvrzení o tom, kdo je skutečným vlastníkem školy. Původní verze zněla, že společnost vlastní skupina švýcarských

a rakouských právníků, jejichž jména odmítl sdělit. Pak začal tvrdit, že vlastníkem je on sám a vstup zahraničních investorů teprve připravuje. Záležitost se stejně jako řadu dalších věcí v této kauze nepodařilo objasnit. Celou záležitost teď řeší akreditační komise (rozhoduje o akreditaci studijních oborů na vysokých školách a předsedá jí známá politoložka prof. Vladimíra Dvořáková) a revizi všech vysokých škol a zejména jejich právnických fakult nařídilo ministerstvo školství. Revize přitom odhalila určité nesrovnalosti i na jiných vysokých školách. Do ohniska pozornosti revizorů i médií se dostala soukromá Vysoká škola finančně správní, ve které mimořádně rychle vystudovali někteří pražští komunální politici, hlavně z Občanské demokratické strany. Dost možná se však jedná o pouhou mediální bublinu. Vlna problémů došpláchla až na Univerzitu Karlovu v Praze, kde se objevilo podezření, že někteří studenti nestandardně rychle získali své tituly Ph.D. na Fakultě sociálních věd. Mělo se jednat celkem o devět případů, vesměs tamějších pedagogů, kontrola však ukázala, že se zde o žádné podvody nejednalo. Předseda českých sociálních demokratů Jiří Paroubek požaduje kvůli plzeňským právům zřízení parlamentní vyšetřovací komise, což však odmítají především občanští demokraté, které nechťejí záležitost řešit na půdě parlamentu. S komisí nesouhlasí ani dočasný děkan Jiří Pospíšil, naopak ji podporuje jedna z klíčových osobností aféry Kindl. Parlament chce k řešení skandálu přispět i přijetím nového zákona, který by ulehčil odebrání titulů podvodným studentům. Již teď je jasné, že aféra hluboce otřásla důvěrou veřejnosti v celou akademickou sféru. Byla zpochybněna nejenom oprávněnost další existence právnické fakulty plzeňské univerzity, ale do palby kritiky se dostal celý systém terciárního vzdělávání. Hodně se mluví o problému, že pro výkon některých funkcí (např. u policie) je stanovena povinnost absolvovat vysokou školu bez ohledu na studovaný obor, což někdy vede k naprostým absurditám a nejrůznějším podvodům. Diskutuje se také o síti vysokých škol, která se od devadesátých let velmi výrazně rozšířila, když přibývalo velké množství regionálních vysokých škol, z nichž některé nevynikají zrovna kvalitním personálním zázemím. Úzce s tím souvisí i problematika tzv. létajících profesorů, kteří garantují výuku hned na několika vysokých školách zároveň a jejich hlavní kvalifikací je samotný profesorský titul. Lidé působící v minulosti v USA v současnosti napadají celý systém akademických titulů, jak se v České republice vyvinul a tvrdí, že se v zemi dosud přikládá příliš velká vážnost formálním titulům a málo se přihlíží k skutečným schopnostem. Kauzy se také snaží chytit i ti, kteří již dlouho usilují o snížení vlivu akademické sféry ve společnosti a požadují zvětšení pozic podnikatelů a politiků v samosprávách vysokých škol. Jejich oponenti však namítají, že právě plzeňská práva byla známá svojí vstřícností zejména k politikům. Teď je asi ještě brzo odhadovat, k čemu celá aféra na plzeňských právech nakonec povede. Velmi pravděpodobně se však stane katalyzátorem velkých změn v českém terciárním vzdělání. Těžko se však dá očekávat, že transformace omezí jeden z hlavních problémů, který k celé kauze vedl – přílišná propojenost některých vysokých škol s politickou mocí. Naopak nelze vyloučit, že oslabení akademické sféry využijí představitelé různých vlivových skupin, které se již dlouho snaží proniknout do jejich řídicích struktur.

(MaFr)

Slivovice Rudolfa Jelínka

Zajdete-li na Manhattanu do obchodu s košer potravinami, uvidíte na regálu s alkoholem slivovici Rudolf Jelínek. Tuto košer pálenku s jelenem tu zná každý žid, ale kupují si ji i jinověrci.

V okolí Vizovic se vždy švestkám dobře dařilo a první destiláty z pivních zbytků se zde pájily již v 17. století. Před druhou světovou válkou bylo ve Vizovicích sedm palíren, z toho šest židovských. Majitel nejúspěšnější z nich, Zikmund Jelínek, založil svoji palírnu v roce 1891 a v roce 1919 ji přenechal svým dvěma synům – Rudolfovi a Vladimírovi. Ti se později rozešli a dále pak pokračovali v pálení samostatně. Rudolf založil podnik, který nesl jeho jméno již ve třicátých letech. Začal pálit košer destiláty na export do USA, kam také cestoval se speciálním kufrem na lahve.

Od roku 1938 kopíroval osud palírny osud Československa. Je však třeba připomenout, že i po znárodnění se v Čechách vyráběl košer alkohol, sice neveřejně a pouze na export. Zatímco v Československu židé oficiálně neexistovali, česká košer pálenka měla ve světě a zvláště pak v USA stále dobré jméno.

Košer výrobky nesou označení OU – Orthodox Union. Společnost, která certifikuje přes 70 000 výrobků po celém světě, výtěžek z certifikačního řízení posílá na židovské školy a charitativní projekty.

Pro Ameriku produkuje firma Jelínek speciální řadu – v Evropě totiž mají lahve objem 0,7 litru, v Americe pak 0,75 litru. Evropané pak většinou oceňují průhlednou pálenku, zatím Americe je považována za podřadnou. V Jelínkovi proto nechávají zrát slivovici v dubových sudcích, kde získává zlatavou barvu. Původně pro americký trh určená hruškovice Williams slaví svoje úspěchy nejen v Čechách, ale i mimo Českou republiku – je totiž jemnější než slivovice a čistě voní po hruškách.

V loňském roce firma prodala do USA 40 000 výrobků prémiové řady, zatímco v Česku jen polovinu. V letošním roce plánují vyrobit 100 000 lahví košer alkoholu, který budou exportovat do Kanady, Austrálie a evropských zemí. Košer pálenku berou její zákazníci jako synonymum vysoké kvality – láhev obyčejné slivovice stojí kolem 300 korun, košer až čtyřikrát víc. (mk)

Před sto lety zazářily v zámku Hluboká poprvé žárovky

Před sto lety zazářily v zámku Hluboká na Českobudějovicku poprvé žárovky. Schwarzenbergové tam zavedli elektrický proud. Historickou událost si návštěvníci památky mohou připomenout o listopadových víkendech na speciálních prohlídkách, jejichž součástí jsou i krátké hrané příběhy na téma elektrifikace. Elektřinu Schwarzenbergové získávali ze dvou parních strojů, které byly umístěny v Zámostí. (mk)

V Miletíně vznikne naučná stezka připomínající Erbenovu Kytici

Kytici Karla Jaromíra Erbena bude v Miletíně na Jičínsku od příštího roku připomínat naučná stezka. Nová trasa na devíti zastávkách připomene kromě jednotlivých básní sbírky také život autora. První zastavení bude umístěno u Erbenova rodného domku, poté se zájemci dostanou například na bývalé popraviště, k Miletínským lázním či na hřbitov, kde Erben čerpal inspiraci pro některé ze svých básní.

Skladatel Gustav Mahler se oficiálně stal čestným občanem Jihlavy

Světznámý hudební skladatel a dirigent Gustav Mahler (1860-1911) se oficiálně stal čestným občanem Jihlavy. O udělení titulu rozhodli jihlavští zastupitelé letos v září. Doklad o čestném občanství pro Gustava Mahlera byl zaslán poštou skladatelově vnučce. Po roce 1989 se Mahler stal teprve pátým čestným občanem města. Ocenění před ním získali archivář František Hoffmann, akademický malíř Gustav Krum, politický vězeň Antonín Štěpánek a starosta partnerského nizozemského města Purmerend Theo van Dam. Šanci stát se čestným občanem města, v němž prožil patnáct let života, měl Mahler už v roce 2000, zastupitelé však tehdy návrh neschválili.

Na Vánoce bude asi popálená Natálka s rodinou a v novém domku

Život romské rodiny z Vítkova, které žháří v dubnu zapálili domek, se vrací do běžných kolejí. Tříletá Natálka podstoupila zatím poslední operaci a je velmi pravděpodobné, že vánoční svátky stráví se svou rodinou v novém domku. Radost mladé matce dělá především zlepšující se stav dcery. Natálka při žhářském útoku a následném požáru utrpěla hluboké popáleniny druhého a třetího stupně. Oheň zasáhl osmdesát procent jejího těla. Má za sebou řadu operací a teprve před několika dny podstoupila zatím poslední. Lékaři jí postupně nahradili zničenou kůži. Další operativní zákroky dítě ale ještě v budoucnu určitě čekají.

Hrob dcery Bedřicha Smetany v Týně navrhli odborníci mezi památky

Náhrobek dcery hudebního skladatele Bedřicha Smetany, který stojí na hřbitově v Týně nad Bečvou na Přerovsku, se možná dočká památkové ochrany. Náhrobek navrhli společně se sousedním kostelem Panny Marie olomoučtí památkáři k zapsání na seznam nemovitých kulturních památek. ČTK to řekl spolupracovník olomouckého pracoviště Národního památkového ústavu Tomáš Tichák. Bedřich Smetana pobýval v Týně nad Bečvou v letech 1852 a 1854 u své sestry. Nedaleký hrad Helfštýn mu tehdy poskytl inspiraci k opěře *Čertova stěna*. „Během druhé skladatelovy návštěvy v Týně zemřela na tuberkulózu jeho dvouletá dcera Gabriela. Součástí jejího náhrobku je socha poloklečící dívky s kyticí květů,“ uvedl Tichák. Hřbitov, na kterém náhrobek stojí, byl založen v roce 1707. Sousední kostel Panny Marie, navržený rovněž k zápisu na seznam nemovitých kulturních památek, vznikl v roce 1898 rozšířením kaple z roku 1733.

Výstavu o Klostermannově Šumavě navštívilo 70 000 lidí

V Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích skončila dosud neúspěšnější výstava – *Šumava Karla Klostermanna*. Její část se stěhuje do Rakouska. Od konce loňského září ji navštívilo 65 247 lidí, dalších 5 000 přišlo na doprovodné akce, řekl ČTK ředitel muzea Pavel Šafr. „Ta výstava se prostě povedla a nastavila pro budoucí expozice latku hodně vysoko. Lidé mají rádi příběh, který prožijí, když tou výstavou procházejí, když se tam něco děje. Ukázalo se, že Šumava leží na srdci snad každému Čechovi,“ uvedl ředitel. Mnoho lidí z Česka, Rakouska i Německa podle něj oceňovalo hlavně historické filmy o dřevařích, o pálení milířů či o hamrech.

Potomek prezidenta Beneše opravuje v Pluhově Žďáru rodinný zámek

Krásu renesančnímu zámku v Pluhově Žďáru na Jindřichohradecku, který patřil bratrovi prezidenta Edvarda Beneše Bedřichovi, se už více než deset let snaží navrátit jeho pravnuke. Památku získanou zpět v restituci zvelebují Radim Beneš vlastními silami a s pomocí přátel. Stále si láme hlavu s využitím zámku, aby regionu přinesl zájem turistů i nová pracovní místa. Rodině Benešových ale chce věnovat alespoň jednu místnost. Spousta předmětů hodných vystavení se podle něj dosud jen bezcílně povaluje v depozitářích. Na další zvelebování památky už ale rodině nestačí peníze a uvítala by partnera.

Valdštejnové se setkali v České republice

Šlechtický rod Valdštejnů zanechal v českých dějinách nezanedbatelnou stopu. Jedná se o jednu z větví významného českého středověkého aristokratického rodu Markvarticů, jehož členové drželi rozsáhlé majetky především ve východních Čechách. Později se však rod rozšířil i do dalších regionů Čech a Moravy. Jejím nejslavnějším představitelem se bezpochyby stal slavný vojevůdce z období třicetileté války Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna, generalissimus císařských vojsk, který hájil zájmy habsburské monarchie v řadě bitev na území Německa. Dosáhl i titulu vévody frýdlantského a vybudoval velmi rozsáhlé panství. Díky jeho osobě byla Praha obohacena o skutečný architektonický skvost – manýristický Valdštejnský palác, v němž v současnosti sídlí Senát Poslanecké sněmovny ČR. Hvězdná Valdštejnova kariéra skončila náhle – když se objevilo (zřejmě důvodné) podezření, že za zády panovníka vyjednává s protivníky a uvažuje o přijetí koruny českého krále, nechal ho císař v roce 1634 zavraždit v Chebu. Jeho rozsáhlý majetek byl sice prakticky rozchvácen, ale konfiskace nepostihly rod Valdštejnů jako celek a nadále patřil mezi nejváženější české aristokratické rodiny. Ve Valdštejnském paláci dokonce ještě na začátku padesátých let 20. století žila hraběnka Marie Valdštejnová, i když objekt využívalo ministerstvo kultury. Jako kuriozitu lze snad zmínit, že tehdejší úřady dokonce hraběnce udělily čestné občanství Prahy. Nejednalo se však o nějaký výraz úcty k člence starobylého rodu, hraběnka však tehdy ve svých sto čtyřech letech byla nejstarší obyvatelkou Prahy vůbec. Od chebské vraždy, která se stala oblíbeným

tématem mnoha výtvarníků i spisovatelů, uplynulo letos 375 let a výročí bylo připomenuto i přímo na půdě Valdštejnského paláce. Zde na nádvoří byl odhalen odlitek sochy Ludvíka Šimka z 19. století, který je vyobrazením slavného válečníka. Účast na slavnostním aktu v Senátu byla přítom jen jedním z bodů programu setkání příslušníků rodiny Valdštejnů, jejíž příslušníci dnes většinou žijí v Rakousku. Na sraz dorazilo celkem devadesát příslušníků obou větví rodu pojmenovaných podle míst, kde sídlily – mnichovohradištské a třebíčské. Vedle Albrechta z Valdštejna si v České republice připomínali ještě jedno výročí – 850 let od první zmínky o předchůdcích Valdštejnů – Markvarticích. Kromě Prahy navštívili Valdštejnové i další bývalá sídla svého rodu, jako např. zámky v Mnichově Hradišti a v Třebíči. V obou případech se jedná o majetek zkonfiskovaný již v roce 1945, který v současnosti patří státu stejně jako pražský palác. Přesto však Valdštejnové na starou vlast nezanevřeli a mnoho z nich stále hovoří i česky. Koneckonců 20. století nebylo jediné období, kdy někdo z příslušníků rodu přišel o velký majetek. Rod však už v minulosti dokázal nepřízeň osudu úspěšně překonat. (MaFr)

Díky restaurátorům se znovu rozezní dvě stě let starý lesní roh

Díky úsilí restaurátorů se v Brně v listopadu po dvou stoletích znovu rozezní unikátní lesní roh ze sbírek Moravského zemského muzea. Zahraje na něj německý specialista na historické rohy Stephan Katte, informovala cembalistka Barbara Maria Williová, která jej doprovodí na historický kladívkový klavír z počátku 19. století. Muzeum zapůjčilo nástroj německým restaurátorům se svolením ministerstva kultury. Odborníci se shodují, že jde o zvláště cenný nástroj. Vzešel z vídeňské dílny Antona Kernerera, který na něm pracoval někdy kolem roku 1810. Kernerer a jeho otec byli nejslavnějšími výrobci lesních rohů doby Haydna, Mozarta a Beethovena. Brněnská horna patří ke čtyřem dochovaným nástrojům mladšího Kernerera. Ostatní exempláře jsou v Salcburku, ve Vídni a Štýrském Hradci, uvedla Williová.

Kde je lepší mléko?

Zajímavý přeshraniční projekt financovaný Evropskou unií připravili studenti potravinářských škol v jihočeském Veselí nad Lužnicí a rakouském Wieselburgu. Jeho hlavním cílem bylo srovnání kvality mléka z jižních Čech s mlékárenskou produkcí v Dolním Rakousku. A výsledky? Studenti provedli pečlivou analýzu vzorků mléka, které farmáři vozí do jihočeské mlékárny v Řípici a v samotném Wieselburgu a zjistili, že v obou regionech chovají zemědělci dobytek v čistém prostředí a jejich mléko má velmi dobrou kvalitu. Zajímavé rozdílly se však ukázaly při mikrobiologickém zkoumání vzorků. Studenti ve Veselí totiž zjistili, že mikrobiologický obraz mléka v Jihočeském kraji se výrazně liší podle ročního období, v němž bylo nadojeno. Souvisí to s měnícím se podílem siláže, pastvy a sena. Naopak jejich rakouští kolegové na podobné rozdílly nenarazili. Muse-li se však vyrovnávat s jiným problémem, který do určité míry negativně ovlivňoval kvalitu vzorků – do wieselburgské mlékárny se totiž sváží mléko z velmi širokého okolí,

dokonce až z okolí Salcburku, takže vzorků bylo obrovské množství a k některým z nich se studenti dostali až třeba po dvou dnech. Všechny potíže se však podařilo úspěšně překonat a výsledky přesvědčivě dokumentují situaci v mlékárenské produkci v obou regionech. Ukázalo se, že kvalita vstupních surovin je v Rakousku i v Čechách plně srovnatelná, i přes rozdílný vývoj zemědělství v minulosti. Snad tento výzkum přispěl i k omezení různých předsudků panujících na obou stranách hranice. (MaFr)

Sto dvacet let pekařské tradice

Možná mnoho obyvatel, ale i návštěvníků Prahy neví, že je zde pekařství s více než stoletou tradicí, kde mohou nakoupit svoje oblíbené pečivo. Jedná se o jedinou středo-evropskou pobočku francouzského rodinného pekařství PAUL, kterou je možné najít v přízemí obchodního centra Flora na Vinohradech. Pekařství PAUL slaví v tomto roce dokonce sto dvacáté výročí od svého založení. V čele společnosti stále stojí potomci zakladatelů dnešní celosvětově rozšířené sítě. Začátky pekařství PAUL jsou spojeny se jménem Charlemagne Mayota, prapraděda dnešního šéfa společnosti, který v roce 1889 otevřel první krámk na severu Francie. Při příležitosti významného výročí tohoto pekařství bylo pro zákazníky připraveno překvapení v podobě speciálního chlebu a bagety Charlemagne, které chutnají přesně tak, jako výrobky před sto dvaceti lety. (mk)

Pražská mincovna

Muzeum hlavního města Prahy představilo před časem svoji novou expozici pod názvem *Pražská mincovna*. Výstava si kladla za cíl zmapovat peněžní vývoj v Čechách

od 10. do 19. století. Ražba mincí v Praze měla v dějinách českého mincovnictví významné postavení. Návštěvníci expozice měli možnost vidět výhradně v originálech více než tisíc kusů mincí a mnoho dalších nástrojů potřebných pro ražbu. Před zraky diváků zde defilovala sbírka florénů, dukátů, tolarů, pražských grošů, krejcarů a mnoha dalších pokladů nedozírné hodnoty. Exponáty na výstavu byly zapůjčeny od Národního muzea v Praze, Městského muzea Hořice a společnosti Archaia. (mk)

Z kostela nákupní centrum?

Pražský středověký kostel sv. Michaela Archanděla je černou mřou českých památkářů již desítky let. Dobu vzniku stavby lze datovat podle dosavadních znalostí již do druhé poloviny 12. století. Kostel byl snad centrem původní slovanské vsi, která později musela uvolnit prostor německým kolonistům, kteří se rychle usazovali v blízkém okolí Prahy. V 13. a 14. století kostel prošel dvěma rozsáhlými přestavbami, z nichž první z něj vytvořila románskou baziliku a druhá přinesla jeho rozsáhlou přeměnu na gotický prostor. Patronátní právo nad kostelem měli původně čeští králové, později ho držela manželka krále Jana Lucemburského Eliška Přemyslovna. Na konci 14. století zde působilo jedenáct kněží. Na počátku 15. století se kostel stal jedním z center husitství v Praze a kázal v něm určitou dobu i samotný Mistr Jan Hus. Působili zde i další významní čeští teologové 15. století, například Mistr Křišťan z Prachatic nebo pozdější rektor Univerzity Karlovy Petr z Mladoňovic. V pobělohorském období se stal kostel součástí kláštera servitů a tento řád také provedl poslední důkladnou přestavbu kostela do barokní podoby, která prakticky skryla gotické i románské prvky stavby. Hlavní oltář tehdy ozdobil obraz od jednoho z předních mistrů českého baroka Petra Brandla. Servitský klášter v Praze se stal v 18. století jedním z center tehdejší vzdělanosti, ani on však neodolal josefinským reformám a v roce 1786 byl sekularizován. A právě tehdy začala zkáza tohoto architektonického skvostu, který v sobě skrývá příklady z různých epoch výstavby Prahy. Budova sloužila jako skladiště, manufaktura a v poválečném období zde byl umístěn sklad drobného zboží. Ve velmi zchátralém stavu byl kostel v roce 1982 připojen ke Státní knihovně České republiky (později Národní knihovna ČR), která však neměla prostředky na rekonstrukci, ale ani na prostou údržbu. V roce

1989 se do osudu stavby pokusila zasáhnout katolická církev a řád servitů, objekt však byl v roce 1993 prodán ve veřejné dražbě za 131 milionů korun. Protože však vydražitel cenu nezaplatil, Národní knihovna pronajala kostel sv. Michaela společnosti Kontakt Moravia a. s., která později převedla všechna práva na dceřinou firmu Michal Praha, spol. s r. o. Ta původně měla objekt držet jako nájemce do roku 2029, v roce 2005 jí však byl bývalý kostel Národní knihovnou přes značný odpor naprostě většiny odborníků prodán. Velkou nechuť historiků a dalších občanů vyvolala v kostele provozovaná silně kontroverzní turistická show St. Michael's Mystery, kvůli které zde byl vybudován například výtah, vibrační podlaha, multi-ekranové kino apod. Málo platné byly přitom protesty kulturních pracovníků i kardinála Tomáška proti zneuctění stavby. Silně problematická show se stala přímo symbolem divokého období rozvoje turistického ruchu v Praze, kdy došlo k obrovskému poškození mnoha památkových objektů a novodobí gründeři nebrali vůbec žádné ohledy. Show po několika letech odvanul čas a objekt opět osiřel. Nyní majitel, společnost Michal Praha, který je v Lichtenštejnsku registrovanou nadací, požádal úřady o nové povolení k rekonstrukci, po níž by objekt měl sloužit jako luxusní nákupní centrum. Již se mu přitom podařilo získat podmíněný souhlas Národního památkového ústavu. Ten ovšem mimo jiné požaduje, aby přestavbě předcházela rozsáhlý archeologický výzkum lokality a byla zachována původní konstrukce stavby. Společnost Michal Praha slibuje, že odstraní při nynější rekonstrukci některé velmi sporné prvky stavby, které se do ní dostaly při přestavbě v devadesátých letech. Mělo by tak dojít k určité stavební rehabilitaci prostor. Místo železobetonové konstrukce, příček a pater by měla vzniknout lehká a snadno odstranitelná třípatrová konstrukce citlivá k celému objektu. Na rekonstrukčních plánech, které počítají se spojením kostela a části kláštera i s okolními domy v centru Prahy, je podepsán rakouský architekt Manfred Wehdorn, který má s podobnými projekty velmi bohaté zkušenosti z Vídně –

podílel se například na vzniku tzv. Museumsquartier nebo na rekonstrukci některých staveb v areálu Schönbrunnu. Jeho plány v Praze představují výrazný posun pozitivním směrem a mohly by znamenat určitý zlom v dosavadním neblahém osudu vzácné památky, nicméně lze očekávat, že část oponentů se nedá ani novým projektem uspokojit. Jde zejména o nábožensky orientované kritiky, kteří kritizují jakékoliv komerční využití dříve církevní stavby a vadí jim i skutečnost, že součástí objektu je i krypta, která dříve sloužila jako pohřebiště. Nicméně nabídnout nějakou reálnou alternativu i s finančním zabezpečením asi tito principiální oponenti nebudou schopni nabídnout.

(MaFr)

LISTOPAD

Listopad

Listopad nastupuje se svým dušičkovým počasím. Už jeho jméno ho předurčuje k tomu, aby nechal opadnout poslední listy a zanechal stromy v jejich holé kráse. Není však vůbec jednotvárný, má dokonce rád i květiny. Někdy se stává, že přetrvává ještě poměrně slunné počasí, kterému se dostalo názvu malé babí léto – léto Všech svatých. To trvá někdy den nebo dva, ale v některých letech může trvat i déle. Záhy však sebou listopad již přináší martinská chladna, zašpásuje si s Alžbětou, s Kateřinou se roztočí ve víru sněhových vloček a závěr měsíce obstarává svatý Ondřej se svými sněhovými povinnostmi. Listopad má také mnoho svátků a je i nejblačnějším měsícem roku. Listopad miluje šero a do tmy rozsvěcuje světla oken. V dušičkovém počasí nás upozorňuje především na svátek Všech svatých, který je vzpomínkou na všechny zemřelé, kteří již dosáhli věčné blaženosti. Následný svátek Dušiček je památkou na všechny zemřelé.

(mk)

Pranostiky

Cos nedohonil v srpnu a září, v listopadu nechytíš.
Na začátku listopadu teplo se ze zimou hádá.
Teplý říjen – studený listopad.
Listopadové hřmění, pšenici ve zlato mění.
Martin a Kateřina na blátě – vánoce na ledě.
Na svatého Ondřeje se člověk ještě zahřeje.
Udeří-li zima v listopadu brzy, hnedle ji to mrzí.
První sníh dlouho nepoleží.

(mk)

Tak se dělá styl

Jak může vypadat módně žena i po 50+, se zabývají LN v sobotní módní relaci. Autorka článku Štěpánka Strouhalová ženám doporučuje: Zapomeňte na omezení a zkuste se omladit módou. Mládnout se totiž nemusí jen zevnitř. Pomáhá i vylepšit svůj vzhled. Vzhled poskytuje důležité informace o našem duševním stavu, zlepšením svého vzhledu totiž snižují svůj stres a psychickou nepohodu, nabádá pisatelka článku. Zaměřte se na aktuální módu a doplňky – buďte odvážné – co se pro vás hodí, určujete jen vy – pryč s plandavými hadry – pozor na značky (jsou obchody, v jejichž oblečení nebudete vypadat mladě, ani kdybyste tam nechaly celou výplatu či důchod) – řiďte se podle žen o deset let mladších. A její tip na závěr: Začněte s designově povedeným kouskem – brýlemi. To je totiž ten první signál, kterým světu naznačíte, jak mladá se ve skutečnosti cítíte. Zralé tváři sluší i velmi moderní tvary a výraznější tóny.

Dagmar Havlová se postupně propracovala k bezchybné eleganci středního věku

Poznáváme Prahu – pozvánka na vycházku

Tentokrát se seznámíme s osadou Buďánka, vesnicí ve městě, která už nemá na území Prahy obdoby a pravděpodobně podobnou osadu nenajdeme ani na celém území České republiky.

Jméno Buďánka nesl původně viniční dům – usedlost, kterých právě Smíchov a Košíře mají bezpočet. V roce 1840-1850 vznikla v těchto místech kolonie drobných domků, které si postavili chudí dělníci z blízkého pískovcového lomu, zaměstnanci břevnovské cihelny na dnešní Petynce a drobní řemeslníci. K nim se později přidali dělníci ze smíchovských fabrik a také představitelé místní „galerky“, kterou učinil nesmrtelnou Jakub Arbes ve svých romanetech.

Osadu tvořilo patrně kolem čtyřiačtyřiceti domků, v nichž žilo prý až tři sta obyvatel. Ještě v nedávné minulosti zůstávalo zachováno v různém stavu čtrnáct z těchto domků. Jejich obyvatelé je v průběhu doby nikdy nemodernizovali, pouze byly postupně doplňovány různými nadstavbami anebo sklípky.

Košířský Montmartre, jak byla Buďánka také nazývána, nejvíce proslavil spisovatel Jakub Arbes, který zde našel inspiraci pro svá romaneta *Rváč* a *Můj přítel vrah*. „Osada sama – vcelku něco přes dvacet stavení, z nichž některá patří ke Smíchovu, jiná ke Košířům, jest v okolí Prahy, ba snad v celých Čechách z různých příčin svého druhu jediná. A to nejen svým zvláštním terénem a skoro až divoromantickým okolím, nýbrž i bizarností většiny svých starších stavení, z nichž jedno není druhého skoro ani podobno. A dodáme-li, že skoro ze všech starších stavení zeje tak cosi jako učiněná bída neb alespoň nedostatek – že skoro všady lze postřehnout kal a špínu, označili jsme alespoň v lapidárních rysech základní ráz Salochova rodiště. A jako už to bývá, že se protivy skoro dotýkají, podobně je tomu i zde. Jedna z nejhudších a nejubožejších osadiček nemůže si stýskati na nejbližší sousedstvo. V okolí asi čtyř až pěti set kroků sousedí Buďánky takměř bezprostředně s usedlostmi, které mohou buditi i přirozenou závist. Na západ a to těsně při první vozové cestě, vedoucí z erární silnice do osady, rozkládá se starší vinice Zámečnice s hospodářskými staveními a velkou pahorkovitou zahradou. Na jihu za erární silnicí vystupují z hustého stromoví a keřů dvě nové a moderní vily Dolní a Horní Kavalírka. K východu rozkládá se někdejší velkolepý park hraběte Clam-Gallasova – známá Klamovka, se staršími svými letohrádkovými staveními a novými přístavbami. Na severu přes silnici, vedoucí podle Klamovky k výšinám bělohorským, trčí smutně k obloze bývalý letohrádek neboli vinice Klikovka, sloužící nyní k účelům hospodářským.“

Tento výstižný popis osady Buďánka podal spisovatel Jakub Arbes ve svém románu *Rváč*. Přední historikové i architekti se shodují v tom, že Praha měla na hranici Smíchova a Košíř vzácný poklad městské architektury – naprosto ojedinělou ukázkou souboru původní periferní zástavby, jejíž památková hodnota nespočívala v jednotlivých objektech, ale v unikátním celku jakési minivesničky uprostřed města se zcela zvláštní a nenapodobitelnou atmosférou.

Na začátku 20. století byl zbořen historický viniční dům a nahradil ho nový objekt. Úpadek Buďánek, který trval mnoho desítek let, začal již před první světovou válkou, kdy mnoho dělníků bylo nuceno odejít za prací, a proto osadu opustili. Kolonie chátrala i během druhé světové války, kdy si zde jednotky SS vybudovaly kryt ve sklepech místního hostince. Obyvatelům osady se i přes všechny nepříznivé zvraty osudu podařilo ji udržet dál a až do roku 1989 sloužily domky k bydlení. V období totality posloužila osada Buďánka také jako útočiště pro skupiny disidentů, mezi nimiž byli například evangelický duchovní, politik a hudebník Svatopluk Karásek nebo pozdější diplomat Alexandr Vondra. Zkoušela zde také legendární skupina Plastic People of the Universe.

Definitivní zkáza Buďánek byla zahájena v roce 1988, kdy tehdejší Odbor výstavby hl. m. Prahy začal od soukromých vlastníků domky i s parcelami vykupovat. Pod pohrůzkami o vyvlastnění všichni starousedlíci osadu opustili a jediným soukromým objektem zde zůstal domek Ludvíka Hradílka, na jehož střeše se objevil dnes již legendární nápis Pomoc, chtějí nás zbourat.

Původně se počítalo s úplnou demolicí domků, ale ze strany veřejnosti se zvedla obrovská vlna odporu, která vyvrcholila demonstrací na Staroměstském náměstí. V roce 1991 byl demoliční výměr magistrátem zrušen a osada

byla vyhlášena za památkovou zónu. Dlouhá léta se nedařilo najít investora, až v roce 2006 byla uzavřena smlouva s Geosan Alfa, s. r. o., jejichž nově vypracovaný projekt by měl alespoň v přijatelné míře připomínat původní ráz kolonie. Na to by měla dohlížet občanská iniciativa odborníci a občané pro regeneraci památkové zóny Budánka a okolí, která byla založena v roce 2007. (mk)

Pozvánka na výlet

Cílem naší dnešní cesty by měla být oblast Českého krasu, která nabízí turistům mnoho zajímavostí. K nejoblíbenějším výletním místům v okolí Prahy patří zcela určitě Svätý Jan pod Skalou. Ze středu obce, nedaleko kostela sv. Jana Křtitele s legendární jeskyní sv. Ivana a areálu benediktinského kláštera, mohou turisté zvolit dvě cesty. Kratší se jmenuje Svatojánský okruh, je dlouhá čtyři kilometry a začíná i končí přímo na svatojánské návsi. Její trasa vede i na vyhlídku nad obcí, která nabízí úchvatnou podívanou. Pokud někdo zvolí procházku směrem na Vráž u Berouna, lze se dostat i k zastávce železniční stanice. Malá lokálka

proveze turisty romantickým prostředím Dalejského údolí a stane se určitě příjemným zakončením tohoto výletu.

(mk)

SkyEurope zkrachovala, a co ČSA?

V létě rozbouřila střeoevropský trh s létáním zpráva o konečném krachu nízkonákladového slovenského dopravce SkyEurope, který původně létal z Vídně, Bratislavy i Prahy. Jenže tím znepokojující informace zdaleka nekončily. Hospodářské výsledky Českých aerolinií ukázaly na obrovské potíže této firmy a vedly k mohutným turbulencím uvnitř této společnosti, která měla být v dohledné době privatizována. Navíc potíže přišly v době rozbíhající se volební kampaně a tak se celá záležitost silně zpolitizovala. Státem vlastněné České aerolinie působily už v minulosti jako odkladiště nepotřebných politiků a Občanská demokratická strana s chutí využila skutečnost, že ČSA v minulosti řídil manažer sociálně demokratické kampaně a bývalý sociálnědemokratický ministr obrany Milan Tvrdlík. Přitom právě v době jeho řízení došlo k určitým krokům, které se z odstupu jeví jako silně problematické. Jde zejména o velmi prudké zvýšení platů zaměstnanců, které dosáhly prakticky stejné úrovně jako platy pracovníků nejvýznamnějších světových leteckých společností (např. Lufthansy). Kolektivní smlouva jim navíc slibovala značně nadstandardní výhody. Dalším sporným krokem byl mohutný plán na rozšiřování letecké flotily Českých aerolinií. Ovšem Tvrdlík byl ze svého postu odvolán již před několika lety a na jeho místo nastoupil Radomír Lašák, který přišel s ambiciózním plánem záchranu společnosti. Ze začátku se zdálo, že dosahuje slušného úspěchu, nicméně podle některých jeho oponentů byly slušné výsledky dosahovány pouze za cenu rozprodeje stávajícího majetku firmy. Vlnu prudkého zvýšení cen ropy a následné hospodářské krize, která odrazuje cestující a vede k divokému konkurenčnímu boji, však nedokázala jím řízená firma situaci dobře zvládnout. Lašák snad věřil, že se snad přece jen podaří úspěšně dokormidlovat ČSA do privatizace, jenže výběrové řízení nejdřív zkomplikovalo vyřazení firmy z okruhu ruského Aeroflotu s odvoláním na strategické zájmy Čes-

ké republiky a odstoupení favorizovaného uskupení Air France – KLM ze soutěže, v níž tak zůstal nakonec jediný zájemce. Když byly oznámeny poslední hospodářská čísla o ČSA, z níž jasně vyplynula vysoká ztráta firmy (1,8 miliardy korun za první pololetí), snažil se Lašák prosadit velice tvrdá úsporná opatření, která kromě prodeje další části majetku, zrušení či omezení některých linek a zmenšení letecké flotily počítala s velmi výrazným snížením platů (v případě pilotů o plných 30 %). Za to nabídl Lašák i svůj odchod z vedení. Nicméně odborové organizace ve firmě, především odbory pilotů, plán jednoznačně odmítly. Na komplikovanou situaci ve společnosti reagoval rezignací předseda dozorčí rady, bývalý ministr financí za Občanskou demokratickou stranu z první poloviny devadesátých let Ivan Kočárník, ke kterému se připojila členka dozorčí rady a starostka Chomutova Renata Řápková, která patří též mezi přední kandidáty ODS. Zejména Řápková přitom z vyvolání krize obvinila jednoznačně zejména sociální demokracii. Z dozorčí rady bylo následně odvoláno ještě několik dalších členů včetně např. poslance za ODS Jana Bürgermeistra a na jejich místa byli jmenováni přední ekonomové se zkušenostmi krizových managerů. V čele dozorčí rady stanul Václav Novák, který proslul zejména záchranou železáren ve Vítkovicích, členy orgánu pak valná hromada zvolila například členy bývalého poradního orgánu vlády NERV Michala Mejstříka a Miroslava Zámečnicka. Vláda v době uzávěrky vedla intenzivní jednání s odbory ve firmě o možných stabilizačních opatřeních. Zdá se přitom jisté, že i odbory budou ochotné přistoupit na určité snížení mezd (pro srovnání – pilot ČSA nyní bere kolem 8 500 euro měsíčně, což je podstatně víc, než činí plat ministra) i na propouštění. První desítky výpovědí přitom byly již rozdány a počítá se, že z firmy bude muset odejít minimálně osm set lidí. Lze očekávat, že odboráři v ČSA se nebudou inspirovat tvrdým postojem svých kolegů z Alitalie a budou se upřímně snažit najít kompromis, který umožní záchranu celé firmy, které by navíc mohl trochu

poněkud pomoci pád konkurenční SkyEurope. V každém případě však ČSA čeká velmi těžké období a nelze zcela vyloučit ani možný krach této společnosti s obrovskou tradicí. Lze však doufat, že to by byla až krajní varianta.

(MaFr)

Nadměrný schodek v ČR i v Rakousku

Česká republika i Rakousko se musí vyrovnat se stejným problémem – proti oběma zemím zahájila začátkem října Evropská komise řízení kvůli nadměrnému rozpočtovému deficitu, který letos v obou zemích určitě přesáhne povolenou míru tří procent hrubého domácího produktu. Vyšetřování ovšem bylo ve stejném termínu zahájeno i proti sedmi dalším státům. Kromě Slovenska jde i o Belgii, Německo, Itálii, Portugalsko, Nizozemsko a Slovinsko. A celkově už dnes podobným řízením prochází dokonce už dvacet ze sedmadvaceti členských států Evropské unie. Termín k nápravě vysokých schodků už byl určen například Francii, Irsku, Litvě, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Španělsku. Nezdá se však, že by to představitele příslušných států řízení příliš znepokojovalo. Je již téměř jasné, že vzhledem k množství zemí překračujících stanovená pravidla je nebezpečí výraznějších sankcí jen relativně omezené. České republice navíc na rozdíl od Rakouska či Slovenska dokonce nehrozí ani trest v podobě peněžité sankce, protože není ještě členem eurozóny. Deficit však znamená, že se Česká republika dále vzdálila přijetí jednotné měny. Čím dál častěji se však objevují názory, že pouze tříprocentní hranice schodku neodpovídá stávající ekonomické realitě a představuje příliš tvrdý limit. Ostatně v praxi stejně Evropská komise nebyla schopna dotáhnout dosavadní řízení k nějaké skutečné sankci. Když se v roce 2002 schylovalo k pokutě pro Německo a Francii kvůli porušení pravidla, postavili se oba viníci razantně na odpor a o tři roky později si vyjednali výjimku z pravidel. Nyní patrně již Evropská komise nebude ani riskovat pokles své prestiže a celou záležitost patrně nechá zmizet do ztracena u Rakouska, Slovenska i České republiky. Nic moc jiného jí asi ani nezbyvá.

(MaFr)

Mladí vpřed?

Časy se mění – jestliže dříve platilo, že více vydělávají starší, zkušenější pracovníci, statistika příjmů obyvatelstva v Pardubickém kraji ukázala přinejmenším v privátním sektoru jiný trend. Jestliže třicátníci zde na hodinu dostávají od soukromníků v průměru 114 korun, u padesátníků je to už o šest korun méně a v pozdějším věku hodinová mzda ještě dále klesá. Naopak ve veřejné sféře stále ještě odsloužené kroky platí a platy zde stoupají s věkem. Přispívají k tomu zejména existující platové tarify, které počítají s přesunem do vyšší kategorie na základě odsloužených let. Podnikatelé naopak více oceňují dynamickou dravost typickou zejména pro mladší lidi. Svoji roli ovšem může hrát i skutečnost, že mladší lidé mají v průměru vyšší vzdělání a staří se pohybují ve světě podnikání přece jen obtížněji. Zároveň je však otázka, zda současné pracovní tempo typické pro třicátníky zejména na vyšších postech nepovede k jejich předčasnému vyčerpání a opotřebenosti. Produktivita práce v posledních letech v České republice i jinde v Evropě stoupala poměrně rychle a není jisté,

jak se tento faktor projeví v horizontu dvaceti či třiceti let. Je třeba říct, že pro řadu mladých Čechů se vydělávání peněz stalo prakticky jedinou náplní života a pro dosažení lepšího platu jsou ochotni i zanedbávat své zdraví a zapomínat na nutnou relaxaci. Těch pár korun, které získají navíc se jim však v budoucnosti může nevyplatit. Lze však očekávat, že hospodářská krize tento trend spíše ještě posílí, protože mnoho lidí napne všechny síly, aby si udrželi v nelehkých časech alespoň stejné výděly jako v minulosti. Podnikatelé si samozřejmě mohou mnout ruce, ale růst počtu případů tzv. osobního vyhoření pak může dosáhnout až nečekané úrovně.

(MaFr)

Podnikání v pohraničí už není zlatým dolem

V devadesátých letech se podnikání v českých regionech při hranicích s Rakouskem či Německem jevílo opravdu jako zlatý důl. Prakticky každý den a zejména o víkend zaplavovaly hraniční vesnice a městečka davy německých či rakouských návštěvníků, kteří zde nejenom levně nakupovali, ale zejména si užívali podstatně lacinějších služeb. Hostince a restaurace praskaly ve švech, v hernách a kasínech se zde točily deseti- a statisíce korun a velmi napilno měli i kadeřníci a holiči. Jenže výpravy přes hranice jenom na oběd a ke kadeřníkovi se postupně stávaly stále méně výhodné a turistů jezdilo stále méně a méně. A nynější krize situaci ještě dále zhoršila a řada živnostníků byla nucena své provozovny zavřít. V mnoha lokalitách se drží už jen výše zmiňované herny a kasína, které vznikají i na místě dřívějších prodejen, opraven či hospod. I jejich provozovatelé však žehrají na nynější časy a stěžují si, že i jim výrazně klesá počet klientů a zároveň zisky. A v neposlední řadě si nařikají také provozovatelé různých nočních klubů s nabídkou sexuálních služeb. Ty ovšem vedle krize trápí i jiný problém – v poslední době byla v pohraničí postavena řada obchvatů a některé kluby tak byly odříznuty od svých stálých návštěvníků. Pohraničí se zkrátka mění a právě v současnosti se rozhoduje, zda proměny povedou k revitalizaci pohraničí, nebo naopak k jeho definitivní proměně v zoufalou a bezvýhodnou periférii, kde přežijí pouze herny. Bohužel krize, zdá se, přibližuje tu druhou, jistě méně žádoucí variantu.

(MaFr)

Vietnamci do kamenných obchodů

Již řadu let představují vietnamští trhovci v českých zemích jasně viditelný fenomén v distribuci. V devadesátých letech se jim podařilo ovládnout prakticky veškerý stánkový obchod, především s textilem, ale i s dalšími komoditami. Většina z nich vyniká velkým pracovním nasazením a dokážou úspěšně čelit i velké konkurenci. Jejich potomci často patří díky své pílí mezi nejlepší žáky na českých školách a natrvalo vrůstají do domácí společnosti. Samozřejmě hospodářský úspěch vietnamských obchodníků má i některé stinné stránky. Mnozí z nich bez jakýchkoliv rozpaků prodávají pašované zboží a příliš si nelámou hlavu s pravostí firemních značek. V posledních letech provedla česká policie řadu zásahů na vietnamských tržištích, včetně těch, které leží na hranicích s Německem nebo Rakouskem, a zabavila zde obrovská kvanta zboží. Navíc zájem o nákup ve stáncích poměrně rychle opadá, zejména s klesajícím počtem návštěvníků České republiky z Německa

a Rakouska. Mnozí Vietnamci však i v těchto dobách prokazují svoji houževnatost a obchodnický talent. Zejména v pohraničí, ale třeba i v Praze a středočeských městech, ve velkém skupují kamenné obchody a restaurace a rozvíjejí v nich své aktivity. Zákazníci přitom většinou bývají s novými majiteli spokojeni, protože Asiaté jsou většinou ochotni mít dlouho otevřeno každý den a dobře pečují o nabídku. Navíc z domova jsou obvykle zvyklí se udržet v té nejostřejší konkurenci. I proto dokážou nyní obstát i v případě, že v jejich blízkosti funguje nějaký obří hypermarket či supermarket. Vietnamci se tak paradoxně stávají

nadějí v posledních letech velmi těžce zkoušeného českého maloobchodu. Už už se zdálo, že všechny ty krámky, tvořící dříve kolorit českých ulic, nenávratně zaniknou, když znovu otevírají své brány s oznámením na dveřích, že majitelem či zodpovědným vedoucím je nějaký ten pan Nguyen (což je prý ve Vietnamu stejně obvyklé příjmení jako v českých zemích Novák). A na mnohých místech už zanedlouho bude český provozovatel malého kamenného obchůdku stejnou vzácností, jako je dnes český trhovec. Ale koneckonců – proč ne? (MaFr)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Nová česko-rakouská komise?

Otázka kůrovce na Šumavě představuje v současné době jeden z kontroverzních bodů česko-rakouských vztahů. Hlavním důvodem je odlišný přístup k řešení problému napadení rozsáhlých lesních porostů v obou zemích. Zatímco na rakouské straně převažují hospodářské lesy, kde se stromy napadené kůrovcem běžně kácí a odstraňují, na české straně prosadili ekologové a představitelé Šumavského národního parku jinou strategii – v tamějších pralese se stromy, na které brouk zaútočil, nechávají stát a čeká se, že příroda se s invazí dokáže vypořádat sama. To se ale nelíbí ani všem místním – proti zvolené strategii se několikrát ohradilo nové vedení Jihočeského kraje a velmi intenzivně se v kampani za změnu přístupu k problému angažoval bývalý sociálnědemokratický premiér Miloš Zeman. Ještě znepokojenější jsou ovšem majitelé a správci lesů na rakouské straně, kam se kůrovec z českého území prakticky nekontrolovaně šíří. O situaci v říjnu jednal český předseda Senátu Poslanecké sněmovny ČR Přemysl Sobotka z Občanské demokratické strany s předsedou rakouské Spolkové rady Erwinem Preinerem. Společně pak navrhli zřízení meziparlamentní česko-rakouské komise, která by řešila problém kůrovce podobně, jako jiná česko-rakouská komise hledala společnou řeč v otázkách jaderné elektrárny Temelín. Myšlenka na vznik „kůrovcové“ komise se ovšem příliš nezamlouvá českým ekologům, kteří se bojí neodborných zásahů politiků a kritizují Přemysla Sobotku, že se ve skutečnosti s celým problémem seznámil jen velmi povrchně a nenavštívil ta území, kde se již začaly projevat úspěchy zvoleného českého přístupu. Nicméně se zdá, že vůle k nalezení kompromisního řešení, výhodného pro rakouskou i českou stranu, je poměrně silná a vede již teď k praktickým výsledkům. Svědčí o tom také smlouva, kterou v říjnu podepsali rakouský a český ministr životního prostředí. Podle ní mají v hraničním dvě stě metrů širokém pásu lesníci stříkat porosty mikroskopickou houbou, která kůrovce zabíjí, nebo loupat kůru napadených stromů na stojato. Na druhé straně se Rakušané zavázali, že zastaví kácení u pralesu v tzv. Trojmezí, kde již nyní vznikly rozsáhlé holiny, kvůli nimž ve vichřicích vítr může v pralesu lámat i zcela zdravé stromy. Zdá se tedy, že zdravý rozum nakonec zvítězí a problém se nestane zdrojem podobných nechutností, jaké se objevovaly v souvislosti s Temelínem. (MaFr)

V pražské zoo se vyklubalo sedm vzácných varanů komodských

Pražské zoologické zahradě se podruhé podařilo přivést na svět vzácné varany komodské. Sedm mláďat největších ještěřů světa se v zázemí zahrady vylíhlo z vajec po dvě stě osmi dnech čekání, sdělil ČTK mluvčí zahrady Vít Kahle. Pražští varani komodští jsou podle něj evropským unikátem – tento druh patří totiž mezi chovatelsky nejobtížnější a evropské odchovy mimo Prahu se dají počítat na prstech jedné ruky. Dospělý pár varanů přišel do Prahy do pavilonu Indonéska džungle v roce 2004 jako dar indonéské prezidentky prezidentu Václavu Klausovi.

Výběrové řízení na nového ředitele pražské ZOO

Hlavní město vypsalo tento týden výběrové řízení na nového ředitele pražské ZOO. Má nahradit odstoupivšího Petra Fejka, který zahradu řídil dvanáct let a své působení uzavřel s koncem října. Příštího ředitele čeká několik důležitých úkolů. Kromě výstavby nových pavilonů pro hrochy a slony bude muset zajistit úpravu záchytných parkovišť, organizaci světové výroční konference zoologických zahrad a akvárií v roce 2011 a udržet vysokou míru ekonomické samostatnosti zahrady. Fejk od listopadu nastoupuje na nově zřízenou pozici šéfa České národní budovy v New Yorku.

Lesníci v Krkonošském národním parku našli stopy rýsa ostrovida

Lesníci na území Krkonošského národního parku (KRNAP) našli v minulých dnech stopy, které potvrzují, že se v Krkonoších objevil rys ostrovid. Tato kočkovitá šelma se v krkonošských lesích vyskytovala ještě v 18. století, od začátku 19. století je považována za vyhynulou. Informoval o tom Radek Drahný ze Správy KRNAP. Správci parku zatím nevědí, zda jde o migrujícího jedince, nebo zda si rys v Krkonoších hledá své teritorium. Jasným důkazem výskytu rýsa v Krkonoších byla pro tuto šelmu typickým způsobem ulovená zdravá srna.

Byla udělena Cena Vize 97

Cena Vize 97 je udělována každoročně v den narození Václava Havla Nadací Dagmar a Václava Havlových. Obdrží ji člověk, který „svým dílem významně rozšířil lidský obzor, poukázal na méně známé jevy a souvislosti, napomohl včlenit výsledky vědy do obecné kultury a prohloubil alternativy lidského pohledu na svět, kosmos a základní otázky bytí“. Letošní Cenu Vize 97 získal Václav Cílek, významný geolog, klimatolog, spisovatel, filozof, překladatel taoistických a zenových textů a popularizátor vědy. Stal se tak v jedenáctileté historii udílení Ceny po Zdeňku Neubauerovi a Petru Vopěnkovi třetím českým laureátem. Mezi dosavadní laureáty patří Karl H. Pribram, Umberto Eco, Josef Weizenbaum, Robert B. Reich, Philip G. Zimbardo, Zygmunt Bauman, Stanislav Grof a Julie Kristeva. (mk)

Čeští vědci objasnili genetickou podstatu dědičného onemocnění ledvin

Čeští vědci objasnili genetickou podstatu vzácného dědičného onemocnění ledvin. Chorobu vyvolává změna genu pro tvorbu bílkovin zvané renin, která hraje významnou roli také v regulaci vysokého krevního tlaku, řekl na tiskové konferenci vedoucí týmu vědců z Ústavu dědičných metabolických poruch 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy Stanislav Kmoch. Přínos objevu spočívá podle Kmocha v první řadě v tom, že umožňuje farmakologickou léčbu rodin, kde se choroba vyskytuje. Otevírá se však i cesta pochopení vlivu látek na vznik vysokého krevního tlaku.

Na Homolce operovali jako první v Česku akutní infarkt laserem

Kardiologové Nemocnice Na Homolce použili v těchto dnech jako první v Česku k léčbě akutního infarktu laser. Odstranili jím krevní sraženinu, která v tepně pacientky zablokovala průchod krve k srdci. Mluvčí nemocnice Jitka Kalousková připomněla, že letos v červenci tamní kardiologové, rovněž jako první v ČR, začali laserem uvolňovat chronicky ucpané tepny. Nyní rozšířili využití laseru i na akutní stavy. V Česku jsou nemoci srdce a cév hlavní příčinou úmrtí, umírá na ně 49 % mužů a 55 % žen.

Český patent slavil úspěch v Americe

Ocenění prestižní asociace amerických lékařů získal patent českých vědců – mast na hojení ran Hemagel. S tímto doporučením se mast vydá na americký trh, který ročně vydá více než sedm miliard dolarů na hojení chronických ran. Léčivou látku vyvinul Ústav makromolekulární chemie AV ČR. Tato mast byla jedním z dvaceti výrobků, kterým na mezinárodním kongresu v Torontu udělila Americká podiatrická asociace (APMA) své doporučení. Český patent byl jedním z prvních neamerických produktů, který toto ocenění získal. V České republice se do současné doby prodalo 200 000 balení tohoto léčiva, v USA se ročně s podobnými problémy léčí 6,5 milionu pacientů. (mk)

Výstava

Před padesáti lety byla Nobelova cena udělena prvnímu Čechovi – chemiku Jaroslavu Heyrovskému, zakladateli polarografie. Metody, která umožňuje zjistit složení roztoků a která našla své využití například v chemii, farmacii, potravinářství nebo metalurgii. Příběh kapky, který až do prosince připomíná stejnojmenná putovní výstava, začal v roce 1922 a Nobelovou cenou byl o sedmatřicet let později jen korunován, ale ne zakončen. Jedním z autorů výstavy je profesor Robert Kalvoda, žák Jaroslava Heyrovského, který připomněl ještě další činnost prvního českého nositele Nobelovy ceny. „Pan profesor založil časopis (Collection of Czechoslovak Chemical Communications) s profesorem Votočkem, který měl propagovat československou chemii v zahraničí a tedy také polarografii. No a on založil tzv. cenu Collection, kde se mladým lidem udělovala cena za nejlepší polarogram nebo za nějakou zajímavost ve výzkumu v polarografii.“ Více se o polarografii a především o jejím objeviteli mohou dozvědět návštěvníci Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně a v prosinci pak bude expozice přemístěna do pražského Karolina.

Jiří Grygar odmítl vládní cenu. Rada vlády prý škodí vědě

Jednu z cen udělovanou v rámci soutěže Česká hlava měl dostat i astrofyzik Jiří Grygar. Ten ji ovšem v písemném vyjádření odmítl s tím, že vládní rada, která cenu uděluje, vědu spíše poškozuje. Cena je přitom spojena s finanční odměnou 500 000 korun. Akademie věd nesouhlasí se změnami financování vědy, které právě Rada prosadila.

Ve svém prohlášení Jiří Grygar uvedl, že tyto změny mohou „ohrozit samotnou existenci Akademie věd, což nedokážu pochopit, protože se domnívám, že Akademie patří dlouhodobě k nejproduktivnějším složkám českého vědeckého výzkumu“.

Členové rady přítomní na tiskové konferenci odmítli rozhodnutí Jiřího Grygara komentovat s tím, že jde vyjádření jeho osobního názoru. Rada údajně s Jiřím Grygarem nijak nekomunikovala, pouze vzala na vědomí jeho písemné vyjádření.

Dedinou roka sa stala Dobrá Niva

V konkurencii dvanástich obcí zvíťazila Dobrá Niva pred Prenčovom a Mošovcami. Titul Dedina roka 2009 získala v rovnomennej súťaži, ktorú raz za dva roky organizuje Slovenská agentúra životného prostredia, obec Dobrá Niva vo Zvolenskom okrese. Získala tak šancu na prednostný grant na svoj projekt z Programu obnovy dediny a právo reprezentovať Slovensko v budúcoročnej súťaži o Európsku cenu obnovy dediny.

Do súťaže Dedina roka 2009 sa prihlásilo 12 obcí z celého Slovenska. Museli prezentovať komplexne vykonávaný rozsah obnovy dediny vo všetkých súťažných kategóriách, pričom sa hodnotila originalita prístupov v rámci trvalo udržateľného rozvoja so zreteľom na zachovanie typických črt a svojej osobitosti.

Druhé miesto obsadila obec Prenčov v okrese Banská Štiavnica, tretie obec Mošovce v okrese Turčianske Teplice. Mimoriadnu cenu získala obec Pruské v okrese Ilava „za výnimočnú, dlhodobú systémovú spoluprácu so všetkými obyvateľmi na tvorbe a rozvíjaní moderného ducha dediny“.

Ceny víťazom súťaže Dedina roka 2009 udelí minister životného prostredia vo víťaznej obci Dobrá Niva. Ocenené obce získajú zároveň nárok na dotáciu v nasledujúcom roku pri podaní úspešného projektu do Programu obnovy dediny. Ocenení budú aj víťazi jednotlivých kategórií súťaže – dedina ako hospodár, dedina ako maľovaná, dedina ako klenotnica, dedina ako pospolitost', dedina ako partner a dedina ako hosťiteľ. (ao)

Ministra Becíka nahradil Vladimír Chovan

V poradí štvrtým ministrom pôdohospodárstva vlády Roberta Fica sa stal doterajší šéf Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Vladimír Chovan (nominant HZDS), ktorý v kresle vystriedal Stanislava Becíka (HZDS). Do funkcie ho vymenoval prezident Ivan Gašparovič po tom, čo prijal Becíkovu demisiu. Výmenu Becíka žiadala vládna HZDS, ktorej tento post podľa koalíčnej zmluvy patrí. Ide o jedenástu personálnu výmenu vo Ficovej vláde. Chovan sa chce počas prvých dní v úrade zamerať na rozpočet a poľnohospodárstvo. „Pokračujú štrajky v Európe mliečnych farmárov, (...) aj u nás je to dlhodobá problematická záležitosť. Máme veľmi veľké problémy s odbytom komodít v rastlinnej výrobe,“ povedal novinárom Chovan po vymenovaní. Navrhované úspory pre agrozozort v štátnom rozpočte na rok 2010 označil dnes novovymenovaný minister za neprijateľné. „Rezort pôdohospodárstva musí zostať v podpore tak, ako bola nastavená, pretože už teraz hospodársky výsledok vyzerá byť katastrofálny,“ uviedol nový šéf rezortu pôdohospodárstva krátko po svojom menovaní do funkcie prezidentom SR. Navrhované škrtanie v kapitole agrozozortu by podľa neho znamenalo zrušenie rozpočtu celého rezortu. Becíkov nástupca Chovan vraj od Mečiaru žiadne úlohy ako nový minister nedostal. Situáciu v Lesoch SR a personálnym obsadením postov sa však chystá zaoberať. „Dôležité na výmenu nie sú politické nominácie, ale bude sa treba pozrieť, ako sa hospodári v jednotlivých odštepných závodoch. Tam, kde sa hospodári dobre, niet dôvodu, aby sa riešili personálne výmeny,“ uzavrel Chovan. Pôsobiť v úrade predčasne ukončili aj Becíkovi predchodcovia Zdenka Kramplová

a Miroslav Jureňa. Jureňov odchod žiadal predseda vlády Fico pre sporné prevody pôdy v štátnom pozemkovom fonde. Jeho nástupkyňa Kramplová zas stiahol z funkcie šéf HZDS Mečiar po sporoch pri výbere dodávateľa informačného systému pre ministerstvo. (ao)

Mečiar vysúdil od Spoločnosti 7 Plus päťdesiat tisíc eur

Lídovi LS-HZDS Vladimírovi Mečiarovi zaplatí Spoločnosť 7 Plus náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 49 500 eur (1 491 237 Sk) za uverejnenie článku s nepravdivými informáciami vo svojom týždenníku. Rozhodol o tom Krajský súd (KS) v Bratislave, ktorý tak zmenil rozsudok prvostupňového súdu.

„Predmetný článok bol objektívne spôsobilý dopadnúť znevažujúco na osobnosť navrhovateľa a privodiť mu ujmu na jeho cti, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere,“ citovala z rozsudku predsedníčka senátu KS.

Mečiar pôvodne žiadal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 99 582 eur (3 000 000 Sk). Prvostupňový súd v apríli 2005 rozhodol tak, že zaviazal vydavateľa týždenníka, aby sa politikovi písomne ospravedlnil, finančnú náhradu nemajetkovej ujmy mu však nepriznal. Mečiar sa vtedy odvolal.

Mečiar vydavateľa týždenníka *Plus 7 dní* zažaloval po tom, ako v máji 2004 uverejnil článok s informáciami, ktoré sa týkali financovania jeho vily Elektry v Trenčianskych Tepliciach a jeho duševného zdravia. Podľa názoru právneho zástupcu expremiéra mohli čitatelia článku nadobudnúť dojem, že peniaze na dom boli získané nekalým spôsobom a že Mečiar je duševne chorý. Verdikt súdu je konečný a odvolať sa voči nemu nie je prípustné. (ao)

Fico: Vollebaek potvrdil, že jazykový zákon je v poriadku

Vysoký komisár OBSE pre menšiny Knut Vollebaek nemieni byť mediátorom vo vzájomných vzťahoch medzi Slovenskou a Maďarskou republikou. Po rokovaní s členmi Zahraničného výboru Národnej rady SR to uviedol jeho predseda Juraj Horváth (Smer). Na druhej strane je pripravený dať odporúčania v prípade, ak sa na neho jedna alebo druhá strana obráti.

Zákon o štátnom jazyku je podľa Vollebaeka v súlade s medzinárodným právom. Znovu to potvrdil na stretnutí s premiérom Robertom Ficom. Implementácia rovnako ako samotný zákon musí podľa neho zostať vnútornou záležitosťou SR. „To som povedal aj v Budapešti,“ podotkol.

Obaja predstavitelia sa zhodli, že zámerom a ani dôsledkom zákona nie je nútiť Maďarov hovoriť po slovensky, ale regulovať používanie štátneho jazyka vo verejnom styku. Vollebaek v tejto súvislosti Ficovi povedal, že aj partnerov v Budapešti upozornil, že v žiadnom prípade nemôžu byť proti dvojazyčnosti, v tom jeho podporu nezískajú.

S poslancami sa Vollebaek nerozprával o zmene zákona, avšak zdôraznil nutnosť prípravy kvalitného jednotného výkladu s tým, že je ochotný na ňom spolupracovať. V prípade sankcií komisár uviedol, že každý zákon ich v sebe logicky zahŕňa, inak by bol nevyhnutelný. On osobne však nie je zástancom príliš tvrdých pokút alebo ich uplatňovania vo veľkom meradle. „Ale nepoprel ich legitimitu. Na rokovaní neodznalo, že by sa mali zrušiť,“ poznamenal šéf zahraničného výboru.

Kritika jazykového zákona bola podľa Vollebaeka čiastočne oprávnená. Niektoré kritické hlasy však boli prehnané. „Niektoré kritické body ohľadne zákona, musím povedať, že boli férové a konštruktívne, ale niektorá kritika bola prehnaná a zavádzajúca,“ povedal Vollebaek. Vyzval, aby sa na príprave vykonávacích predpisov k norme podieľali aj mimovládne organizácie a zástupcovia menších.

K téme zverejnenia jeho korešpondencie so slovenskou stranou mal Vollebaek uviesť, že ide o dôležitú záležitosť. „Odvolával sa na dôvernú povahu postavenia vysokého komisára a všetkých jeho aktivít,“ upozornil Horváth.

Predseda SMK a člen zahraničného výboru Pál Csáky naopak požaduje medializovanie všetkých Vollebaekových pripomienok, pričom tak má urobiť ministerstvo zahraničných vecí. „Keď zverejnilo jeho interné hodnotenie, tak môže zverejniť aj ďalšie jeho odporúčania,“ prízvukoval. S dnešným stretnutím vyjadril spokojnosť, pričom ho teší, že vláda SR chce rešpektovať všetky pripomienky Vollebaeka. „Neviem, či slovenská vláda vie, k čomu sa zaviazala,“ upozornil.

Ako dodal, existuje vyše pätnásť konkrétnych pripomienok zo strany komisára OBSE s tým, že celý tento balík má byť realizovaný aj v praxi. Csáky sa s nimi všetkými stotožňuje. O aké ide nekonkretizoval, avšak podľa Csákyho dokazujú, že zákon je zlý. Upozornil tiež, že Vollebaek presadzuje zrušenie sankcií. „My sme za. Skúsme to urobiť a už bude menej napätia, pretože dať pokuty za nejasných podmienok v právnom štáte je neprijateľné. Ale toto je len jeden z momentov, o ktorom môžem hovoriť. O jeho ďalšej korešpondencii nemôžem hovoriť, lebo na to nemám mandát,“ vysvetlil. (ao)

V Banskej Bystrici sa konal 352. Radvanský jarmok

Každoročný banskobystrický sviatok hodovania, zábavy a nakupovania sa skončil. V nedeľu, 14. septembra popoludní, oficiálne Dni mesta Banská Bystrica a 352. Radvanský jarmok spojený s Trhom remesiel slávnostne uzavrel primátor mesta Ivan Saktor.

Dvanásť Trh remesiel bol podľa primátora Saktora najväčším na Slovensku, keď svoje umenie predviedlo viac ako 350 remeselníkov. Počas troch oficiálnych dní bol pripravený bohatý kultúrny program a ten v kombinácii so všetkými tradičnými i novými atrakciami prilákal na námestie snáď každého zo širokého okolia. Tohtoročné dni

mesta neboli svojimi poradovými číslami zvlášť výnimočné, ale aj napriek tomu išlo o skutočne veľkolepú oslavu nášho krásneho mesta. Budúci rok pridajú čaru práve spomínané čísla, keď Banská Bystrica oslávi už svojich 755 rokov, Radvanský jarmok bude mať svoje 353. pokračovanie a už teraz začínajú prípravy aj na trinásť Trh remesiel, ktorý už k oslavám neodmysliteľne patrí.

V nedeľu 14. 9. sa slávnostne ukončil 352. Radvanský jarmok a Dni mesta Banská Bystrica. Už od štvrtku večera banskobystričania hodovali, zabávali sa, žasli nad umením ľudových majstrov a dobre nakupovali. Medzi najzaujímavejšie spestrenia kultúrneho programu posledného dňa osláv Dní mesta patrilo vystúpenie folklórneho súboru Bystrina a následný koncert Diabolských huslí Jána Berkyho Mrenicu a Diabolských ostrohov na námestí SNP. Sobotňajší celodenný program bol mimoriadne bohatý a do centra mesta si našli cestu desaťtisíce ľudí. Sobotnú popoludňajšiu atmosféru narušil silný dážď, ktorý však ešte podvečer ustal a program tak mohol pokračovať. Ten trval až do neskorých večerných hodín, keď banskobystričanov v noci bavili ešte revival kapely skupiny The Beatles, ABBA a Louisa Armstronga. (ao)

Herec Samuel Spišák vyhral sošku Strieborného delfína

Slovenský herec Samuel Spišák, ktorý debutoval v snímke *Nedodržaný sľub* (2009), zvíťazil na medzinárodnom filmovom festivale Festróia v kategórii Najlepší herec. Šestnásťročný syn herečky Lenky Barilíkovej a režiséra Michala Spišáka uspel na kastingu, keď mal len štrnásť rokov. Pôvodne mal hrať hlavného hrdinu len v jeho mladosti. Napokon režiséra Jiřího Chlumského zaujal natoľko, že ho požiadal o prácu na celom filme. Soška Strieborného delfína svedčí o tom, že šlo o dobrý krok.

Jedna trofej sa ušla aj Českej republike. Karel Fairaisl zvíťazil v kategórii Najlepšia kamera za prácu na snímke *Hlídač č. 47* režiséra Filipa Renča.

Festival Festróia sa uskutočnil v portugalskom meste Setúbal od 4. do 13. septembra. Ide o súťažnú prehliadku snímok z krajín, v ktorých ročne nakrútiť menej ako tridsať filmov. V roku 1993 zvíťazil v hlavnej kategórii film slovenského režiséra Juraja Jakubiska *Lepšie byť bohatý a zdravý ako chudobný a chorý*. V roku 2008 získal Zlatého delfína český film Jana Svěráka *Vratné lahve*. (ao)

Faust zavíta do Opery i Činohry SND

S akým programom vstupuje do jubilejnej deväťdesiatej sezóny Slovenské národné divadlo? Všetky tri súbory SND pripravujú množstvo diváckych lákadiel. Činohru čaká až deväť premiér. V opere okrem piatich noviniiek zaznie aj osem špeciálnych koncertov a balet k dvom premiéram a benefičnému Balet Gala pridal ešte tanečnú cenu a choreografický workshop.

Prvou premiérou Činohry SND v roku 1920 bola hra *Mariša*. V jubilejnej sezóne sa na javisko vráti v decembri v réžii Jana Antonína Pitínskeho. Činohru čaká napríklad aj koprodukcija s brnianskym Národným divadlom. V réžii Emila Horvátha vznikne komédia Neila Simona *Zlatí chlapci*.

V opere zažije svoj debut režisér Svetozár Sprušanský s titulom *Čarovná flauta*. Má ho pripraviť tak, aby oslovil

deti i dospelých. Titul *Faust* sa ocitá v pláne premiér opery i činohry. Podľa Pavla Smolíka to nie je na škodu. „Budú to však dve úplne iné diela,“ vystríhal pred zjednodušeným porovnávaním. „Pre nás bude vrcholom sezóny,“ charakterizoval *Fausta* Štefan Bučko za činohru.

Balet prechádza na nový systém hrania. Jednotlivé tituly bude uvádzať v blokoch. Tak, ako je to zvykom v mnohých zahraničných divadlách. „Presvedčili sme sa, že tento model výrazne prispieje k skvalitneniu výkonov,“ povedal šéf baletu Mária Radačovský. Balet má ako jediný zo súborov aj svoje sezónne motto – Nebojte sa baletu. Takisto má poukázať na kvalitu, ktorú ansámbľ ponúka. (ao)

V Banskej Bystrici obnovili festival bábkového divadla

Bolo to pred desiatimi rokmi, keď sa Anton Anderle, náš najznámejší ľudový bábkár, rozhodol zavolať na Slovensko kolegov a priateľov zo zahraničia a usporiadať festival. Aj sa mu to, na kolene, podarilo.

Festival bol v Radvani pri Banskej Bystrici, kde bábkarská rodina Anderlovcov žila, hrávala, zimovala. Mal úspech, ale v jeho tradícii sa nepokračovalo. Až keď sa blížil rok 2009, opäť sa vynorili spomienky a chuť usporiadať podobné podujatie. Uprostred príprav však Anton Anderle ochorel a vlni v máji zomrel. „Rozhodol som sa, že ten festival dotiahneme do konca a splníme tak Tonkov sen,“ hovorí Juraj Hamar. S Anderleom strávil roky spoločného vystupovania aj v zahraničí, kde ho často pozývali. „Keď Tóno zomrel, ostali dve možnosti. Mohli sme spraviť víkendové stretnutie kamarátov, opieť si klobásky, zahrať si trištyri divadlá pre radosť a ísť pozrieť Tóna na hrob. Alebo sa pokúsiť zorganizovať veľký festival, ktorý by niesol jeho meno.“

Podarilo sa to druhé – medzinárodný festival tradičného bábkového divadla Anderleho Radvaň v Banskej Bystrici. Začal vernisážou výstavy *Bábkár Anton Anderle a krstom Hamarovej knihy Ludové bábkové divadlo a bábkár Anton Anderle*. Súčasťou festivalu je i konferencia o ľudovom bábkarstve v Európe.

V Bystrici se predstavili dokopy sedemnást súborov zo Slovenska i zo zahraničia. Pozvanie prijal napríklad súbor Teatro Tatro, ktorý zahrál derniéru svojej hry *Bianka Braselli alebo Dáma s dvoma hlavami*. Staré divadlo Karola Spišáka z Nitry zahrálo tiež naposledy svoju inscenáciu *Zlatovláska*. Súbor ju hral s Anderleho bábkami. „Som Tonkovi vďačný, že mi svet bábok ukázal,“ hovorí Hamar, ktorý sa ukázal v programe s divadlom Teatro Carnevalo. (ao)

Kremnické Gagy 2009

LAUREÁTI MEDZINÁRODNEJ CENY

ZLATÝ GUNÁR 2009

Divadelné inscenácie, kabarety

Tomáš Mischura (SK) v divadelnej adaptácii poviedky Karla Čapka *Škandálna aféra Jozefa Holouška*. Pedagogické vedenie: Jana Olhová, spoluúčinkujú poslucháči herectva Akadémie umení v Banskej Bystrici

Hudobné produkcie (všetky žánre)

Hudobná skupina Perkalaba (UA)

Pouličné (žongľovanie, kúzla, ilúzie, sochy...) a pohybové produkcie

La Compagnie Bris de Banane (F): *Štyri sezóny / Zákaz kúpania*

Produkcie pre deti (bábkové, divadelné, hudobné...)

Divadlo Alfa (CZ): *Tri mušketyři*

Karikatúry, fotografie a iné výtvarné diela

Jenö Dallos (H)

Martin Šútovec (SK)

Literárne a žurnalistické diela (len z V4)

Slawomir Mrożek (PL): *Opica a generál*. Preklad Jozef Marušiak, Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2009

Lajos Grendel (SK): Fejetóny v denníku *SME* v roku 2008-2009, s prihladením na satiricko-humoristickú trilógiu *U nás v New Honte*, *Kráľ Matej v New Honte* a *Hromadný hrob v New Honte*

Improvizácie a umelecký prednes (len národná súťaž)

Improvizácie – trojčlenné družstvá

Makovice Žilina

Recitátori – účastníci národných súťaží v SR a ČR

Jakub Vaňo, Partizánske (SK) – Daniel Hevier: *Päťka z nudy*

LAUREÁTI OSOBITNÝCH CIEN 2009

Cena Stana Radiča za Objav roka

Juraj Šebesta: *Keď sa pes smeje*, rodinný román, vydavateľstvo Jaga – Edition Ryba 2008

Trafená hus – cena za niečo, nad čím aj humoristom rozum zastane

Vladimír Čecot za interpretáciu, produkciu, predaj a dôsledné samovykúpenie CD *Domovina*, vďaka čomu získal Zlatú platňu

Iveta Radičová za prehnane aktívny prístup k hlasovaniu v Národnej rade SR

Schválila Akadémia humoru EFHaS KG'09 v Kremnici 30. augusta 2009

www.gagy.eu

Na Zlatých pieskoch je prvé autokino

Aj Bratislava má už svoju Ameriku. V sobotu 12. septembra 2009 otvorili na parkovisku pred nákupným centrom Shopping Palace prvé stále autokino v hlavnom meste. Premietat sa bude trikrát do týždňa (utorok, štvrtok, sobota, vždy od 21.00 h). Podľa prevádzkovateľov je zvuk do každého auta prenášaný samostatne vďaka špeciálnej frekvencii, ktorú si diváci podľa inštrukcií usporiadateľov naladia pred predstavením. Vstup je bezplatný. (ao)

Mesto žilo výstavou *Bruselský sen*

Bratislavčania aj návštevníci mesta sa mohli vrátiť do päťdesiatich rokov, v priestoroch Slovenskej národnej galérie sa totiž konala výstava *Bruselský sen*. Základným cieľom bolo predstaviť svetovú výstavu EXPO 58 a československú účasť na výstave.

Návštevníci výstavy mohli zažiť to podstatné z výstavnej prezentácie vtedajšieho strojárstva, histórie, vedy a písomníctva či úžitkového umenia. Expozícia ich súčasne zoznámila s každodenným životom v Československu v druhej polovici päťdesiatych a začiatkom šesťdesiatych rokov.

Výstava bola doplnená o diela Jozefa Kostku, Ľudovíta Fullu a Ladislava Gudernu zo zbierky Slovenskej národnej galérie. Výstavu sprevádzali publikácie, ktoré sa zaoberajú vznikom, hodnotením aj jej priebehom.

„Táto téma nebola doposiaľ významne spracovaná, ani sa nevie, ako účasť vyzerala. Aby sme priblížili toto obdobie, hovorili sme s pamätníkmi, ľuďmi, ktorí sa na výstave podieľali, tiež sme skúmali archívne materiály,“ konštatovala Kramerová. Československý pavilón sa podľa nej stal na výstave EXPO 58 najobľúbenejšou expozíciou návštevníkov a získala hlavnú cenu – Zlatú hviezdu. Medzi najzaujímavejšie a najprogressívnejšie exponáty patrilo sklo, ktoré bolo na výstave zastúpené kolekciou zo zbierok Umeleckopriemyselného múzea v Prahe a z Moravskej galérie v Brne, ďalej exponáty a predovšetkým intermediálne noviny – Laterna magika a polyekran. Výstava sa uskutočnila už v Prahe aj v Brne, kde ju navštívilo takmer tridsaťpäť tisíc ľudí. (ao)

Kamenné Tesco budú do jari rekonštruovať

Bývalý PRIOR na Kamennom námestí, dnešné Tesco, čaká veľká rekonštrukcia. Uskutoční sa v dvoch fázach a dokončia ju na jar budúceho roku. V prvej časti sa zmenia prvé poschodia oboch budov. Pribudne nové osvetlenie, podlaha aj nové obchodné zariadenia. Čiastočne opravy čakajú aj ďalšie tri poschodia, ktorých úplná rekonštrukcia bude pokračovať na jar 2010. Rekonštruovaná časť priestoru je hermeticky uzavretá a zákazníci tam nemajú prístup. „Môžu však v tom čase nakupovať a zahalené časti podlaží budeme postupne odhaľovať,“ informoval riaditeľ obchodného domu Juraj Pajer. (ao)

Osvetlenie zvýši monumentalitu Hradu

Areál Bratislavského hradu dostal 1. septembra 2009 nové osvetlenie. O jeho cieľoch i filozofii sme sa pohovárali s jedným z autorov architektonického návrhu obnovy Bratislavského hradu, Ivanom Masárom.

Bratislavský hrad doteraz nebol systematicky osvetlený. Osvetlený bol len Hradný palác a aj to len z južnej a západnej časti. Rekonštrukcia osvetlenia sa tam robila vždy len súbežne s obnovou príslušných častí areálu. Z východnej a severnej strany bol hrad osvetlený prastarými reflektormi, ktoré mali taký malý výkon, že v podstate sa nedalo ani vnímať, že ide o osvetlenie. To, že bolo potrebné celý areál profesionálne osvetliť, bolo známe už roky. Riešil to koncepčný materiál slávnostného osvetlenia budov v rámci celej Bratislavy. Ten hovoril o jeho intenzite. Súčasné osvetlenie Hradu je v súlade s týmto koncepčným materiálom.

Ako je súčasné osvetlenie Hradu nastavené? Aké detaily si všíma?

Cieľom návrhu osvetlenia nebolo nič z celkového obrazu Hradu zvýrazňovať, alebo vypichnúť. Išlo o to, aby bol hrad prítomný v nočnej siluete mesta, aby mal primeranú váhu s vypovedateľnou intenzitou osvetlenia. Základné osvetlenie je urobené jednoduchou filozofiou, ktorá spočíva v dvoch zvolených farbách bieleho svetla. Tá chladnejšia je použitá na hradný palác – na zvýraznenie belosti fasády, aby bol hrad večer rovnako biely ako cez deň. V podstate išlo o to, aby aj v nočnom podaní vyzeral ako počas dňa, aby nebolo nič deformované a menené – pretože na Hrade je najväčšou hodnotou jeho monumentalita. A rozbíjať to upriamením pozornosti na niektoré čiastkové body sa nám nezdalo najlepším riešením.

Ako je vyriešené osvetlenie hradieb?

Hradby majú úplne iný charakter a sú z kamenného rezného muriva. Aj preto sú osvetlené teplejším bielym svetlom – aby sa podporil rozdiel v obraze hradieb a Hradu.

Ako vnímate v novom kontexte osvetlenie budovy parlamentu?

Myslím si, že by bolo dobré korigovať osvetlenie národnej rady, ktoré je v súčasnosti viacfarebné. Bolo by dobré preveriť aj intenzitu osvetlenia a dať ju do súladu s celomestským koncepčným materiálom osvetlenia budov, ktorý považujem za veľmi dobrý. (ao)

Slováci bojujú spolu s ďalšími 64 krajinami o Oscara

Spolu šesťdesiat päť krajín z celého sveta zaslalo Americkej filmovej akadémii (AMPAS) snímky, ktoré sa budú posudzovať pri udeľovaní 82. ročníka výročných cien v kategórii cudzojazyčný film. Slovensko bude zastupovať koprodukčný film Jiřího Chlumského *Nedodržený slub*. Medzi nomináciami nechýbajú úspešné festivalové filmy z Nemecka, Francúzska, Kanady či Peru.

Známy rakúsky režisér Michael Haneke si za svoju snímku *Der Weisse Band (Biela stužka)* z festivalu v Cannes odniesol tohtoročnú hlavnú cenu, Zlatú palmu. Haneke vo filme spracoval tematiku kolektívnej viny ako reakciu na násilie v prostredí malej dedinky počas prvej svetovej vojny. Aj keď sa ešte hlasovanie o Oscaroch nezačalo, *Der Weisse Band* bude rozhodne patriť k tohtoročným favoritom akademikov. Francúzsky film *Un prophète* z väzenského prostredia v Cannes získal v Cannes hlavnú cenu poroty, a na to rozhodne prihliadnu pri hodnotení aj členovia akadémie. Niekoľko vedľajších cien si z Cannes odniesol i ďalší potenciálny oscarový favorit, kanadský film iba dvadsaťročného režiséra Xaviera Dolana *J'ai tué ma mère (Zabil som svoju matku)*. Dolan v ňom na základe vlastných skúseností rozvíja príbeh problematického vzťahu dospievajúceho syna k nenávidenej matke. Medzi favoritov Oscarovej skupiny filmov bude patriť zrejme aj peruánsky film *La Teta Asustada*, za ktorý si mladá režisérka Claudia Llosa odniesla hlavnú festivalovú cenu z Berlína a z mexického Guadalajara. Film je príbehom dcéry znásilnenej ženy. Tá po smrti svojej matky pátra po okolnostiach znásilnenia, ku ktorému došlo počas obdobia politickej instability v Peru. Istú výhodu budú mať aj filmy nominované Rumunskom, Slovinskom a Britániou, ktoré už v Spojených štátoch majú svojich distribútorov. Britský film *Afghan Star* sa už hrá v amerických kinách a slovinský film *Pokrajina St. 2* si možno v USA kúpiť na DVD. Distribučné práva na rumunský film *Politist, Adjectiv*, uvedený tiež na festivale v Cannes, zakúpila spoločnosť IFC Films, ktorá snímku predstavila v americkej premiére na Newyorskom filmovom festivale.

Slovenský film *Nedodržený slub* režiséra Jiřího Chlumského bude teda čeliť veľkej konkurencii. Pre americké publikum nie je však úplne neznámy, keďže v apríli tohto roka bol s úspechom uvedený na Židovskom filmovom festivale v Los Angeles. Diváci ho označili za najlepšiu celovečerný film festivalu. Zaujal ich spôsob, akým filmoví tvorcovia na osude mladého Martina Friedmana Petráška vykreslili rôzne formy a fázy slovenského antisemitizmu pred druhej svetovou vojnou a počas nej.

Členovia Americkej filmovej akadémie teraz vyberú päť najlepších filmov, ktoré budú oficiálne nominované na Oscara 2. februára 2010. Slávnostné odovzdávanie 82. ročníka zlatých oscarových sošiek sa uskutoční 7. marca 2010.

Hudobná stanica Musiq1 odovzdávala ceny

Hudobná stanica Musiq1, ktorá nedávno oslávila svoje prvé narodeniny, ocenila najlepších slovenských aj zahraničných interpretov. Prvý ročník Musiq1 Awards tak spoznal svojich víťazov v jedenástich kategóriách. Najlepším spevákom sa stal Peter Cmorik, najlepšou skladbou je *Pokoj v duši* od Jany Kirschner, najlepšou speváčkou sa stala Ewa Farna. Najlepším videom je *Vo svetle žiariacich hviezd* od Kataríny Knechtovej. Hitom roka Rádia Expres je *Get a Chance* od Save the Cookie. Za najlepšie živé vystúpenie bolo ocenené Ine Kafe. Ocenenie In Fashion Awards získala Dara Rolins, nováčikom roka je Horská chata. Ocenenie pre najlepšieho zahraničného interpreta získali Green Day a najlepšou zahraničnou skladbou je *Angels* od skupiny Morandi. Cenu Respect získal Michal Kaščák.

Divadelné premiéry

Slovenské komorné divadlo Martin pripravilo premiéru inscenácie hry z roku 1997 *Terasa*. Jej autorom je slávny francúzsky dramatik a predovšetkým scenárista Jean-Claude Carriere (spolupracoval s filmovými režisérmi Buňuelom, Formanom, Wajdom či Schlöndorffom). Mierne surreálny príbeh rozpráva o rozpade vzťahu medzi mužom a ženou, konverzačná komédia však prináša aj aktuálne témy. Inscenáciu režijne pripravil Peter Gábor.

Tom, Dick a Harry autorov Raya a Michaela Cooneyovcov prichádzajú na scénu Štátneho divadla Košice. Bláznivá anglická situačná komédia *Kolotoč s adopciou* ukazuje, čo všetko sa môže stať, keď sa bezdetný pár rozhodne adoptovať si dieťa. Vypukne kolotoč bláznivých situácií a hlavný hrdina bude mať plné ruky práce, aby dal všetko do poriadku. Inscenáciu režijne pripravil Michal Spišák, v hlavných úlohách sa predstavia Stanislav Pitoňák, Michal Soltész, Ľuba Blaškovičová a ďalší. Štátna opera v Banskej Bystrici uvádza v premiére operu Giuseppe Verdiho *Simon Boccanegra*. Jej literárnou predlohou je rovnomená hra španielskeho dramatika Antonia Garcíu Gutiérreza. Simon Boccanegra bol skutočnou postavou talianskych dejín v 14. storočí a počas jeho vlády bol Janov významným obchodným centrom. Svoju kariéru začal na mori ako korzár, dobrodružný pirát, neskôr sa stal prvým dôžom v Janove zvoleným z vôle ľudu. Dielo hudobne našťudoval Igor Balla v réžii Ladislava Adamika.

Sedem mladých hercov z troch krajín bývalého východného bloku pomocou syntézy fyzického a dokumentárneho divadla ponúka svoj pohľad na režim totality. Predstavia sa v petržalskom Zrkadlovom háji s inscenáciou *Osobná anamnéza* s podtitulom *V roku 1989 som mal päť rokov*. Hra vznikla pod strechou českého projektu *Cirkus totality* a premiéru mala v apríli tohto roku v Prahe. Po Bratislave putuje do Budapešti a Varšavy.

Slovenské divadlo tanca v divadle Heineken Tower Stage uvádza premiéru muzikálu *Čajočky* v réžii Jána Ďurovčíka a s pesničkami Petra Nagy. Predstaví sa v ňom

sedem žien – študentiek, ktoré sa z donútenia stavajú do pózy a rozhodnú sa založiť bulvárny magazín. Divákov chcú pobaviť, nie zaťažovať vážnymi témami. V hlavných úlohách sa majú predstaviť napríklad Dáša Šarközyová, Jana Golisová, Michaela Drotárová.

Porota vyhlásila výsledky súťaží POVIEDKA 2009 a BÁSNE 2009

Kto sa skrýva za cudzie meno? Ani po dvoch mesiacoch čakania, keď sú už konečne známe výsledky súťaží, nie je všetko jasné. Tradičnú súťaž o najlepšiu poviedku vyhral autor, ktorý odmieta zverejniť svoje meno. Je zaujímavé, že až traja vlaňajší laureáti potvrdili kvality novými oceneniami a nečakaným objavom sa stala neznáma autorka, ktorá získala prémiu nielen za poviedku, ale uspela aj v historickej prvom ročníku súťaže Básne 2009. Zdá sa, že kuvikať nad súčasnou slovenskou literatúrou je predčasné. Verdikt súťažných porôt zaznel 13. októbra v priamom prenose Rádia FM.

Hlavnú cenu Poviedka 2009 Datalock získal Ján Masár s poviedkou *Scalea*. Druhé miesto patrí Jurajovi Štubnrovi za poviedku *Naozaj* a na treťom mieste sa umiestnila *Slovenská chrípka* od Jána Babaríka.

O prvenstvo v 13. ročníku súťaže bojovalo 264 autorov. Práce posudzovala porota, ktorej predsedal Peter Šulej. Zo 62 poviedok druhého kola postúpilo 16 do finále, v ktorom porota rozhodla o udelení troch cien a siedmych prémiei pre poviedky, ktoré onedlho vyjdú knižne.

„Poviedka bola prvýkrát vyhlásená v roku 1996. Odvtedy prišlo neuveriteľných 8 717 súťažných príspevkov, najlepších 187 sme publikovali v zborníkoch. Tridsiatim oceneným autorom už vyšli aj samostatné knihy a viacerí z nich získali významné literárne ceny,“ povedal vyhlasovateľ súťaže Koloman Kertész Bagala z občianskeho združenia literarnyklub.sk. „Povzbudení úspechmi poviedkárov sme v tomto roku vyhlásili pre autorov poézie súťaž Básne 2009, ktorá prekvapila vysokou účasťou a množstvom sľubných mladých talentov.“ Prvý ročník súťaže oboslo 254 autorov, vo finálovom kole porota hodnotila 14 prác.

Prémiu Básne 2009 Datalock získalo sedem autorov: Radoslav Tomáš, Pavol Belan, Katarína Moláková, Lenka Krivosudská, Marek Debnár, Martina Boleková a Jozef Hrickovic. „Vzhľadom na to, že žiadna súťažná práca sa nevyznačovala takou kvalitatívnou vyrovnanosťou, aby spĺňala nároky na okamžité knižné vydanie, porotcovia sa rozhodli neudelit tri hlavné ceny, ale sedem rovnocenných prémiei autorom básní, na ktorých ocenili originálny prístup a kultivovanú prácu s jazykom,“ citoval verdikt poroty jej predseda Ivan Štrpka. „Všetky ocenené básne budú uverejnené v časopise *Romboid*.“

Hlavným sponzorom oboch literárnych súťaží je spoločnosť Asseco Solutions, distributér softvéru Datalock, mediálnymi partnermi sú denník *SME*, Rádio_FM a časopis *Žurnál*. Súťaže podporujú kultúrne časopisy *Knižná revue*, *Vlna*, *RAK*, *Romboid*, vydavateľstvá KK Bagala a Modrý Peter, internetové portály INLAND.sk a literarnyklub.sk.

Slávnostné odovzdávanie cien a krst zborníka *POVIEDKA 2009* bude 13. decembra 2009. 14. ročník súťaže Poviedka 2010 a 2. ročník súťaže Básne 2010 budú vyhlásené 1. marca 2010.

Dobeš a Hulík v USA

Dvaja významní predstavitelia slovenského konštruktivistického a geometrického umenia majú samostatnú výstavu v Dallase.

Mobilita, abstrakcia, dimenzia a invencia sú štyri slová, dešifrujúce názov výtvarného hnutia MADI. Keď sa pred siedmimi rokmi konal na Slovensku medzinárodný festival tejto platformy geometrickej abstrakcie, Viktor Hulík bol pri tom ako spoluorganizátor i vystavujúci. „Vtedy vedel o MADI u nás málokto, mňa nevynímajúc, a to aj napriek tomu, že jeho manifest formuloval Carmelo Arden Quin, uruguajský rodák žijúci v Paríži, už v roku 1946,“ hovorí Hulík. „Jeho filozofia konvenovala s mojím výtvarným cítením, takže splynutie s hnutím bolo logické.“

Pevné miesto v medzinárodnom kontexte konštruktivistického a geometrického umenia si bratislavský výtvarník získal už začiatkom deväťdesiatych rokov na výstave *Náhoda ako princíp v umení 20. storočia* v Ludwigshafene a po viacerých účastiach na ďalších významných podujatiach prišlo pred dvoma rokmi pozvanie z Dallasu. „Miestne Múzeum MADI a geometrického umenia je asi jediná takto orientovaná inštitúcia v Spojených štátoch. Keď jeho zástupkyňa prišla do Bratislavy urobiť výber mojich diel, zašli sme aj k Milanovi Dobešovi a vznikla z toho naša terazšia dvojjvýstava.“

Obaja tam majú okolo pätnásť prác, Dobeš napríklad známy kinetický objekt z roku 1968 a optické reliéfy, Hulík zasa svoje geoposúvače či najnovšie počítačové geografičky, kde pracuje len s čiernou a bielou farbou. „Na takomto fóre prezentovaná tvorba sa dostáva do celosvetových súvislostí, čo u Dobeša nie je nóvum, ale pre mňa je to pocit potvrdenia správne nastúpenej cesty,“ hovorí Hulík, ktorý mal v Dallase aj prednášku o vývoji konštruktivistického a geometrického umenia vo východnej Európe.

Oceňovali najlepších architektov

Slovenská komora architektov založila cenu za architektúru v roku 2002. Chce ňou viac propagovať slovenskú architektonickú tvorbu a zvyšovať spoločenskú váhu postavenia architekta. Slovenská komora architektov ocenila po ôsmykrát najlepších architektov výročnou cenou za architektúru CE.ZA.AR. Ocenenia si prevzali v piatich kategóriách. Odborná porota neudelila cenu medzi občianskymi a priemyselnými budovami.

Najlepší rodinný dom navrhol Maroš Fečík, stojí v Rusovciach.

Architekt Ľubomír Závodný spolu s ďalšími troma kolegami si odniesol ocenenie v kategórii bytových domov. Navrhli najlepší bytový dom (na Mudroňovej ulici v Bratislave).

Najlepšia rekonštrukcia: môže sa ňou pochváliť nitrianska univerzitná knižnica a pastoračné centrum Univerzity Konštantína Filozofa, ktorú navrhli Ľubomír Holejšovský a Juraj Polyák.

Najlepší interiér vypracovala štvorica Igor Čierny, Ilja Skoček, Peter Kožuško a Martin Skoček v hoteli Albrecht v Bratislave.

Architekti Juraj Jančina a Igor Mazúch zvíťazili v kategórii najlepší exteriér prezentovaním návrhu Apollo Business Centra II.

Slovenská komora architektov založila cenu za architektúru v roku 2002. Chce ňou viac propagovať slovenskú

architektonickú tvorbu a zvyšovať spoločenskú váhu postavenia architekta.

Šesťdesiatka môže byť zrelý vek na začatie nového života

Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave oslavuje 60. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti pripravila v priestoroch galérie Medium na Hviezdoslavovom námestí výstavu *VŠVU – up/to/date*. Z množstva prihlásených projektov vybrala kurátorka Silvia S. Lutherová spolu s odbornou komisiou sedem. Zámerom bolo ukázať pestrú zmes tvorivých prístupov, avšak pri takejto tematicky nepodchytenej rôznorodosti môže výstava pôsobiť na diváka skôr chaotickým dojmom.

Na výstave svoju tvorbu predstavujú súčasní a bývalí študenti a pedagógovia VŠVU; Martin Kvitkovský & Martin Varga, Nenad Brankovič & Michal Tornyai, Richard Seneši, Róbert Makar & Henrich Kimerling & Katarína Macúrová & Štefan Oslej & Andrea Pézman & Denisa Rakoský & Zuzana Sabová & Martin Sedlák & Kateřina Václavková & Tomáš Vicen, Hany H. Kašičková & Bety K. Majerníková & Mária Nepšinská & Kristína Španihelová & Marko Horban, Andrej Dúbravský & Matej Fabián a Michaela Tvarůžková.

Ešte v septembri prebehla v bratislavskom Tranzite pri Zlatých pieskoch výstava *Workshop 6*, na ktorej sa pod kuratelou Vandy Sepovej predstavili mladí výtvarníci Radko Mačuha, Matej Rosmány a Rastó Sedlačík. Výstava bola už šiestou v poradí z podobných prezentácií umelcov, ktorí majú v Tranzite svoje ateliéry. Susedstvo priestorov, v ktorých tvoria, bolo v podstate jediným spojivom týchto troch výtvarníkov, pretože každý z nich má osobitý autor-ský program, ich tvorba je odlišná médiami, ale aj témami, ktoré spracúvajú.

Na európskych Oscarov nominovali slovenský dokument o kuchároch

Európska filmová akadémia nominovala na svoju cenu Prix Arte za dokument aj snímku slovenského dokumentaristu Petra Kerekesa *Ako sa varia dejiny*. Slovensko-rakúsko-český koprodukčný film hovorí o tom, aký vplyv majú vo vojenských kuchári a kuchárky.

Režisér a scenárista v jednej osobe navštívil vojenských kuchárov a kuchárky v rôznych európskych krajinách, aby zaznamenal ich príbehy o tom, ako prežiť a ako pomôcť prežiť aj ostatným. Film má úspech aj v zahraničí, Kerekes zaň získal Zvláštnu cenu poroty na Medzinárodnom festivale dokumentárnych filmov Hot Docs v kanadskom Toronte. Snímka momentálne putuje po celom svete, vybrali ju do programu napríklad filmových festivalov vo Vancouveri, v Haife, Chicagu, Záhrebe, Mexiko City či v španielskom Valladolide.

Do boja o „európskych Oscarov“ v kategórii dokumentárnych snímok vybrala akadémia francúzsky dokument *Les Plages d'Agnes (Beaches of Agnes)* od Agnès Vardy, ktorý na Medzinárodnom festivale frankofónneho filmu Bratislava uviedli pod názvom *Pláže Agnès Vardovej*, taliansko-americký *Below Sea Level* Gianfranca Rosiho, belgický *Les damnés de la mer (The Damned of the Sea)* Jawada Rhaliba, dánsko-rakúsko-izraelsko-americký *Hashmatsa (Defamation)* Yoava Shamira, nemecký *Das*

Herz von Jenin (The Heart of Jenin) Leona Gellera a Marcusa Vettera, nemecko-rakúsky *Pianomania* Lilian Franck a Roberta Cibisa, švajčiarsky *Das Summen der Insekten – Bericht einer Mumie (The Sound of Insects – Record of a Mummy)* Petera Liechtiho, švajčiarsko-nemecký *Die Frau mit den 5 Elefanten (The Woman with the 5 Elephants)* Vadima Jendreyka a dánsky *Burma VJ* Andersa Ostergaarda.

Vítané dielo vyberie porota v zložení dokumentaristka Nino Kirtadzé, producent Franz Grabner a dokumentarista Viktor Kossakovský. Výsledky oznámia na 22. udeľovaní Európskych filmových cien 12. decembra v nemeckom meste Bochum.

Rytmus pokrstil rozprávku o internete, pedofílii a rasizme

Slovenský herec Jozef Vajda a hip-hopový hudobník Patrik „Rytmus“ Vrbovský pokrstili predpoludním žinčicou sériu štyroch pilotných častí animovaných rozprávok *Ovce.sk*, ktorých cieľom je deti poučiť o nástrahách internetu.

Slávnostného krstu sa okrem nich, predstaviteľov Ministerstva kultúry a Ministerstva školstva Slovenskej republiky, režiséra projektu Jaroslava Barana a ďalších ľudí, zúčastnili aj študenti z Gymnázia Ladislava Novomeského v Bratislave, kde sa akcia aj konala. „Nech tieto rozprávky splnia účel a deťom by som chcel povedať, aby sa zamysleli nad tým, čo je na internete a zobrali si z toho ponaučenie,“ povedal Rytmus. „Nech toto dielo padne na úrodnú pôdu,“ doplnil ho Vajda a dodal, že ho ponuka pokrstiť *Ovce.sk* nesmierne potešila, keďže si myslí, že deti treba v dnešnej dobe chrániť pred nástrahami internetu.

Pred samotným slávnostným aktom sa gymnazisti Ryt-musa pýtali na jeho mladosť a jeho skúsenosti s internetom. „Určite nie som na žiadnych chatoch. Internet využívam na to, aby som si pozrel videoklipy, napríklad na YouTube, alebo aby som sa čosi dozvedel o krajine, ktorú plánujem navštíviť,“ prezradil rapper známy z pôsobenia v skupine Kontrafakt. Okrem toho deťom odporučil, aby si dávali pozor na alkohol a drogy. „Tie vám zničia vaše sny.“ Hlasy postavičiek nahovoril v slovenčine člen hereckého súboru Slovenského národného divadla Jozef Vajda. Do maďarčiny prerozprával postavičky Csongor Kassai a v rómčine im prepožičal svoj hlas spevák Patrik Vrbovský pod odborným dozorom Rastá Pivoňa a z prekladu Stanislava Cina. Napríklad v rómčkej verzii rozprávky *Netancuj s vlkom* okrem hlasu Ryt-musa zaznieva aj pieseň *Amen Savore*, ktorú hudobník nahral spolu s Kmetobandom.

Séria *Ovce.sk*, ktorá je súčasťou projektu *Zodpovedne.sk*, sa zaoberá netradičnými, modernými a citlivými témami ako pedofília (Pedofil – vlk láka na stretnutie deti-ovečky), rasistické prejavy na internete, nafotenie sa dievčat hore bez a následné zverejňovanie fotografií na internete (časť *Bez kožuščka*), navádzanie mládeže na nevhodné fotografie a videá na diskotéke atď.

Od roku 1994 je to pritom iba druhý slovenský animovaný seriál. Rozprávky sú kreslené ručne, čo sa považuje za najkvalitnejší druh animácie. Pre detského diváka je to najlepší formát z hľadiska vizuálneho a psychologického. Náročnosť animácie potvrdzuje aj fakt, že na výrobe sa podieľalo štyridsať ľudí počas šiestich mesiacov. Na jednu minútu seriálu bolo potrebné ručne nakresliť 500 až 800 kresieb. Rozprávky zachovávajú klasickú podobu príbehu

boja dobra a zla so záverečným ponaučením. Využívajú archetypové postavy (múdry starec – bača, hlúpy a naivný Jano, nevinné ovce, zlý vlk), ale stavajú na kultúrnom dedičstve Slovenska (prostredie salaša, bryndzové halušky, ľudové porekadlá, nárečové výrazy). Seriál zároveň odzrkadľuje súčasnú kultúru detí a mládeže, ich životný štýl.

Cenu za najkrajšiu ilustráciu získal Slovák Peter Uchnár

Ocenenie detskej poroty Bienále ilustrácií Bratislava 2009 získal Peter Uchnár zo Slovenska za ilustráciu *Peter Pan*. Za devätnásť rokov je to druhý Slovák, ktorý si ocenenie odniesol. Podľa slov predsedu detskej poroty Dávida Pačča z Vitanovej víťazná ilustrácia bola srdcu porotcom hneď blízka. Porotu tvorili deti, ktoré sa venujú výtvarnému umeniu. Každý z nich je talentovaný malý výtvarník, prípadne víťaz výtvarnej súťaže, a to nielen v rámci Slovenska.

Do užšej nominácie detskej poroty sa dostali aj ilustrácie Antona Lomaeva z Ruska, Tomislava Tomića z Chorvátska, Jánosa Szinteho z Maďarska a Thodorosa Sirogiannopulo-sa z Grécka.

Radosť z ocenenia netajil ani samotný víťaz. „Aj ja som bol dieťa a ako dieťa som bol veľmi kritický, pamätám si, že bolo viac vecí, čo sa mi nepáčilo, ako čo sa mi páčilo,“ zhodnotil ťažkú prácu porotcov ilustrátor. Ocenenie si podľa jeho slov veľmi váži, potešilo ho aj to, že je vôbec druhým Slovákom, ktorý ho získal.

Výtvarný názor detskej poroty doteraz ešte nikdy nebol totožný s verdiktom Medzinárodnej poroty BIB. Pred dvoma rokmi udelila Medzinárodná porota BIB Zlaté jablko Alenke Sottlerovej zo Slovinska. Táto výtvarníčka získala cenu Detskej poroty v roku 1999.

V Bratislave výstava *Pád komunizmu* v exteriéri

Ojedinelú výstavu *Pád komunizmu* otvorili vo štvrtok 15. októbra o 17:00 v altánku na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Časť z nej si bude možné pozrieť aj na Námestí SNP. Pripomenie, že len vďaka revolúciám spred dvadsiatich rokov môžeme dnes žiť v demokratických a slobodných krajinách. Projekt predchádza 19. ročníku Mesiaca fotografie, ktorý sa uskutoční v novembri. Hlavnou témou festivalu je práve 20. výročie pádu komunizmu v krajinách tzv. sovietskeho bloku. Okrem spomínaného projektu *Pád komunizmu* v exteriéri ju bude reprezentovať kolektívna výstava *Via Lucis – premeny českej spoločnosti 1989-2009*, ako aj individuálne prezentácie Claudia Hilsa o zjednotení východného a západného Nemecka a Pirosky Nagy o udalostiach v Maďarsku.

Milovníci fotografie

budú mať počas Mesiaca fotografie šancu pozrieť si tridsať štyri individuálnych a kolektívnych výstav zo sedemnásť-tich krajín. Výstava prináša viac ako 2 000 fotografií v múzeách a galériách hlavného mesta. Okrem iných zaujímavých akcií je pripravená aj slovenská premiéra výstavy legendárneho amerického fotografa Ansel Adamsa. Súčasťou festivalu sú tiež výstavy popredných slovenských a svetových autorov.

Postrehy zo Slovenska

Záhorie. Skalica

Skalica oplýva nádhernou prírodnou scenériou na moravsko-slovenskom pomedzí, v jej blízkosti sa nachádzajú mestá Senica a Myjava, Hodonín a Luhačovice; mesto sa vyznačuje vzácnou architektúrou a pamiatkami, ktoré patria do národného kultúrneho fondu Slovenska.

Históriu Skalice nemožno odčleniť od dejín Slovenska, ba hádam treba zdôrazniť, že ona tvorí ich podstatnú časť; Skalica sa totiž výrazne zapísala do dejín Slovenska predovšetkým tým, že v tomto meste neobvyčajne rezonoval hlas národno-buditeľský, emancipačný, no tiež hlas vzájomnosti Čechov a Slovákov, ale aj hlas SNP – teda idey svojbytnosti národa, jeho snáh o slobodu a štátnosť, zneli tu aj idey európskeho humanizmu.

Ved' napokon málokto vie vidieť mesto na Slovensku je späť s takými osobnosťami politiky, vedy a kultúry ako sú J. A. Komenský, J. Dobrovský, A. Jirásek, J. Holý,

J. M. Hurban, L. Štúr, B. Tablic, F. V. Sasínek, A. Radlinský, S. J. Vajanský, J. Škarniceľ, D. G. Lichard, D. Jurkovič, V. Roy, J. Bodnár, M. Benka, P. Blaho, V. Šrobár, V. Clementis, M. Nešpor; F. K. Veselý, J. Lenko, P. Bunčák a iní. Skalicu poctil svojou návštevou aj význačný vedec z Veľkej Británie Seton Watson – Scotus Viator, veľký obhajca slovanstva a Slovákov v Rakúsko-Uhorsku v časoch pred prvou svetovou vojnou.

Vedúcou politickou osobnosťou Skalice je primátor Ing. Stanislav Chovanec, predstaviteľ mestského zastupiteľstva, verejný činiteľ na Záhorí a v Trnavskom samosprávnom kraji; má nemalý podiel na tom, že sa Skalica ubera cestou všestranného rozvoja a to vo všetkých oblastiach spoločenského diania – na poli ekonomickom, sociálnom, kultúrnom, vzdelanostnom. Je rovnako zainteresovaný na tom, aby sa rozvíjali vzťahy priateľstva a spolupráce Skalice so Schwechatom, mestskou časťou Viedne. Obyvatelia Skalice, ale aj inštitúcie oceňujú obetavú, záslužnú prácu primátora Ing. Stanislava Chovanca, humanistu, človeka šľachetných vlastností.

Pán primátor, história Skalice je naozaj bohatá; mám na mysli predovšetkým národné súvislosti, zrejme ona ovplyvňuje rôznorodosť vývoja vášho mesta aj v súčasnosti.

Keď zopakujem myšlienku z vašej otázky, že história Skalice je mimoriadne bohatá, nie je to iba – obvyklá fráza. Prehistorické korene osídlenia siahajú niekoľko tisícročí pred náš letopočet a prvé doložené historické zmienky sú zo začiatku 13. storočia. Prudký rozvoj Skalice sa začal povýšením na slobodné kráľovské mesto v roku 1372 a postupne sa stala prirodzeným centrom života vo všetkých oblastiach pre široké okolie a môžem povedať, že tým centrom je dodnes.

Ak by som mal hovoriť o bohatej histórii mesta v zmysle národnom, je pravda, že predovšetkým vďaka evanjelickým kňazom, najmä Danieľovi Lichardovi, a veriacim sa v druhej polovici 19. storočia slovenčina z úst ľudí nevytratila. S významným príspevom ľudí, akými boli skalickí rodáci dr. Pavol Blaho a dr. Ľudovít Okáňik, vyvrcholil obrodny proces v období pred vznikom spoločnej republiky s Čechmi v roku 1918, kedy sa Skalica stala jedným z centier národno-vedomovacieho diania na Slovensku. Aj to bol jedným z dôvodov, že v roku 1918 sa Skalica stala na desať dní hlavným mestom Slovenska, keď tu sídlila Dočasná vláda pre Slovensko dr. Vavra Šrobára.

Zdôrazním to ešte raz – história Skalice je mimoriadne bohatá. A na

tomto fakte staviame aj našu filozofiu rozvoja mesta a zvlášť cestovného ruchu. Súčasťou tejto bohatej histórie je Skalický trdelník, prvý slovenský potravinársky výrobok registrovaný Európskou úniou, Skalický Rubín, množstvo pamätihodností, vinohrady, folklór, ale tiež šport. To sú atribúty, ktorými sa dnes už môžeme hrdiť, ktoré môžu pritiahnúť turistov na návštevu nášho mesta. K tomu, čo nám zanechali naši predkovia, sme sa však museli pred niekoľkými rokmi postaviť tvárou v tom zmysle, že bolo potrebné vynaložiť niekoľko desiatok miliónov eur, aby bolo napríklad kompletne zrekonštruované historické centrum mesta, priestory fran-tiškánskeho komplexu, okolie jednej z najstarších stavieb na Slovensku rotundy sv. Juraja, renovovaná unikátna technická pamiatka Pilárikov mlyn, zrekonštruované historické organy, ale tiež novovybudovaný prístav na historickej vodnej ceste Baťovom kanáli. Chcel by som ale spomenúť aj inú dôležitú vec. Súčasťou histórie mesta je napríklad aj ľadový hokej, ktorý tu funguje už vyše sedemdesiat rokov a najmä v poslednom období vytvára veľmi dôležitú súčasť prezentácie mesta. Je to dané najmä poslednými dvoma úspešnými sezónami, kedy sme získali najprv tretie miesto a v tomto roku sa stali vicemajstrami najvyššej slovenskej súťaže. A je to tiež pôsobením jedného z historicky najúspešnejších slovenských hokejistov, skalického odchovanca Žigmunda Pálffyho, ktorý bol významnou

a neprehliadnutelnou súčasťou tohto úspechu.

Bohatstvo nášho mesta nie je iba, takpovediac, v matérii. Je to aj o tom, že mesto sa významne snaží o rozvoj školstva, zdravotníctva a kroky, ktoré podniká v oblasti sociálnej starostlivosti, sú, dovoľm si povedať, unikátne. Začiatkom 15. storočia bol v Skalici založený chudobinec, ktorý poskytoval starostlivosť starým a chorým. Je určite ojedinelé, že po takmer 600 rokoch sa v tejto stavbe bez prerušenia poskytujú sociálne služby – dnes prostredníctvom Mestského centra sociálnych služieb. Okrem toho máme zriadený útulok pre osamelé matky a týrané ženy, nocľaháreň pre bezdomovcov. Neustále sa mnohými projektmi sa snažíme zlepšovať život seniorom, zdravotne a sociálne postihnutým občanom.

Nedá mi ešte nespomenúť školstvo. Je v Skalici od nepamäti a keď v minulosti najmä rehoľné školy patrili k tým najvýznamnejším na Slovensku, aj dnes sa ním môžeme iba pochváliť. Materská škola so svojimi v súčasnosti sa kompletne rekonštruujúcimi pracoviskami, päť základných škôl, štyri stredné školy, základná umelecká škola s najväčším počtom žiakov na počet obyvateľov na Slovensku, plneorganizovaná Stredoeurópska vysoká škola a pracovisko Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Občan Skalice dnes môže získať plnohodnotné a kompletne vzdelanie priamo v Skalici.

Myslím si, že sme všetko to, čo sa nám zachovalo z minulosti, dôsledne a citlivo zakomponovali do moderného rozvoja mesta a tak môžem s hrdosťou a presvedčením skonštatovať, že v Skalici sa skutočne snúbi história s prítomnosťou. Dosvedčuje to aj neustále a rapídne narastajúci počet návštevníkov, ktorým dnes dokážeme vytvoriť komfortné podmienky a pes-trú ponuku pre strávenie jedného či viacerých dní.

Pán primátor, ako sa vám, poslancom vášho zastupiteľstva, darí udržiavať pomerne vysoké tempo rozvoja Skalice?

Pri mojom nástupe do funkcie som si uvedomil jednu dôležitú vec. Stal som sa primátor v čase, kedy sa nám, samosprávam, ponúkala jedna mimoriadna historická šanca, ktorá sa možno ešte niekedy bude, ale skôr už nikdy v takomto rozsahu nebude opakovať. Historická šanca získania zdrojov a široké možnosti čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a operačných programov, čo považujem spolu s fiškálnou decentralizáciou za dva kľúčové momenty rozvoja samosprávy na pozadí vstupu Slovenska do NATO a Európskej únie.

Keď som si, obrazne povedané, sadal do primátorského kresla, mal som pred sebou pomerne jasnú víziu, ako sa má Skalica v nasledujúcich rokoch uberať. A musím povedať, že tá cesta bola odlišná od predchádzajúceho trošku statického vývoja, čiže predpokladala poriadny záber. V nasledujúcich dňoch a mesiacoch bolo pre mňa mimoriadne dôležitých niekoľko okolností. Musel som svoju víziu dokázať jasne sformulovať, predstaviť poslancovi zboru mestského zastupiteľstva a presvedčiť poslancov o jej správnosti. Nemenej dôležité bolo, takpovediac, nabudiť pre túto víziu mojich spolupracovníkov na mestskom úrade. Tomuto bola čiastočne prispôsobená štruktúra úradu a v tejto súvislosti za jeden z najvýznamnejších krokov pokladám vytvorenie samostatného oddelenia strategického rozvoja a marketingu, ktoré sa, ako sa neskôr ukázalo, stalo jedným z dôležitých faktorov nášho úspechu v rámci využívania finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov a operačných programov. V rámci oddelenia sa pomerne rýchlo

sformoval tím mladých ambiciózných marketingových a projektových manažérov. Ich úlohou bolo a je sledovať najrôznejšie grantové výzvy, vypracovávať projekty a realizovať tie, ktoré boli úspešné a schválené.

Keď hovorím o dôležitých úlohách, nesmiem zabudnúť na možno najdôležitejšiu, ktorou bolo presvedčiť o zmysluplnosti tejto cesty Skaličanov, necelých pätnásťtisíc obyvateľov nášho mesta. I keď, ako sa hovorí, nikdy nevyhovieme všetkým, na základe mnohých rozhovorov a ohlasov vnímam veľkú akceptáciu pozitívnych zmien a dynamického rozvoja nášho mesta od občanov. Som s nimi v dennom styku a tí, ktorí ma poznajú, vedia, že ich pozorne počúvam.

Veľmi dôležitý je fakt, že v uplynulých dvoch volebných obdobiach sa sformovali veľmi pružné a dynamické mestské zastupiteľstvá, s ktorými sa dobre spolupracuje a ktoré sú naklonené podstatnej väčšine našich projektov, čo je veľmi dôležité na kontinuálne napredovanie mesta.

Viete, ja sa držím pri svojej práci myšlienky, že veľkosť mesta nie je definovaná počtom jeho obyvateľov, ale tým, ako to mesto dokáže vytvoriť podmienky pre život svojich občanov a okrem toho aj podmienky pre prijatie návštevníkov. A v tomto smere si dovoľm povedať, že Skalica patrí k tým veľkým mestám Slovenska.

Pán primátor, aké sú podľa vás perspektívy rozvoja Skalice, tohto dôležitého spoločenského centra na Záhorí?

Je určite náročné hovoriť o perspektívach rozvoja v čase zúriacej ekonomickej krízy. Ako primátor mesta si však veľmi dobre uvedomujem, že starostlivosť o jeho občanov a rozvoj Skalice musí byť zabezpečená aj v tomto náročnom období. Mesto Skalica má vo svojich krátkodobých i dlhodobých rozvojových plánoch niekoľko priorít. Aj keď za upravených ekonomických podmienok v napĺňaní týchto priorít pokračujeme a dovoľm si tvrdiť, že občania zatiaľ nepocitujú žiadne negatívne dôsledky spomínanej krízy. Pevne verím, že tomu bude tak aj naďalej. Vrátim sa ale k tým prioritám. O väčšine významných oblastí, ktoré sú pre nás prioritné, som už hovoril. Školstvo, zdravotníctvo a sociálna oblasť, šport, kultúra, ale

tiež podpora rozvoja bývania, podnikania, infraštruktúry – to sú oblasti, ktoré máme, keď môžem použiť takéto prirovnanie, zapichnuté na nástenke pred očami každý deň.

Výrazne nám v napĺňaní našich zámerov a stratégie v uplynulých rokoch pomohlo čerpanie prostriedkov z Európskej únie a tiež domácich grantov. Peniaze nám však nikomu nepadajú do rúk samé. Je potrebné sformulovať myšlienku, nápad, vypracovať kvalitný projekt a vedieť, kde naň získať finančné prostriedky. Netvrdím, že sme boli a budeme s našimi projektmi vždy úspešní. Ale hovorím, že kto nič nerobí, nič nepokazí, ale ani nič nevytvorí. A my sa snažíme pokrývať všetky spomínané oblasti v rámci všetkých dostupných možností. Je zrejme, že v nasledujúcich mesiacoch, v horšom prípade i rokoch, sa budeme musieť s našimi nárokmi uskromniť, ale nikdy to nebude na úkor kvality života občanov a návštevníkov mesta. Povieť to tak. Z plánovaných troch projektov budeme môcť uskutočniť možno dva, možno jeden, ale určite v našich snahách a aktivitách budeme pokračovať. Máme veľkú výhodu, že v predchádzajúcich šiestich rokoch sme urobili obrovské množstvo práce a tí, ktorí to zmeškali, budú mať, na rozdiel od nás, problémy. Ale je zároveň jasné, že mesto je živý organizmus a nikdy nemôžeme povedať, že máme všetko hotové a perfektné. Preto ideme ďalej. Ale môžeme si dovoliť aj projekty takpovediac nadstavbové, akými je napríklad vybudovanie prvého mestského golfového klubu a ihriska na Slovensku, kompletná rekonštrukcia radnice podporaná Nórskeho investičného fondom, plánovaná rekonštrukcia jezuitskeho kostola, neustále pokračujúce opravy komunikácií a tiež pokračovanie výstavby nájomných domov, za ktorú sme boli aj ocenení Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR, ďalší rozvoj služieb v prístave na Baťovom kanále, vybudovanie cyklotrás a mnohé ďalšie aktivity.

Je pred nami pokračovanie ekonomickej krízy, ale tiež máme na zreteli udržanie vysokého štandardu života našich občanov. Ja sa s pracovníkmi mestského úradu a poslancami zboru mestského zastupiteľstva i občanmi budem snažiť o najúčelnejšie vyváženie týchto dvoch faktorov a naplňať ďalšie naše vízie a úlohy.

Poznámky

- Skalica je od roku 2005 vysokoškolským mestom; má tu sídlo Stredoeurópska vysoká škola; je prínosom rastu vzdelanosti na Záhori a v Trnavskom kraji, obohacuje formovanie novej národnej inteligencie v reláciách Slovenska. Vysoká škola sa orientuje na štúdium teoretických otázok medzinárodných vzťahov, životného prostredia a regionálneho rozvoja a na problematiku teórie, tvorby a interpretácie hudby. Výučba prebieha vo forme bakalárskeho a magisterského štúdia; pedagogický proces reprezentuje pomerne rozsiahly súbor spoločensko-vedných predmetov. Na pedagogický proces nadväzuje vedecký výskum, ktorý na škole úspešne napreduje. Stredoeurópska vysoká škola v Skalici má určité podobnosti s Diplomackou akadémiou vo Viedni; radno uviesť, že donedávna bol riaditeľom akadémie Jiří Gruša, český spisovateľ a diplomat. Rektorem Stredoeurópskej vysokej školy v Skalici je univ. prof. Ing. V. Kollár, Ph.D. a riaditeľkou zakladateľka Ing. H. Schwarzová.
- V Skalici vykonáva výchovno-vzdelávaciu činnosť viacero stredoškolských ustanovizní; popri gymnáziu F. V. Sasinu, Strednej zdravotnej školy si pozornosť zasluhuje Súkromná stredná odborná škola Via Humana (cesta ľudskosti). Označenie školy súvisí s duchovným odkazom J. A. Komenského, ktorý školu nazval dielňou ľudskosti. Práca školy je predchnutá učením J. A. Komenského; mám na zreteli tú skutočnosť, že sa pedagógom vo vyučovacom procese darí vynikajúco spájať profesionalitu s duchovnými hodnotami národa a európskeho spoločenstva, čo je vizitkou pedagogického majstrovstva profesorov a práce manažmentu. Na Súkromnej strednej odbornej škole Via Humana v Skalici sa vyučujú tieto nosné študijné odbory: cestovný ruch, marketing, výživa a šport, informatika, medzinárodný obchod a hotelierstvo. V rámci uvedených študijných odborov sa vyučujú predmety – slovenský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, psychológia, etika, právo, národopis, sociológia, informatika a iné. Výchovno-vzdelávacie pôsobenie školy je náležitou prípravou absolventov, nielen pre spoločenskú prax, ale je aj dobrým východiskom pre štúdium na vysokých školách ekonomického, politologickeho, právnického, filozofického, pedagogického, masmediálneho zamerania a podobne. Riaditeľkou Súkromnej

strednej odbornej školy Via Humana v Skalici je profesorka D. D. Mikulová, ktorá je známou osobnosťou školstva na Záhori.

- Určujúcim článkom v poskytovaní zdravotnej starostlivosti v Skalici je Nemocnica s poliklinikou; úlohu garanta zdravia realizuje v súčinnosti s ďalšími ambulantnými pracoviskami a sociálno-zdravotnými inštitúciami. Patrí sa vyzdvihnúť to, že nemocnica s poliklinikou je na výbornej profesionálnej úrovni, čo je dokladom tvorivej práce riaditeľa Ing. I. Medlena a manažmentu. Prirodzene, ťažiskom odbornej činnosti sú jednotlivé oddelenia, ktoré vedú erudovaní primári univ. doc. MUDr. J. Marenčák, Ph.D., univ. MUDr. J. Zeman, univ. MUDr. P. Košťál, univ. MUDr. A. Hottmarová, univ. MUDr. I. Horský, univ. MUDr. M. Skladan, univ. MUDr. J. Černý, univ. MUDr. L. Kubo. Personál zdravotných sestier usmerňuje vrchná sestra S. Kovaříčková.
- Skalica patrí k zaujímavým oblastiam Slovenska aj z hľadiska turistiky; v meste panuje priateľská atmosféra, je tu vhodne usporiadaná infraštruktúra a bohato rozvetvená sieť služieb; Skalicu navštevujú nielen obyvatelia z rôznych končín Slovenska, ale aj turisti z Čiech a Moravy, Poľska, Nemecka a Rakúska; hostí čakajú moderne vybavené ubytovacie stánky – hotel Patriot, Svätého Michala, Tatran.

Naposledy som Skalicu navštívil pred dvoma desaťročiami; bolo to v období, keď sa vo vtedajšom Česko-Slovensku schylovalo k mocenskému zvratu 17. novembra 1989; za toto obdobie dosiahla Skalica výrazné spoločenské premeny, ktoré synteticky zhrnul v tomto príspevku primátor Ing. Stanislav Chovanec; prichodí sa mi iba stotožniť s jeho hodnotením a myslím si, že Skalica – obohatená o mnohé aspekty – ostáva aj naďalej kolískou vzdelanosti a kultúry na Záhori ako aj na Slovensku.

*Univ. Doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.
Skalica – Bratislava – Viedeň, jún 2009*

Prameň:

František Buchta – Pavol Dinka: *Skalica a Záhorie*, Vydalo Mesto Skalica v spolupráci so Záhorským múzeom v Skalici vo vydavateľstve Formát, 1. vydanie Skalica – Bratislava, 2008

Moravské hody

Klasické hospodárství sice již málokdo provozuje, ale tradice hodů – v Čechách se nazývají posvícení – mnohde důsledně přetrvává. Zvláštní kouzlo mají na jihu Moravy. Čas hodů je rozprostřen od srpna do prosince. Některé obce je spojují s patrociniem místního kostela, ale většina se drží třetí neděle v říjnu. To je termín, který určil v 18. století císař Josef II.

S hodováním jsou spojeny lidové zvyky. Například se všichni ustrojí do lidových krojů. V některých obcích se staví májka nebo starosta obce předává během slavnostního ceremoniálu právo k provozování veselice místní chasa. Zvyky se liší, ale jedno zůstává: chasa v čele se stárkem převezme na čas vládu a zorganizuje krojovaný průvod nebo alespoň taneční zábavu.

Ve Veselí nad Moravou je hodovým právem jehlan na meči a plátno zdobené myrťou, rozmarýnem, květinami

a pentlemi. Jinde je to panenka nebo hodový věnec. Při taneční zábavě bývá právo zavěšeno u stropu tak, aby na něj kdokoli mohl dosáhnout a místní chasa si ho musí ostražitě hlídat. Kdyby jej někdo ukradl, byla by z toho ostuda pro celou obec a chasa by jej musela draze vykoupit.

Hody bývají vděčnou příležitostí pro rodinné návštěvy. Přijíždějí rodáci, příbuzní a známí z okolních vesnic. Hospodyně se předhánějí v pohostinnosti – v kuchyních voní vdolečky, servíruje se kachna s knedlemi a zelím, ochutnává se burčák a nové víno a přitom se beseduje a zpívá až do rána.

Existují i některé zajímavosti. Tak v Podluží, jako třeba v Moravské Nové Vsi, se konají ještě menší, tzv. Dívčí hody, při kterých veškerou mužskou práci i povinnosti přebírají děvčata. V Traplicích zase slaví – kromě klasických hodů – také Babské hody, na které přicházejí děvčata a ženy v kalhotách s namalovaným knírkem a naopak zase muži si oblékají sukně a malují si tváře.

Ve Vídni mají Moravské hody velmi dlouhou tradici. Již před rokem 1900 slavili Moravané, kteří přišli do Vídně za prací, hody a lidové zábavy. Domů jet nemohli a tak si utvářeli v českých spolcích domácí prostředí.

V tradici Moravských hodů pokračuje i sokolská jednota Vídeň XII/XV Tyrš. Ve farním sále Gatterholz, ve 12. okrese, Schwenkgasse, se letos 10. 10. sešlo víc než sto návštěvníků, aby se pobavili v rodinném prostředí, výborně povečeřeli (vepřo-knedlo-zelo a gulášová polévka) a ochutnali všechny ty svůdné dobroty, které pro ně připravily sestry jednoty. Bratři se chopili nápojů a zaháněli žízeň tančících. Starosta br. Kalousek přivítal návštěvníky a jmenovitě milé hosty – mezi nimi zástupce rakouské televize ORF – a předal slovo hudbě. Ta byla, jak se ukázalo, zlatým hřebem večera. Poprvé do Vídně mezi sokoly zavítala hudba Šarovec a svým výkonem si získala mnoho příznivců a fanoušků. Říká se, že co Čech, to muzikant. Já si přísloví dovoluji poopravit: Co Moravák, to výborný muzikant. Pevně doufáme, že se nám podaří tuto skvělou moravskou kapelu získat na hody 2010. Muzikantský kumšt byl podpořen radostí z hraní a instrumentalisté i oba zpěváci si vydobyli zasloužený potlesk. Muzika přímo sváděla ke zpívání a hodně návštěvníků si tyto krásné písničky zazpívalo anebo aspoň pobrukovalo.

Tradiční polky a valčíky se střídaly s hudbou moderní hranou na keyboard, a tak každý slyšel tu hudbu, kterou má rád. Ve 23 hodin vyzval starosta br. František Kalousek jun. k tančení besedy. Tentokrát – tančily dva kruhy – se výborně vydařila, díky zkoušce den před zábavou. Po druhé hodině nastal čas loučení a všichni se rozcházeli s hřejivou vzpomínkou do domovů.

Co zbývá říci: velký dík všem, kteří se zasloužili o zdar hodů, dík hudbě, která velkou měrou přispěla ke zdaru hodů, a dík všem návštěvníkům. Na shledanou na Moravských hodech 2010. *-jaho-*

Řehulu dělila necelá minuta od medaile na MS v dlouhém triatlonu

Jan Řehula obsadil čtvrté místo na mistrovství světa v dlouhém triatlonu. Českého reprezentanta dělilo v Perthu jen 52 sekund od zisku bronzové medaile. Tři týdny před šestatřicátými narozeninami byl Řehula blízko toho, aby na australské půdě zopakoval svůj devět let starý medailový úspěch z olympijské premiéry triatlonu v Sydney. Mezi ženskou elitou skončila pátá Lucie Zelenková, jež obhájila čtvrté místo. I bez medailové pečetě znamená Řehulovo umístění s převahou nejlepší výsledek českého muže v historii MS, protože dosavadním maximem byla jedenáctá místa Vabrouška a Jana Wainera. Řehula už po plavání atakoval elitní desítku a po cyklistické části se na závěrečný běh vydal jako sedmý.

Letošní Velká pardubická nabídla jeden z nejmotivnějších dostihů v historii

Josef Váňa dosáhl rekordního šestého vítězství pouhých deset dnů před svými sedmapadesátými narozeninami! V sedle osmiletého hnědáka Tiumenta porazil i favorizovanou bělku Sixteen, která útočila na zlatý hatrick. 119. ročník Velké pardubické se zapíše do historie i tím, že do cíle docválalo hned osmnáct koní, což je absolutní rekord.

Velký šampion Josef Váňa k tomu dodává: „Tato Velká pardubická byla jako vystřižená z extrémního časopisu, po Zahrádkách skoro plné pole koní – něco nevidaného. Byl to dostih dostihů a i pro lidi, kteří tomu nerozumí, to musel být zážitek.“ Váňa se na těžkém podmáčeném terénu držel od úvodu vpředu a v závěru téměř sedmikilometrového dostihu začal mocně finišovat. Jeho drtivému nástupu nedolali Numero Due, Mandarinino a dokonce ani superfavoritka Sixteen. Šestapadesátiletý legendární žokej přiznal, že v senzační triumf nevěřil do posledních metrů. Váňa ve Velké čtyřikrát triumfoval s Železníkem, který je dodnes rekordmanem mezi koňmi, poté se radoval s Vronským a dvanáct let od posledního vítězství přišel naprosto nečekaný triumf s outsiderem Tiumentem.

Ve věku pětadesátilet zemřel fotbalista František Veselý

Ve věku pětadesátilet v pátek zemřel bývalý fotbalový internacionál František Veselý, jenž celý sportovní život zasvětil pražské Slavii. Legendárnímu útočníkovi, který získal zlato na mistrovství Evropy v roce 1976, selhalo srdce. Veselý jako klubový patriot ještě předloni otevíral nový stadion v Edenu. V historické replice slávistického dresu provedl 7. května 2007 slavnostní výkop prvního utkání proti Oxfordu. Během posledních dvou sezon se jako věrný divák mohl radovat z mistrovských titulů, kterých se během aktivní kariéry v červenobílém dresu nedočkal. Veselý odehrál nejvíce zápasů v historii klubu, když nastoupil do 920 utkání, z nichž 404 bylo ligových. Do sítě soupeřů se trefil v letech 1965-1980 celkem jednašedesátkrát. Svoji bohatou kariéru zakončil v dresu Rapidu Vídeň.

Sobota 12. 12. 2009 v 15:00 hodin

Tradiční vánoční oslava

Pořádá Sokol III/XI a České srdce III/XI
ve Slovanské besedě,
Drachengasse 3, 1010 Vídeň

1889-2009

Tělocvičná jednota „Fügner“
SOKOL VÍDEŇ XVI/XVIII

oslaví

120 let trvání

v sobotu 28. 11. 2009

v sokolovně

1170 Wien, Steinergerasse 7

Začátek v 15 hod.

Po programu následuje
přátelské posezení při hudbě

Vstup volný

Těšíme se na Vaši návštěvu!
Nazdar!

Sokolská župa rakouská

1010 Wien, Drachengasse 35

www.sokol-wien.com

Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Starosta:

Dr. Thomas Frey-Materna

(e-mail: thomas.frey-materna@rl.co.at)

Čestný starosta:

Dipl. Ing. Jiří Nováček

(e-mail: novacek.wien@aon.at)

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školními vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:

s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87

s. Irena Floriánová,

tel. 0650/90 194 90

Sokolský adresář:

www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská

Tyršův dům – Újezd 450,

118 01 Praha 1

Tel.: ++420 257 007 111

Fax: ++420 257 320 580

www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX

Helena Rybáková

tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 18:00

Bližší informace:

Mag. I. Mühlbergerová

tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 -	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 21:00	muži
---------	---------------	------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)
---------	---------------	-------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.

Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	17:00 – 18:00	tanečky pro malé děti Sokol X
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	18:00 – 22:00	Volejbal Sokol III (18:00-20:00, 20:00-22:00)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	Jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorstenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 3-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení žactva
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy + muži)
Středa	17:00 – 19:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	17:30 – 18:30	cvičení žactva + stolní tenis
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI

(Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)

21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Pout' MUKLŮ na Svatém Hostýně...

(Z edice: Jsou mezi námi – o nevšedních lidech všedního dne)

Přijeli ze všech končin České i Slovenské republiky, někteří jako bývalí exulanti dokonce z Rakouska, Německa a Švýcarska. V rukách mnohých malé nákupní tašky z plastu či tkaniny, jaké se kdysi za komunismu v Československu běžně prodávaly. Někdo měl však i decentní, na dnešní dobu ovšem již staromódní koženou aktovku. Náhodně procházející muž kolem mne ji otvírá a já zahlédnu její obsah. Není tam žádný laptop či fascikly s veledůležitými dokumenty; jen svačina zabalená v papíře, krabička léků, kapesník, starý ošoupaný sešit velikosti A3 a ještě nějaké maličkosti...

Nervózní pohledy na hodinky, spěch, všichni chtějí stihnout mši v deset hodin. Přeplněný chrám, mohutným, sborovým zpěvem dunící zdi, zvonek, dobrá desítky koncelebrantů – všichni, až na jednoho mladíka, již staršího vzhledu – a důstojný projev premonstrátského opata ze Strahova Víta Pojezdného: „Do kriminálu se může dostat leckdo, ale být zavřen kvůli politickým názorům a kvůli čestnému charakteru je zločin...“ rezonuje v mých uších. Když mše skončí, ubírají se lidé pomalu ven. Prochází tiše kolem mne, v mnoha očích se lesknou slzy, na tváři smutek... Na malé cestičce vedle baziliky se řadí do ceremoniálního zástupu vojáci v parádně nazdobených stejnokrojích, blýskající boty, šavle na boku, v rukách kytice a věnce. Přijeli speciálním autobusem až z Prahy, přímo z Hradu, odkud je pro tuto akci zapůjčil prezident republiky. V čele průvodu ladí tóny vážné hudby kapela Hradní stráže. Bezvadně nacvičeným pochodem se konvoj dává do pohybu. Asi po 200 metrech dorazí všichni k malému pomníku. Přes zástup lidí ho nevidím, už však vím, že je to pomník obětem komunistické perzekuce – MUKLŮm. Pro ty teprve nedávno narozené vysvětlují: Mužům Určeným K Likvidaci. Bylo jich na tisíce, pracovali v Jáchymově, Pardubicích, Valdčicích, Pankráci, Leopoldově, Podolínči a mnoha jiných lágrech komunisticko-estébáckého teroru padesátých a šedesátých let. Hodně jich tam zůstalo a těch, co přežili, jsou dnes pouhé stovky... Na Svatý Hostýn jich přišla již jen malá část, protože většina z těch, kteří ještě žijí, je na tom zdravotně velice špatně. Přijeli zvláštními autobusy, někteří jeli celou noc. Jsou zde přítomni i mladší lidé a příbuzní nespravedlivě odsouzených – manželky, děti a vnuci, kteří si také dost vytrpěli. Někteří z nich tlačí vozík a na něm hromádku bytosti z těla a duše, spíše však duše, protože tělo je již staré, nemocné a bezvládné...

Letošní pouti 5. září 2009 jsme se zúčastnili poprvé na popud našich přátel, manželů z Vídně. Oba by mohli napsat o komunistické perzekuci obsáhlou knihu. Do Vídně emigrovali v roce 1968, poté co skončila éra Dubčeka a oni byli plni obav, aby se neopakoval desetiletý lágr v uranových dolech, který prožil ON, a období strachu z čekání v nejistotě a plné ústrků, které prožila ONA. Proto zvolili raději život v nejisté cizině. Nebyli již nejmladší, byli ve věku, kdy má člověk rád už určité jistoty a zázemí a začíná se připravovat na období, kdy už nebude mít tolik sil a finančních možností, aby mohl žít v slušném důchodu. V takovém věku a s dětmi se věru velice těžko začíná od nuly, v cizím světě, v cizím jazyce, bez příbuzných, bez přátel... Kdo to nezkusil, ať raději pomlčí!

Tito naši přátelé nezanevřeli, nezahořkli a dnes, kdy jsou již otevřené hranice, se rádi vrací do své staré vlasti. Ne vždy jsou to však příjemné návraty. V době komunismu, kdy byly hranice hermeticky uzavřené a oni odsouzení „za zločin opuštění socialistické vlasti“, své příbuzné a milé navštěvovat nemohli. Nyní již mnoho z jejich nejbližších nežije. To, co jim kdysi bylo drahé, na co rádi vzpomínali, kam by se znovu rádi vrátili – to zavlá čas a bolest v srdci... Přesto se radují z té velké změny, která před dvaceti lety v Československu nastala. Jsou však obezřetní, životní okolnosti a zkušenosti je zformovaly v osobnosti, které ví... Když jde člověku o holý život, ztrácí smysl vše, co není důležité. A když jde člověku o to, aby mohl svobodně dýchat, myslet a žít, odpadá vše nepodstatné. Svoboda sama o sobě, ve své podstatě je tak nesmírně obsáhlá a bohatá, že bez fanfár a všelijakých ozdob vystačí k tomu, aby člověka plně uspokojila a naplnila. Naši přátelé jsou realisté, vidí, co se v republice děje, kolik křivd dodnes nebylo napraveno, kolik zkorumpovaných posluhovačů komunistických zločinů se beztrestně a volně pohybuje, dokonce se z nich stali úspěšní podnikatelé, vážení občané, někteří i politici na nejvyšších místech. Převlékání kabátů je typickou módní činností lidí pochybného charakteru. Na území Čech, Moravy a Slovenska se však tato činnost stala samozřejmostí, je to jev tak typický a častý, že se už nikdo nad tím nepozastavuje. Známy rumunský europoslanec, bývalý disident a protestantský biskup, kdysi navržený na Nobelovu cenu míru, Lászlo Tökés, v rozhovoru pro MF Dnes, uveřejněném 15. srpna tohoto roku, varuje, že to dvacetileté sametové koketování se zločiny komunismu se může z dlouhodobého hlediska těžce nevyplatit: Jestli se neudělá morální čára a nepojmenují se konkrétní zločiny

komunismu, které budou patřičně kvalifikovány, posouzeny, odsouzeny a potrestány, bude se společnost pořád jen zmítat v jakémsi začarovaném kruhu a nejenom že se nedostane dál, ale hrozí reálné nebezpečí, že jednoho dne dojde k propuknutí nové diktatury...

Jsem nesmírně rád a vděčný za to, že se pouť na Svätém Hostýně koná pravidelně začátkem září každý rok od pádu komunismu. Lidé by neměli zapomenout. Naše demokracie má zatím stále jen krátké trvání a její stabilita je vratká. Přál bych si, aby zločiny komunismu nikdy nezapadly prachem zapomenutí. Přál bych si také, abychom byli my – děti nové generace, která již politické šikany nezažila –, vděční všem těm, kteří nám svou obětí přispěli k získání svobody, ve které žijeme. Kéž se o těchto lidech bude vždy mluvit s úctou a povděkem a kéž jsou našimi vzory!

*ThLic. Peter Žaloudek, Vídeň, září, 2009
www.peterzaloudek.com*

P. S. 1: Cestou na Hostýn jsme jeli taxíkem s manželou odněkud z Valašska. Oba jsou již důchodci, političtí vězni nebyli. Na mou otázku, proč tedy na tu pouť jdou, mi řekli: „Víte, v našem národě je tak zamotaná situace, že mnoho lidí neví, komu má věřit. Nám jsou oběti těchto lidí, kteří nikdy nedostali šanci udělat kariéru či mít důležité postavení ve společnosti, nesmírně sympatické, chceme si je uctít a alespoň svou účastí na této pouti jim vzdát hold...“ Pak se ke mně obrátil a řekl: „Na těchto poutích jsme již potkali a taky teď tam uvidíte mnoho politiků, dokonce i členů vlády. Schyluje se k volbám, určitě jich tam pár bude – mně by však bylo milejší, kdyby tam raději nechodili a nezneužívali této pouti pro své politické cíle...“

P. S. 2: Slavnostní řeč u pomníku měla jedna vysoce postavená politička z Prahy. Její projev se mi velice líbil, natolik, že jsem šel za ní a požádal ji o kopii. Ochotně mi ho poskytla. Původně jsem chtěl část z jejího projevu použít na závěr tohoto mého textu. Pak mi ale bylo řečeno ústy skutečného MUKLA: „Ta paní umí hezký mluvit. Je však členkou strany, kterou by ráda očistila od skvrn, které na sobě ta strana má, proto chodí na takové akce. Navíc, zanedlouho budou volby a členové všech stran lákají a hledají voliče, kde to je jen možné...“ A tak navzdory tomu, že projev paní politicky byl hezký, nebudu ho teď zveřejňovat. Jednak nechci dělat propagaci určité (jakékoliv) politické partaji, a jednak jí nechci dávat na stejnou úroveň s těmi, kteří byli za komunismu pronásledováni...

Když je z toho jelen u železné opony úplně jelen

U příležitosti blížícího se dvacátého výročí pádu komunismu vysílala rakouská televizní stanice ORF letos v přírodovědeckém televizním pořadu UNIVERSUM dokumentární film o hranicích, které dělily totalitní státy od svobodného světa. Zaujala mne ta část pořadu, která se věnovala dosud nediskutovaným okolnostem – chování jelenů v pohraničním pásmu mezi tehdejší Československem a západním Německem.

Kdyby to dnes náhodou někdo nevěděl, tak připomínám, že na šumavské straně byl proti Bavorsku vytvořen široký pruh, který téměř neprostupně odděloval dva státy. Proč? Podle tehdejší logiky proto, aby nemohlo dojít k útku občanů ČSSR na Západ, do svobodného světa.

Jsou to známé věci, což ještě neznamená, že je dnes všichni znají. Tak jen pro úplnost: byly tam postaveny ploty z ostnatého drátu nabitě elektrickým proudem, instalovány nástrahy výbušných min a světlic. Byly vztyčeny strážní věže s nepřetržitou službou posádky, která byla vybavena kulometry a světlomety. Příslušníci Pohraniční stráže nejen patrolovali na „čáře“ se speciálně vycvičenými psy, ale navíc byl vybudován řetěz v zemi zakopaných bunkrů, odkud ve dne v noci pohraničníci skrytě pozorovali a hlídali terén. Podél hranice byl udržován několik metrů široký pruh s uhlazeným půdním povrchem ukazující stopy těch, kteří se pokoušeli projít. Na tisíce „narušitelů“, jak se jim říkalo socialistickým žargonem, bylo zadrženo a uvězněno, přes dvě stě šedesát zastřeleno, usmrceno elektrickým proudem nebo roztrháno psy.

To jsou ty známé věci. Teď to nové. Touto oblastí mezi Šumavou a Bavorským lesem po staletí bez respektu k lidmi vytvořené hranici mezi státy procházeli nejen pašeráci a pytláci, ale také zvěř. Komunistický ráj tomu udělal rázný konec. Nejen pro lidi, ale i pro zvířata. Ve zmíněné televizní reportáži měli slovo i bavorští myslivci, lesníci a zoologové. Zjistili, že vysoká zvěř nereagovala na odstranění zátarasů vybudovaných v období 1948-1989. Oplocení bylo strženo, nikoliv však čtyřicetiletá zkušenost a zděděná psychická paměť i u té generace jelenů, kteří přišli na svět až po likvidaci zábran. Manifestují chování jako zvířata, kterým byl zabráněn přístup do pohraničního pásma.

Čtyřicet traumatických roků zřejmě narušilo tkanivo paměti šumavskobavorských jelenů, naučilo je nové zkušenosti a nová populace se ani po dvaceti letech nevrací k návyku předků z předkomunistické doby, ať to zní jakkoliv podivně. Pomyslnou a dnes otevřenou hranici tato zvířata nepřekračují jako dříve. Podmíněná reakce na elektrickým proudem nabitý plot snad časem vyhasne a reflex zmizí.

Němečtí zoologové odchytili na bavorské straně několik desítek jelenů obojího pohlaví a v různé věkové kategorii a ve spolupráci s českou lesní správou učinili totéž na Šumavě. Tato zvířata byla opatřena elektronickým zařízením vysílajícím přes satelit záznam o pohybu. Tak byla objektivně zaregistrována popisovaná pozorování. Autoři televizního filmu pouze zdůraznili ideologický aspekt tohoto jevu a další vysvětlení ponechali k odhalení zoologům a veterinářům, kteří studují biologii chování zvířat. Vědě, která se touto problematikou zabývá, říkáme etologie.

Marxistické biologie kdysi etologie šokovala, protože byla v rozporu s jejich doktrínou o neomezené manipulovatelnosti mas. V socialistickém bloku byla etologie na indexu, na školách biologického, veterinárního a zootechnického směru se neučila. Vnucoval se názor, že chování živočichů je jen soubor reflexů, které jednoduše odpovídají na vnější podněty. Šumavští a bavorští jeleni se však nyní již nesetkávají s vnějšími podněty, které byly vyvolány neprostupným hraničním pásmem. Naše vnímání přírody je z velké části projekcí. Čtyřicet let totalitního režimu stále u lidí vytváří traumata, na která nezapomínáme. Nyní navíc vidíme, že se tomu nevyhnula dokonce ani zvířata.

Vyšlo 18. 9. 2009 v MF DNES

Autoři: Peter Žaloudek, autor je teolog, žije ve Vídni; Miloš Ondrášek, autor je veterinární lékař, žije v Melbourne

Poslední čeští králové z rodu Lucemburků a Jiří z Poděbrad

Akademický spolek a České srdce ústředí zahájily svoji podzimní činnost přednáškou *Z dějin českých knížat a králů III.* Přednášku připravili Dr. Helena Klein-Watryczová a Vladimír Stejskal.

Tento úsek našich národních dějin zahrnuje dobu husitskou a byl mnohokrát ztvárněn nejenom v historii našich zemí, ale zrcadlí se v naší národní literatuře a hudbě. Vyjádřit výstižný pohled na tuto dobu není vzhledem k množství materiálu a názorů jednoduché. V minulosti se tímto obdobím hlouběji zabýval především František Palacký, Josef Pekař, spisovatel Alois Jirásek a hudebně je ztvárnil především Bedřich Smetana.

Přednášející proložili vědecká fakta ukázkami a hudebními vložkami. Zahráli krátký úryvek ze hry *Jan Hus* od Josefa Kajetána Tyla a přečetli poutavou ukázkou z románu Ludmily Vaňkové *Ty jsi dědic svého otce*. Míni se tím Václav IV. a jeho problematický vztah k pražskému arcibiskupovi Janovi z Jenštejna. Slova prolínala středověká hudba a publikum velmi pozorně naslouchalo.

Zatímco první část byla věnována období panování Václava IV., druhá část se zabývala Zikmundem Lucemburským, Ladislavem Pohrobkem a Jiřím z Poděbrad. V období panování Václava IV. byla Evropa zachváčena společenskou, hospodářskou a náboženskou krizí a Čechy a jejich panovník, který byl současně římskoněmeckým králem, hrály velkou roli v překonávání dobových problémů. Důležité proto je vidět dějiny v kontextu a přednášející se pokusili podat ucelený pohled na toto období, a to se jim z velké části podařilo.

Přednáška byla doplněna dvěma nástěnkami, z nichž jedna znázorňovala panovníky a jejich manželky a důležité objekty, druhá se věnovala rodokmenu českých panovníků od Přemysla Otakara I. po Jiřího z Poděbrad. Na závěr zazněla symfonická báseň *Blaník* Bedřicha Smetany.

Přednáška byla velmi dobře připravena a navštívena. Na tomto místě proto děkujeme celému výboru Akademického spolku za vzornou organizaci, přípravu a provozování buffetu, pokladně a především přednášejícím.

Dvacet let demokracie 1989-2009

Přednáška profesora PhDr. Jaroslava Šabaty, kterou pořádal Akademický spolek a České srdce ústředí pod záštitou Menšinové rady, nám přiblížila vývoj politické situace v České republice posledních let. Přednáška se uskutečnila k dvacátému výročí sametové revoluce v Československu. Přednášející nastínil vývoj událostí v Československu a ostatních státech někdejšího východního bloku. Československo mělo velmi dobře vypracovaný politický program a revoluce mohla mít proto velmi rychlý průběh. Důležitou roli sehrály některé osobnosti, jako Václav Havel a Václav Klaus, které stály u kolébky zrodu nové demokracie.

Důležitou roli v přeměně systému sehrála privatizace, která nemohla mít pevný právní základ, poněvadž se jednalo o zásadní změnu ekonomického systému. Přednášející hovořil o osobnostech a meznících v dějinách, které nejsou náhodné. K politickému převratu došlo ve chvíli,

když se to nejméně očekávalo, někteří demokraticky smýšlející politici však tyto události předpověděli.

Stojíme na prahu nových událostí a mnoho občanů České republiky se nachází v ne zcela radostném rozpoložení. Toto není náhodné vzhledem k postoji k podepsání Lisabonské smlouvy. Přednášející se rozhovořil o osobnostech Václava Havla a Václava Klause. Seznámil nás s novým pojmem „havlismus“.

Diskuse potvrdila, že rovněž naši krajané nemají jistotu v otázkách Evropské unie, která je však v současnosti jedinou možnou alternativou. Přednášející hovořil velmi zřetelně a vyjádřil svůj osobní postoj k osobnosti prezidenta Václava Klause.

Přednáška měla vysokou úroveň. Profesor Šabata patří bezpochyby k vynikajícím současným myslitelům a je zároveň svědkem a aktérem politických změn v Československu uplynulých čtyřiceti let.

Přednášku ukončila předsedkyně A. S. slovy o pozitivní vizi vývoje naší demokratické společnosti. Přednáška byla obohacena naší menšiny o nové poznatky ze současného politického vývoje v České republice.

Dr. Helena Klein-Watryczová
jménem výboru A. S.

Slovenský inštitút – zaujímavý program, nové nápady

Pod mottom „Dialóg so slovenským susedom a prezentácia kultúrneho programu na roky 2009/2010“ sa dňa 29. 9. 2009 konala tlačová konferencia v Slovenskom inštitúte (SI). Tlačová konferencia bola moderovaná Charlottou Rettenbacher-Ludwig a prenášaná cez internet spoločnosťou PR Plus GmbH. Na tlačovej konferencii pani riaditeľka Slovenskeho inštitútu Dr. Viera Polakovičová spomenula, že SI bol slávnostne otvorený 30. júna 1995 a spolu so slovenským veľvyslanectvom vo Viedni a zastupiteľskými organizáciami pri OSZE a UNO je to už tretia diplomatická organizácia, ktorá zastupuje Slovensko vo Viedni.

Veľvyslanec SR v Rakúsku J. E. Dr. Peter Lizák, rakúsky spisovateľ Dietmar Grieser – autor knihy *Der Onkel aus Pressburg*, riaditeľka Slovenskeho inštitútu Dr. Viera Polakovičová a operný spevák Miroslav Dvorský – sólista Slovenského národného divadla v Bratislave

Hlavnou úlohou SI je predstaviť a prezentovať kultúru, umenie, históriu, miesta a prírodné bohatstvo Slovenskej

republiky. SI má záujem prezentovať najlepších predstaviteľov z oblasti opery, či už ide o svetovo známe osobnosti, alebo začínajúcich umelcov.

Slovenský inštitút ponúka turistické informácie o Slovensku a organizuje aj kurzy slovenského jazyka. V spolupráci so slovenským veľvyslanectvom a oddelením pre hospodársku spoluprácu podporuje SI prezentáciu slovenských firiem v Rakúsku. Spomenula, že Viedeň a Bratislava sú od seba vzdialené len 50 kilometrov, čo znamená, že majú najbližšie k sebe medzi štátmi v EU.

Dr. Viera Polakovičová bola prednadváň zvolená aj za prezidentku zjednotených európskych kultúrnych inštitúcií a kultúrnych oddelení pri veľvyslanectvách.

Na tlačovej konferencii bol prítomný aj svetoznámy operný spevák Miroslav Dvorský, sólista Slovenského národného divadla v Bratislave. Pán Dvorský pripomenul prítomným novinárom, že 12. novembra by sa dožila sedemdesiat rokov diva operného sveta Lucia Poppová, ktorá svoju svetovú kariéru začala práve vo Viedni. Jej jubileu bol venovaný koncert, ktorý pod záštitou SI, slovenského veľvyslanectva vo Viedni a v spolupráci s kultúrnou agentúrou SK & Viedeň, s ORF a divadlom opery SND v Bratislave mal premiéru v deň jej nedožitého 70. narodenia 12. novembra 2009. Na koncerte vystúpila sopranistka Ľubica Vargicová, basista Stefan Kocán a klavirista Daniel Brunovský.

Pani Dr. V. Polakovičová uviedla, že rok 2009 je mimoriadne dôležitým pre Slovensko, pretože pred dvadsiatimi rokmi Slovensko začalo písať novú históriu. V roku 1989 padla železná opona, čo znamenalo aj zmenu v politickej orientácii. Pri tejto príležitosti uvedie SI vernisáže, sympózia, slávnostné koncerty, ako aj filmové predstavenia. Upozornila na Filmový festival, ktorý sa bude konať od 3. do 13. decembra v Topkino a Schikanederkino vo Viedni.

Zaznamenala: K. Ozábalová

Vernisáž *Vzájomné portréty miest*

14. októbra 2009 bola v Slovenskom inštitúte otvorená vernisáž pod názvom *Vzájomné portréty miest*; išlo o spoločnú akciu Ludovej umeleckej školy vo Viedni a Akadémie vzdelávania v Bratislave. Dve inštitúcie vzdelávania dospelých pozvali v priebehu uplynulého leta umelkyne a umelcov zo susedných miest k ich maľovaniu. Výsledky boli ohodnotené umeleckou komisiou a diela budú prezentované počas výstav vo Viedni a v Bratislave. Vernisáž vo Viedni otvoril Mario Rieder, konateľ Viedenských ľudových škôl. Nad akciou držali záštitu veľvyslanci oboch krajín, Dr. P. Lizák a Dr. H. Wessely.

K. O.

Prezentácia knihy *Der Onkel aus Pressburg*

Autor knihy *Der Onkel aus Pressburg* Dietmar Grieser dňa 14. októbra čítal zo svojej knihy na Slovenskom inštitúte. D. Grieser predstavil veľké i malé osobnosti, ktoré pochádzajú zo Slovenska, ako napríklad operná diva Lucia Popp, Herbert von Karajan, Franz Schmidt, Franz Schubert, ako aj rodina von Dohnány. Večer sa niesol v príjemnej atmosfére a za vtipné ukážky si autor vyslúžil potlesk od poslucháčov. Na záver večera autor usporiadal autogramiádu.

K. O.

Smetišťe dějin

V priestoroch Českého centra ve Vídni byla k vidění zajímavá výstava, jejíž tematikou byla podoba politické propagandy v někdejší východní Evropě. Na vernisáži hosty přivítala ředitelka Českého centra Dr. Tatjana Langášková, výstavu zahájil vyslanec ČR Dr. Michael Černý, úvodního slova se ujala vedoucí kulturně politické sekce ministerstva pro evropské a mezinárodní záležitosti Dr. Claudia Rochel-Laurich. Výstavu připravil k dvacátému výročí pádu železné opony Vídeňan českého původu Abbé Libanský. Jeho instalace se jmenuje *Smetišťe dějin? Každodenní propaganda ve východní Evropě na příkladu bývalého Československa*. Abbé Libanský soustředil v této expozici vše, co někdejší socialistická realita svým občanům mohla poskytnout: od dobových poštovních známek, přes dětské knížky, staré televizory s propagačními filmy ze sedmdesátých let, velké transparenty, řečnické pulty nebo portréty tehdejších členů vlády. Všechny vystavené exponáty působí omšele, jsou staré a zaprášené. Autor expozice si zcela jasně klade otázku, zda toto v dnešní době již panoptikální smetiště skutečně patří minulosti, anebo jestli vliv této propagandy nepřesahuje hranice bývalého režimu. Realizaci expozice podpořila rakouská nadace Erste Stiftung.

(mk)

Fotograf: Vladimír Čevela

IN MEMORIAM

Vzpomínka na Františka Vaněčka

Novinář, disident, exulant František Vaněček se narodil v roce 1923 v Holubově u Českých Budějovic. Jako vyučený nástrojař pracoval v tužkárně. V roce 1945 začal přispívat do různých časopisů a novin. Od roku 1948 do roku 1951 pracoval na národním výboru, v aparátu KSČ a v armádě. Od roku 1956 pracoval v různých redakcích a v letech 1961-1969 v *Rudém právu*. Spolupracoval s Čs. televizí. Odmítl účast na posrpnových prověrkách a nastoupil jako hlídač na pražských parkovištích, potom pracoval jako topič. Psal fejetony do samizdatů. Jeho *Sto bodů* bylo přeloženo do mnoha jazyků. Patřil k prvním signatářům Charty 77. Od roku 1980 žil ve Vídni, kde dne 27. 6. 1999 zemřel. Jeho *Deník chartisty* vyšel poprvé pod názvem *Stalo se v kraji zvykem* v nakladatelství Josefa Škvoreckého v To-

rontu. Manželka, novinářka Dagmar Vaněčková, je dlouholetou spolupracovnicí Svobodné Evropy a *Listů*. Žije v Praze a ve Vídni.

3. 12. 1994 neočekávaně zemřel ve Vídni univ. prof. dr. **František Václav MAREŠ**, světoznámý slavista, řádný profesor a vedoucí Institutu slavistiky vídeňské univerzity, řádný člen Akademie věd Rakouska, mimořádný člen Akademie věd Makedonie, Chorvatska, Polska, viceprezident Institutu slovanských studií České akademie věd v Praze, nositel medaile Dobrovského – vyznamenání České akademie věd. V letošním roce si připomeneme smutné patnácté výročí jeho úmrtí, které znamenalo citelnou ztrátu nejen v rovině osobní pro jeho manželku prof. Dagmar Marešovou, ale i zatím nenahraditelnou v oboru slavistiky.

Výstava českého kubismu

Za zmínku jistě stojí zajímavá výstava, která probíhala ve Vídni do konce srpna letošního roku. V secesní budově muzea poštovní spořitelny Wagner:Werk se mohli návštěvníci seznámit s nábytkem a architekturou českých kubistů. Výstava měla název *cubiCZmus! Dekonstrukce moderny v Praze* a představily se na ní práce Pavla Janáka, Josefa Gočára a dalších osobností. Vystavované exponáty pocházely ze sbírek pražského Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. (mk)

Budějovice jako konkurence pro Linec?

Již na jaře roku 2006 začalo bývalé vojenské letiště v Plané fungovat k civilním účelům a jeho provozování převzala společnost založená Jihočeským krajem a městem České Budějovice. Zatím však drží licenci pouze pro neveřejný mezinárodní provoz a může tak zde odbavovat pouze středně velká letadla. To by se však brzo mělo změnit. Během tří let by tu měl vzniknout velký mezinárodní letecký přístav, v němž by mělo být ročně odbaveno až 300 000 cestujících. Rekonstrukce a modernizace by měla stát asi miliardu korun, které chce do projektu vložit Jihočeský kraj. Krajský představitel však doufají, že zhruba polovinu celé sumy uhradí dotace z evropských fondů. Letiště by mělo odbavovat v průměru asi deset letů denně, což znamená, že se velikostí přiblíží třeba letišti v Ostravě. V novém kabátě se má představit budějovické letiště již v roce 2012 a v roce 2015 by se mělo postavit na vlastní nohy a žít se bez jakýchkoliv dalších dotací ze strany kraje či města. Bude se však muset vyrovnat s velkou a nebezpečnou konkurencí, jakou pro něj představuje především letiště v Linci. Nicméně zastánci rekonstrukce a přebudování letiště doufají, že čeští cestovatelé dají přednost Českým Budějovicím především kvůli neexistující jazykové bariéře a hlavně kvůli podstatně výhodnějšímu dopravnímu spojení. Jako příklad jim slouží podobně koncipované letiště v Brně, které se také dosud dokáže velmi úspěšně vyrovnat s blízkou konkurencí mnohem většího a významnějšího letiště ve Vídni. Za pár let bude budějovické letiště možná výchozím bodem pro řadu výprav z celého světa, které zatouží poznat krásu rázovitého jihočeského regionu s jeho vzácnými architektonickými památkami, starobylými městy, nádhernými lesy a zadumanou krajinou s rybníky. A naopak místní občané budou z místního letiště vyrážet za relaxací třeba do Řecka nebo do Španělska. Snad již do té doby se turistický ruch ve střední Evropě zotaví a bude dosahovat alespoň takové úrovně jako před krizí. Jinak by smělý projekt asi skončil brzo po svém počátku. (MaFr)

návat s blízkou konkurencí mnohem většího a významnějšího letiště ve Vídni. Za pár let bude budějovické letiště možná výchozím bodem pro řadu výprav z celého světa, které zatouží poznat krásu rázovitého jihočeského regionu s jeho vzácnými architektonickými památkami, starobylými městy, nádhernými lesy a zadumanou krajinou s rybníky. A naopak místní občané budou z místního letiště vyrážet za relaxací třeba do Řecka nebo do Španělska. Snad již do té doby se turistický ruch ve střední Evropě zotaví a bude dosahovat alespoň takové úrovně jako před krizí. Jinak by smělý projekt asi skončil brzo po svém počátku. (MaFr)

Do Prahy až z Villachu

Rychlík Vindobona je jedním z nejproslulejších spojnic mezi Vídni a Prahou (a také Berlínem), který původně spojoval jen uváděná hlavní města, od devadesátých let ovšem staví také v Brně. Spoj funguje od roku 1957 a dlouhou dobu byl jedním z mála železničních spojení přes tzv. „železnou oponu“, které nabízely i v sovětském bloku standard obvyklý v západních rychlících. V roce 2001 se dočkal výrazného prodloužení, když byl z Berlína protažen až do severoněmeckého Hamburku a od prosince letošního roku se dočká dalšího rozšíření – bude totiž vyrážet nikoliv z Vídně, ale již z jihorakouského Villachu. Zařadí se tak mezi vůbec nejdelší spoje v celé Evropě. Jeho trasa přesáhne 1 500 kilometrů a z Hamburku do Villachu jím dojedete za šestnáct a půl hodiny. Slušnou rychlost mu umožní především skutečnost, že ho táhne moderní rakouská lokomotiva Taurus, která je schopna za ideálních podmínek dosáhnout na železniční rychlosti až 357 kilometrů v hodině. V reálu se ovšem počítá s daleko skromnějším tempem přizpůsobeným stavu železnic v zemích, kterými projíždí. Například v České republice se počítá s průměrnou rychlostí devadesát kilometrů v hodině. Vybavení vlaku odpovídá kategorii EuroCity, přesněji řečeno rakouským standardům v této kategorii, které se pohybují ve většině případů o něco výše než ty stávající české.

Lze doufat, že prodloužení usnadní dále spojení mezi Rakouskem a Českou republikou a příznivě ovlivní i vzájemný cestovní ruch. Bohužel limitujícím faktorem jsou v tomto ohledu finanční náklady – cestování vlakem do zahraničí je v České republice velmi nákladné a nezdá se, že by se tato situace v dohledné době nějak zlepšila. Čeští turisté, kteří mají hlouběji do kapsy, například studenti, důchodci či rodiny s dětmi, budou pro poznání například Villachu volit i přes prodloužení Vindobony jiné, úspornější druhy dopravy. (MaFr)

Dálnice Brno – Vídeň odložena na neurčito

Návrh českého státního rozpočtu pro příští rok potvrdil, že výstavba mnohých silnic důležitých pro spojení mezi Českou republikou a Rakouskem na jižní Moravě bude muset na svoji realizaci čekat déle, než se původně předpokládalo. Jednou z největších obětí se stala dálnice R52, která má propojit Brno s Vídní. Ta se měla stavět v letech 2010-2014, ale zahájení bylo nyní odsunuto na neurčito. Ministerstvo dopravy to vysvětluje mj. skutečností, že stavba ještě nemá územní rozhodnutí. Nelíbí se mu ani skutečnost, že komunikaci má financovat výhradně stát. Jihomoravský kraj však oponuje, že územní rozhodnutí ve skutečnosti nepředstavuje zásadní překážku, protože by mělo být v nejbližší době uděleno. Krajským představitelům však nezbyvá než doufat v úspěch dodatečného lobbingu, protože samotný kraj částkou tři a půl miliardy korun, nutnou pro první etapu stavby, nedisponuje. Připomeňme, že rakouská část spojnice, tzv. Nord Autobahn, bude dokončena podle optimistických předpokladů snad již v roce 2013. Spojení Brna s Vídní naráží na české, respektive moravské straně také na spory o nejvýhodnější trasu. Zvažovány jsou stále varianty vedoucí přes Břeclav, nebo přes Mikulov. Skutečnost, že dosud není směr zcela jasný, brzdí též zahájení stavby obchvatu města Břeclav. Již několik let pak stojí stavba obchvatu dalšího jihomoravského města Znojma, kde probíhají vleklé soudní spory rozpoutané sdružením Obchvat, které spojuje majitele některých zahrad v okolí stavby. Na rozdíl od Břeclavi však zde možná stavební práce v příštím roce budou pokračovat, protože Krajský soud v Brně v říjnu žalobu občanského sdružení Obchvat zamítl. Nejnadějněji pak vypadá situace u velkého městského okruhu v Brně. Pro příští rok se sice pro něj počítá s výrazně nižší státní dotací, než bylo původně předpokládáno, ale slíbená suma alespoň umožní pokračování stavby, která by měla být ukončena na konci roku 2011. V České republice se hodně mluví o betonové lobby, i o tom, že této lobby se při vyjednávání státního rozpočtu vcelku dařilo. To však pro území Jihomoravského kraje moc neplatí. Velkým problémem přitom jednoznačně zůstává skutečnost, že v České republice je stavba dálnic mimořádně nákladnou záležitostí. Například institucionální podpora celé rozsáhlé sítě vědeckých ústavů Akademie věd ČR v současnosti stojí zhruba tolik jako pouhých pět kilometrů dálnic. Odborníci upozorňují, že na vině nejsou nějaké speciálně nevýhodné podmínky českého či moravského terénu, ale předražování staveb a špatná kontrola efektivity výstavby ze strany státu. A tak se zároveň vydávají na stavbu komunikací stále velmi vysoké částky a přitom důležité spojnice stále čekají na své vybudování. A zatím se bohu-

žel nezdá, že by se situace v příštím roce nějak výrazněji změnila. (MaFr)

Obrázek z Vídně Slavný hotel Sacher

Nejen lidé, i hotely slaví narozeniny. Když tento slavný a světoznámý vídeňský hotel Sacher slavil své 125. výročí založení, pak tyto oslavy podle toho také vyhlížely. Na 1 700 zvaných hostů zaplnilo vídeňskou Státní operu, aby si připomněli historii pýchy Vídně na poli pohostinství a gastronomie stojící v samém sousedství jiného, tentokrát kulturního pomníku rakouské metropole, někdejší Dvorní a nyní Státní opery. Po rekonstrukci nyní nabízí hotel 152 nádherně zařízených pokojů či apartmá. Pokoje a apartmány v šestém a sedmém patře, které navrhl interiérový designér Pierre Yves Rochon a Elisabeth Guertler, nabízejí také jedinečný výhled na Vídeň. Některé pokoje nesou jména světových oper – Carmen, Idomeneo, Madame Butterfly, Kouzelná flétna atd. – hostily osobnosti od císařů, přes krále až po demokratické prezidenty, od slavných světových skladatelů, přes známé spisovatele, laureáty Nobelovy ceny až po hvězdy filmového a divadelního nebe. Pokoje jsou téměř stále obsazené, přestože pobyt v nich stojí od 325,- až 4 850,- EUR za den.

Hotel, který byl založen v roce 1876, proslavil na celém světě nejen koncertní valčík, balet a televizní seriál stejného jména, ale zejména a hlavně Sachrův čokoládový dort, který existoval ještě před hotelem a má zajímavou historii.

To bylo tak: šéfkuchař byl právě nemocný, když v roce 1832 objednal kníže Metternich pro nějaké své vznešené hosty dort, s nímž se chtěl před nimi blýsknout. Co dělat,

jak vyváznout se ctí? Zasloužil se o to kuchařský učeň jménem Franz Sacher, který pomocí bujně fantazie vykouzlil čokoládový dort s vrstvou meruňkové marmelády a s pikantní glazurou, který rychle dobyl svět. Ve své originální podobě se dodnes exportuje do všech světadílů, i do nejvzdálenějších tropických končin, aniž by se tato glazura dlouhodobou dopravou zkazila.

Sachrův dort proslavil svého tvůrce. Jeho syn Eduard později otevřel v samém středu města restauraci a hotel, jehož sláva se brzy začala hvězd dotýkat. Šéfem, vlastně šéfovou, byla jeho rázná žena Anna, která o sobě svým hlubokým hlasem a vždy s tlustým doutníkem v ústech prohlašovala: hotel Sacher, to jsem já! A skutečně tomu tak bylo. Dodnes vám tam ukáží ubrusy, na které si vyprosila podpisy svých nejslavnějších hostů, a tyto podpisy pak vyšívala. Díky tomu zůstaly jak ubrusy, tak i podpisy zachovány.

Anna Sacherová zemřela v roce 1930 a o čtyři roky později ohlásil hotel konkurs. Koupili jej jacísi manželé Hillerovi a právník Hans Gürtler, který počátkem šedesátých let odkoupil podíl Hillerových a stal se jeho jediným majitelem. S manželkou se rozvedl, ale když v roce 1990 zemřel a podělil jím své nedospělé děti, bývalá manželka se vrátila, aby do dospělosti dědiců hotel v jejich zastoupení

vedla. Zapracovala do role šéfově dceru Alexandru, která předtím prošla jako praktikantka řadu velkých světových hotelů.

„Psávala jsem v hotelu jako malá holka školní úlohy, takže jsem s tou budovou odmalička spjata,“ vypravuje. „Je to důležité, protože mě s ní pojí silné emoce. Jsem s ní srostlá a to je dobře, člověku se pak lépe daří práce,“ zdůrazňuje budoucí, vlastně už nynější majitelka, která po mamince zdělila podnikavost a organizační schopnosti. A vést takový podnik není jednoduché! Vždyť jen prodej 350 000 Sachrových dortů ročně, z jejichž výnosů plyne celá čtvrtina hotelových příjmů, není žádná maličkost.

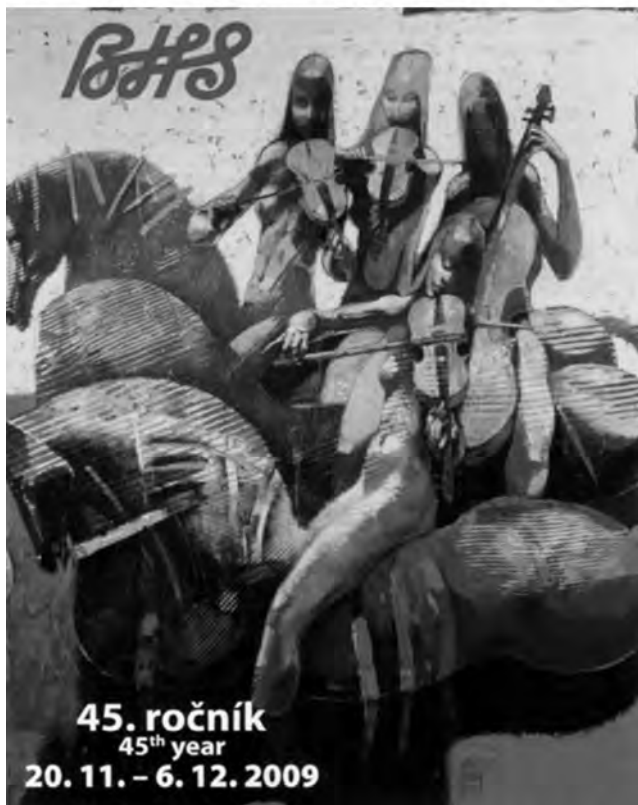
Hotel je také proslaven svou výbornou stravou, o níž se dlouhá léta staral český, nebo přesněji řečeno moravský šéfkuchař Jaroslav Müller. Je zajímavé, že jídelníček sestavoval podle programu sousední Státní opery. „Lidé k nám přicházejí po představení na pozdní večeři a ani byste nevěřili, že se jejich výběr řídí podle prožitku z právě navštívených oper,“ vypravuje. To mě naučila má dosavadní praxe.

Vídeňský hotel Sacher je právem považován za součást vídeňského rodinného stříbra, bez kterého by obraz rakouské metropole nebyl úplný.

Jindřich Lion

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI

BRATISLAVA MUSIC FESTIVAL • FÊTES DE MUSIQUE DE BRATISLAVA • MUSIKFESTSPIELE BRATISLAVA • FESTIVAL DE MÚSICA DE BRATISLAVA

www.snd.sk, tel.: +421 2 20 47 52 92,
e-mail: bhsfest@nextra.sk

UPOZORNĚNÍ

Informace k zákonu č. 212/2009 Sb.

Dne 1. října 2009 nabyl účinnosti zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik. Text uvedeného zákona je k dispozici na Velvyslanectví ČR ve Vídni. Postup uplatnění nároku je popsán přímo v zákoně. Nárok na vypořádání uplatní oprávněná osoba formou písemné žádosti. Tato žádost musí být podána Ministerstvu vnitra ČR nejpozději do 31. prosince 2012, jinak nárok zaniká. Oprávnění občané ČR proto zasílají žádosti o odškodnění sami přímo na adresu: Ministerstvo vnitra ČR, P. O. Box 21/OSM, 170 34 Praha 7, Česká republika. Příslušným útvarem na MV ČR je odbor správy majetku.

Sputnici – náš kamarádský rock'n'roll

Kniha *Sputnici – náš kamarádský rock'n'roll* autorů Jiřího Klímy, Ivana Jonáše, Eduarda Krečmara a Tomislava Vašíčka vyšla k 50. výročí zahájení veřejného vystupování Sputníků v říjnu 1959. Postavení a význam skupiny Sputnici byl nyní v ČR náležitě zhodnocen, dopad skupiny na půdu totalismu ocenil mj. publicista Ferdinand Peroutka jr., synovec novinářské veličiny Ferdinanda Peroutky.

Sputnici se hlásí po právu k rock'n'rollu. Jejich pojetí rock'n'rollu však bylo širší, než jak si to mnozí posluchači i protagonisté představují. Nebyl to jen Chuck Berry, Bill Haley nebo Little Richard, stručně řečeno „hard rock“ tehdejší doby. Sputnický rock'n'roll je výrazem široké škály pocitů, snů a přání, se kterými se identifikovalo i jejich mnohatisícové posluchačstvo.

Sputnici byla jedna z prvních R'n'R skupin v tehdy komunistickém Československu. Pár let na scéně stačilo, aby

se Sputniki stali nejpopulárnějším bandem v Praze s tisíci fanoušky a aby byli velkým problémem pro úřady šokované vpádem toho, co nazývaly imperialistickou a dekadentní kulturou přinášející americký způsob života do socialistického ráje založeného podle pravidel ze vzdálených ruských stepí. Tomuto průniku se musel udělat konec, ale jak nám dějiny říkají, R'n'R tu zůstal a posiloval touhu po lepším světě, a tím po letech pomohl přivést zemi k demokracii.

O Sputnikích existuje řada zmínek v českých časopisech a knihách. Sputniki si vzali R'n'R za základ vývoje své vlastní poetiky. Nejenže opatřili mezinárodní hity českými texty, ale stále více psali svou vlastní hudbu a do svých hudebních vystoupení vkládali četbu původních povídek a krátké divadelní scénky. Sputniki patří, jak slyšíme z úst zasvěcenců, k významným zástupcům moderní populární české kultury. Tato knížka je jedinečná tím, že zde zakladatelé a členové skupiny poprvé hovoří o svých začátcích, svých motivech, úspěších, bitvách s cenzurou, důsledcích svých aktivit atd.

Nejde jen o příběh Sputniků, který si můžete přečíst. Z této knihy na vás dýchne atmosféra pozdních padesátých a raných šedesátých let 20. století a pohladí vás svět teenagerů té doby. Pojmenování Sputniki je plurálem známého názvu první umělé družice, kterou do oběhu vyslali Rusové, a znamená česky souputníci – což poukazuje na význam kamarádství a přátelství, jež Sputnikům dodávalo sílu potřebnou k jejich pionýrské práci.

Knihla byla s mimořádným úspěchem a se zájmem místních médií pokřtěna v pražském Kulturním domě barikádníků. Máte-li zájem, více informací se dozvíte na www.sputnici.cz a v našem klubovém rozhovoru na str. 6-9.

Knihla má 204 stran, obsahuje na 160 obrázků, bohatou dokumentární a statistickou složku. Doslov napsal muzikolog PhDr. Aleš Opekar, CSc. Obálku navrhl a knihu graficky zpracoval akademický malíř a grafik Jan Jiskra. V knize jsou fotografie Oldřicha Karáska, Pavla Váchy a Přemysla Hněvkovského. Jako dárek jsou ke knize přibalena dvě CD s dvašedesáti sputnickými hity hranými v letech 1959-1962. Tato CD, jejichž základem jsou autentické záznamy koncertů Sputniků, jsou vydána ve spolupráci s firmou BEST I.A., a. s. Poslech nahrávek vyvolává i po padesáti letech onu atmosféru koncertů Sputniků, která tehdy dokázala nadchnout návštěvníky přeplněných pražských sálů.

Cena: EUR 15,-

Možnost objednávky: tom.vasicek@gmx.net

Rakousko rehabilitovalo dezertéry z wehrmachtu

Rakouský parlament po čtyřiašedesáti letech rehabilitoval dezertéry z druhé světové války. Většinou poslanců vládní koalice – sociálních demokratů a lidovců – byl přijat zákon rušící rozsudky nacistických soudů nad vojáky, kteří odmítli bojovat za vůdce a velkoněmeckou říši, k níž tehdy Rakousko patřilo. Usnesení podpořili také Zelení, proti byly obě pravicově populistické strany – Svobodní a Svaz pro budoucnost Rakouska. Zákon ukončuje šest desítek let debat a odkladů, které obdobné snahy dosud brzdily. „Vzhledem k tomu, že od konce války uběhlo již čtyřiašedesát let, jde o rozhodnutí ryze symbolické,“ prohlásila ministryně spravedlnosti Claudia Bandi-Ortner. „Paragrafy nezmění srdce lidí, ale mohou změnit znalost a nahlížení na vlastní historii,“ dodala. Rakousko bylo připojeno k Německé říši v roce 1938 a zhruba 270 tisíc Rakušanů bojovalo v Hitlerově armádě. Podle agentury DPA nacistické soudy rozhodly během války odhadem o 4 000 rozsudcích smrti pro Rakušany, kteří utekli z wehrmachtu, z toho jich až 1 400 bylo vykonáno.

Přijatý zákon anuluje veškerá usnesení soudů SS, vojenských soudů a zvláštních soudů z doby války, která se týkala vojenských dezertérů, odbojářů, odmítačů služby z důvodů svědomí a dalších údajných zrádců. Dále ruší rozsudky těchto tribunálů, které odsuzovaly osoby s dědičným handicapem ke sterilizaci nebo k potratům na základě zákonů o čistotě rasy. Rehabilitace se týká jak Rakušanů, tak cizinců, pokud byli odsouzeni na nynějším rakouském území.

TOP 09 zveřejnila výzvu podporující evropskou integraci

Strana TOP 09 na svém webu zveřejnila proevropskou výzvu exministra zahraničí Karla Schwarzenberga a vyzvala občany, aby se k ní podpisem připojili. Schwarzenberg v textu varuje, že ČR se nesmí posouvat na okraj dění v Evropě. „Obávám se, že nám Evropa přestává rozumět. Řada z nás ale stále věří, že je v našem zájmu, aby Evropská unie měla v globálním světě dostatečně silný a jednotný hlas. A je pro nás stejně důležité, aby Česká republika byla v Evropě respektovaným a spolehlivým partnerem,“ napsal Schwarzenberg.

Ministr kultury ocenil Lipského, Vášáryovou a Balleka

Tři umělce ocenil ministr kultury Václav Riedlbauch resortním vyznamenáním Artis Bohemiae Amicis (Přátelé českého umění). Za dlouhodobé šíření dobrého jména české kultury a umění doma i v zahraničí předal tuto medaili hercům Lubomíru Lipskému, Emílii Vášáryové, bývalému slovenskému velvyslanci v Praze Ladislavu Ballekovi a čtvrtý oceněný je někdejší slovenský eurokomisař Ján Figel.

ČEZ zvítězil u soudu EU

Rakouské soudy nemohou rozhodovat o české jaderné elektrárně Temelín. Rozhodl o tom Evropský soudní dvůr v Lucemburku, který je nejvyšším soudem v Evropské unii. Případ se týká žaloby regionu Horní Rakousy na energe-

tickou společnost ČEZ kvůli údajně škodlivým vlivům Temelína. Podle evropského soudu však rakouský region českou firmu žalovat nemůže. Spolková země Horní Rakousy, která sousedí s jižními Čechami, je vlastníkem pozemků, na nichž sídlí zemědělská škola, přičemž objekt se nachází jen šedesát kilometrů od Temelína. Podle zástupců regionu však radioaktivita způsobovaná provozem elektrárny narušuje zemědělskou činnost na pozemcích v okolí školy. Rakušané tak požádali rakouský soud, aby energetické společnosti ČEZ nařídil, aby přestala „znečišťovat“ jejich okolí, nebo zastavila její provoz, pokud prý nebude schopna elektrárnu uvést do stavu, který splňuje

platné technické normy. Rakouský soud se však obrátil na Evropský soudní dvůr, aby zjistil, zda musí uznat povolení k provozu, které Temelín získal od českých úřadů. Nejvyšší soud EU zároveň připomněl, že bezpečnost české elektrárny byla několikrát zkoumána při vstupu ČR do EU v roce 2004. Temelín tak splňuje základní standardy ochrany zdraví obyvatelstva a dodržuje předepsané limity. Rozsudek z Lucemburku v podstatě znamená, že jaderná elektrárna Temelín je v Rakousku jen stěží žalovatelná. Názor Evropského soudního dvora je totiž závazný pro všechny vnitrostátní soudy členských zemí EU, které musí rozhodnout v souladu s jeho vyjádřením.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

Rakousko

Pro příští rok si na železniční mapě přelete uzel Vídeň obrázkem bagru – kvůli výstavbě nového hlavního nádraží mimo jiné nebude ani jeden vlak z České republiky přijíždět na obvyklou stanicí Wien Südbahnhof (-Ost). Vybrané EC vlaky budou ukončeny ve stanici Wien Praterstern, většina z nich však projede po „Stammstrecke“ na Meidling a bude pokračovat až do stanice Wiener Neustadt. Mezi nimi jsou i vlaky EC 72/73 Smetana, vedené jednotkou řady 680 ČD (proto se letos v září konaly zkušební jízdy pendolina po trati Wien – Baden – Wiener Neustadt, tedy možných odklonových trasách a vídeňských spojkách). Dva páry vlaků, a sice EC 102/103 Polonia a EC 172/173 Vindobona, budou dokonce pokračovat v rámci taktové dopravy do Korutan, čímž vzniknou přímé vlaky Warszawa – Přerov – Villach, resp. Hamburg – Praha – Villach a zpět. Vlak EC 78 Gustav Klimt ve směru Praha pojede nepárově ze štyrského hlavního města Graz. Podobně jako u bratislavské relace, i na Vídeň se zruší jeden mezistátní

vlak – IC 570/571 Zdeněk Fibich je ukončen v Břeclavi. K dalšímu zkrácení dochází u vlaku EC 100/101 Anton Bruckner (dnes Jože Plečnik), jehož cílovou stanicí bude Linz, oficiálně z důvodu přestavby stanice Salzburg Hbf. O potřebě zajištění do Salzburgu je možné polemizovat, nicméně tím dojde k dalšímu zhoršení na trase Praha – Ljubljana (přestup v Linci navíc). Druhý vlak přes Summerau, R 206/207 Matthias Braun, pokračuje v relaci Praha – Salzburg beze změny, přičemž dochází k navýšení počtu regionálních vlaků České Budějovice – Linz na čtyři páry denně. Přes železniční přechod Gmünd končí provoz obou párů přímých vlaků České Budějovice – Wien FJBf. Od 2. změny JŘ (13. 6. 2010) po dokončení elektrizace trati 199 vstoupí v platnost nový jízdní řád, který přinese spojení Českých Budějovic s Vídní prakticky ve dvouhodinovém intervalu s přestupem ve stanici České Velenice na výchozí vlak kategorie REX. Do té doby bude platit na trati 199 přibližně letošní jízdní řád bez páru mezistátních rychlíků.

Zaslal Ing. Jiří Zajíček

KLUB PŘÁTEL RAKOUSKA PRAHA, o. s.

E-mail: kpr-cz@quick.cz

INFORMAČNÍ LIST č. 3/2009

Plán činnosti KPR na 2. pololetí 2009

Přednášky a besedy

26. listopadu (čtvrtek) v 16.00 hod.

Rakouské kulturní fórum, Jungmannovo nám. 18, Praha 1
Přednáška – Prof. MUDr. Jiří Knobloch, DrSc.: Společné kořeny rakouské a české chirurgie

O významných představitelích, kteří studovali v rakouských zemích a své zkušenosti uplatnili ve prospěch českého národa.

12. prosince (sobota) v 13.30 hod.

Grand Hotel Bohemia, sál Boccaccio

Výroční členská schůze

Po skončení členské schůze následuje tradiční vánoční posezení. Přihlášky do 30. listopadu v klubovně Ve Smečkách 25, Praha 1.

21. ledna (čtvrtek) 2010 se koná ples pořádaný Svazem Rakušanů v ČR. Informace v klubovně.

Vycházky a výstavy

Informace budou zájemcům podávány průběžně v klubovně Ve Smečkách 25, Praha 1.

Různé

2. 10. předal ministr zahraničních věcí ČR Cenu **GRATIAS AGIT** za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. V letošním roce obdržel tuto cenu také předseda rakousko-česko-bavorského spolku zahraničních obcí, aktivní zastánce česko-rakouského dialogu **Walter Höllhuber**.

Výbor Klubu zasedá pravidelně každou **druhou a čtvrtou středu** v měsíci Ve Smečkách 25, Praha 1. Poštovní schránka je umístěna ve vchodu na levé straně. **Korespondenci** posílejte na adresu: **KPR** – ing. Bombová, Hvozdíková 2578, 106 00 Praha 106, tel. 272 652 213.

Krajanský tisk, programy RKF, Svazu Rakušanů v ČR a průběžné doplňky či změny plánu jsou k dispozici v klubovně. Změny a doplňky najdete také na www.kpr.ezin.cz.

Za výbor KPR

Ing. Věra Bombová
předsedkyně

VIDEOTÉKA A FONOTÉKA Kulturního klubu (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (něm.)
Císařův pekař
České Budějovice (něm.)
Český Krumlov (něm.)
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (něm.)
Karlsbad
Kytice
Mikulov (něm.)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (něm.)
Obchod na korze
Ostře sledované vlaky

Osudý dobrého vojáka Švejka I-II
Otesánek
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské Jezulátko (něm.)
Šakalí léta
Tajemství ocelového města
Trhák
Všichni moji blízcí
Divadlo Jára Cimrmana:
AKT, hra se zpěvy a tanci
Němý Bobeš aneb Český Tarzan
Vyšetřování ztráty třídní knihy
Záskok
Pohádky:
Broučci
Byl jednou jeden král

Čerte, drž se svého kopyta
Kocour Vavřinec
Krtečkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I-II
Nesmrtelná teta
Princezna se zlatou hvězdou
na čele
Pyšná princezna
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček
Kazety:
Jarmila Šuláková – Folk songs
Jen vzpomínky poštáctví
kluka (písničky J. Vyčítala)
Krtečkova dobrodružství I-II

Krútnava (písničky)
Neuvěřitelné situace: Šimek
a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Pohádky z mořské hlubiny
Prague (koncert Filharmonie)
Slzy smíchu Jiřiny Bohdalové
The Best of Pavel Bobek
CD:
V + W, Písničky (2005)
Možnost zapůjčit tyto filmy:
Audience
Báječná léta pod psa
Když rozvod, tak rozvod
Pelišky
Skřivánci na niti
Smrt krásných srnců

Máte-li zájem o vypůjčení, kontaktujte paní Ivanu BROŽOVOU, tel. 0650 400 17 10, roh Barichgasse 21 a Ottogasse, 1030 Wien (prostory školky a družiny). Kauce 5 € za videokazetu, 2 € na obnovu filmotéky.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien

záznamník (od 10:00): ++43-1-402 32 99

fax (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2009 činí **29,- €** (členský příspěvek 14 € + předplatné 15 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2009 činí **30,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2009 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY (včetně cen)

Rozměry v cm

Cena v €

2,5 × 5,2	6,13
3,2 × 10,5	15,31
6,5 × 5,2	15,31
7,0 × 8,5	26,88
7,0 × 10,5	34,38
5,0 × 17,3	40,00
12,5 × 17,3	100,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:

Mag. Pavlína Böhmová, tel. 0043 (0) 669 195 44 077,

tel./fax: 0043 (01) 95 44 076

František Písařík, tel.: 0043 (0) 650 599 28 02

Centrální fax (od 10:00): 0043 (01) 79 88 454

e-mail: inzerce@kulturklub.at

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 602 36 51, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel./fax 0043-1-40 89 841,

Mag. dr. Brandeis.

Kurzy

slovenského jazyka
na Slovenskom inštitúte

miesto: priestory Slovenského inštitútu,
Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
informácie: tel. 01/535 40 57

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrngasse 17, 1010 Wien
ředitelka dr. Taťjana Langášková
tel./fax: 0043 1 535 23 60 - 14
www.tschechischeszentrum.at
e-mail: ccwien@czech.cz
Po – Pá 10:00-17:00

Mag. **Sylvie Šebelová**

Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 **tel+fax**
+43 699 12 64 29 38 **mobil**
office@sebelova.at **e-mail**
www.sebelova.at **web**

CzechTourism Wien
Česká centrála cestovního ruchu
Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

TISKÁRNA SLÁDEK ZNOJMO

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

PŘIŠLI JSME ODJINUD...

Marie Brandeis

KNIHA ROZHOVORŮ S ČECHY A SLOVÁKY V RAKOVSKU

KLP
Praha
2009

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at otevřeno: st, čt 17:00-18:30, nebo přímo v **Kulturním klubu**.

KOREC und BLÁŽEK OEG

Restaurant

PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

VON MINDERHEITEN ZU VOLKSGRUPPEN

20 Jahre Wiener Arbeitsgemeinschaft

Redigiert von
Heinz Tichy, Ernő Deák
und Richard Basler

integratio

Die Wiener Tschechen 1945-2005
Zur Geschichte einer Volksgruppe

Vídeňští Češi 1945-2005
K dějinám národnostní menšiny

Band
Svazek
1

Herausgegeben von
K. vydání připravili
Helena Basler
Marie Brandeis
Jiří K. Kroupa
Jana Starek

Tschechisches kulturhistorisches Institut

České kulturněhistorické centrum

Wien - Praha
2006

KARDINAL PENZIÓ

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Uherce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Reštaurácia
- Gril
- Kaviareň
- café
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

TEL./FAX: 038/7486 159 VELKÉ UHERCE č. 310

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at www.slovaci.at

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

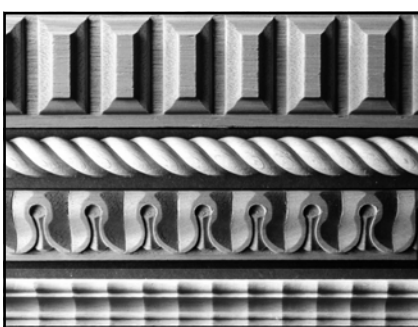
1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel. 02273 7604
www.omladina.at

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slavistik
Universitäts-campus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Slowakisches Institut
Wien
Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

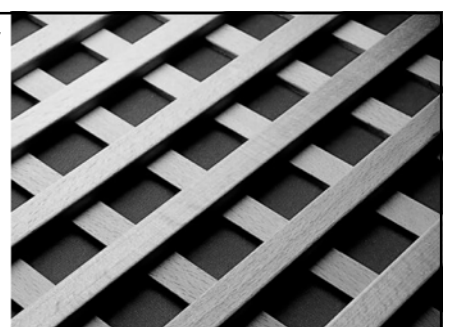
Wipplingerstr. 24-26
1010 Wien
tel./fax: 43 - 1 - 53 54 057
www.sivieden.mfa.sk
e-mail: siwien@gmx.at

Dřevěné lišty a mřížky

Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

Cafe – Restaurant CONSUL

Vaříme pro Vás česko-rakouské
a mezinárodní speciality
PO – PÁ: dvě obědová menu
Premium sudové pivo „STAROBRNO“
Topservice: na objednávku připravíme
obložené české chlebičky a studené mísy

Otevřeno:
PO – PÁ 8:00 – 23:00
SO – NE a ve svátky 10:00 – 22:00

Salesianergasse 20, 1030 Wien
tel./fax: **714 19 80**
e-mail: cafe-restaurant-consul@gmx.at

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT

Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at

Nabízíme ucelenou řadu originál zabalených značkových parfémů
za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

„Art-Atelier“

Bildhauerei / Keramik
Restaurierung / Keramikurse
Altmüttergasse 6, 1090 Wien

Tel.: 0676 9452096

Auf Ihren besuch freut sich:
Mag. Milada Zahnhausen
Dipl. Bildhauerin & Keramikerin

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

Mobiles

Theater für Kinder

tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže

Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

**Výhodné ubytování
ve Vídni**

M. SEĎA
Westbahnstr. 18, 1070 Wien
Tel. 524 38 73, 617 27 06

Právník v ČR

JUDr. Josef Franc
advokát

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků
v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

SALON

MIMI-ŽOFIE HERRMANN

Dipl. kosmetička, pedikérka,
zdravotní sestra

Odborná kosmetika, pedikúra,
manikúra, el. epilace chloupků,
manuelle lymphdrainage,
aromamassage, soft-laser

Termín dle dohody:
tel. + fax: 01/98 24 867
Út – pá 8:30-11:30 + 14:00-18:00
1140 Wien, Kienmayerg. 48

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici
v redakci.

Hledám možnost svezení
Vídeň – Přerov – Vídeň
(pravidelně – nepravidelně).
Podíl na benzínu.
Vera Derman,
tel. 01-407 64 56

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Dr. Erika Chovanec

PSYCHOLOGICKÉ A PEDAGOGICKÉ
PORADENSTVO

1120 Wien
tel.: 0043 69911692185
erika.chovanec@gmx.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělávky, vlastní výroba (těž z doneseného
materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

**PRO
LIN
GUA**

PROLINGUA
Ivana BROZOVA

Barichgasse 21
Eingang Ottogasse
1030 Wien

Tel.: 0650 / 400-17-10
E-Mail: prolingua.b@volny.cz

Klub, školka, družina
—
doučování

**Znáte kořeny
svého rodu?**

**Obratťe se s důvěrou
na naši heraldickou kancelář!**

Újezdský herold
Heraldická kancelář

VÁCLAV KULLE

Ježovická č.114
190 16 Praha 9
Česká republika

Telefon:
pondělí - pátek
+420/281 972 116

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**
1060 Wien, Hofmühlgasse 18
E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11-23 hod.

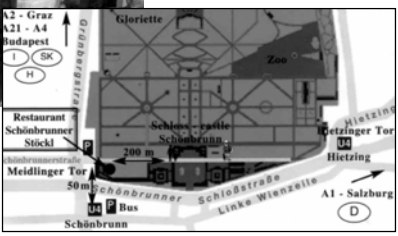

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!
Nabízíme:
svatby, podnikové a rodinné osłavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň
10:00-22:00, otevřeno po celý rok
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29
tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmis-chen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dřšťková polévka, bramboráky, svíčková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schloßelgasse 18, tel.: 402 57 31
otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**Kleines
Wiener Cafe**
DENIS BEZUCHA

1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
sobota a neděle
zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.
Osłavy na objednávku.
Budějovické pivo.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš ČECH
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. /
Kopalgasse 1/3/3, Wien 11
tel. 74 9 32 03

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař
Blattgasse 13, 1030 Wien
tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27
všechny pokladny

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301, 1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER (roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních případech
mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo)
Wien 1030
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě

MUDr. Zdenka Gabriel WEISS
odborná ortopedka, též dětská
Pilgramgasse 10, Wien 5
tel. 58 74 460

Dr. med. Lenka WIDNER
odborná dětská lékařka, alle Kassen
po 9-14, út 14-19, čt 8:30-12:30 a 14-16,
pá 8:30-12:30, jindy po dohodě
Waltenhofengasse 5 / Stiege 2
1100 Wien, tel. 01/6880448
e-mail: lenka.widner@gmx.at

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.

lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:

Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

GESUNDHEITSSTUDIO KROTTENBACH

Med. Univ. Dr. Kamil Maarfia
soukromý všeobecný lékař

pracovní, preventivní a estetická
medicína, životní prostředí

Praxe:

Krottenbachstr. 52 (vchod Budinskygasse
1190 Wien, tel.: 01/9580951
e-mail: dr.maarfia@artdoc.at
www.artdoc.at

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

**Ověřené překlady dokumentů, dokladů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Ověřené překlady
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Ověřené překlady
Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info
www.tschechischebahnen.at.tt

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava
Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ
Privátní bilingvní škola obecná
1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel.: 714 88 76, fax: 714 88 76/34
**Privátní bilingvní reálné gymnázium
2. stupeň**
1030 Wien, Schützengasse 31
ředitelka Mag. H. Hubec
tel.: 890 44 04-60
Mateřská škola
tel. (ředitelství): 713 31 88 / 40

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle
School Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18
1080 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

